

РОЗВИТОК ІНШОМОВНИХ МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК

ЗДОБУВАЧІВ ЗАГАЛЬНОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Міністерство освіти і науки України
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Розвиток
іншомовних мовленнєвих навичок
здобувачів загальної середньої
освіти в умовах цифровізації
освітнього процесу

Глухів – 2026

УДК 373.5:81.243(07)

P64

*Рекомендовано до друку та розповсюдження вченою радою Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка
(протокол № 14 від 24 червня 2026 року)*

Рецензенти:

Пінчук І.О. – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики початкової освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Міняйло Н.В. – доктор філософії з філології, викладач кафедри іноземних мов та міжкультурної комунікації Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

Автори:

Бутова В.О., Заремська І.М., Кочубей Н.П., Кушнерьова М.О., Марсєв Д.А., Мілютіна О.К., Ткаченко Н.М., Чайка О.М.

Відповідальний за випуск:

Марсєв Д.А. – канд. філол. наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов та методики викладання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Розвиток іншомовних мовленнєвих навичок здобувачів загальної середньої освіти в умовах цифровізації освітнього процесу : методичні рекомендації / [авт. кол. : Бутова В.О., Заремська І.М., Кочубей Н.П., Кушнерьова М.О., Марсєв Д.А., Мілютіна О.К., Ткаченко Н.М., Чайка О.М.] / за ред. Марсєва Д.А. Глухів: Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка. 2026. 106 с.

P64

ISBN 978-966-376-158-9

Методичні рекомендації розроблено на замовлення ГО «Острів знань». Вони містить наукове обґрунтування методичного забезпечення розвитку іншомовних мовленнєвих навичок учнів на засадах використання сучасних цифрових технологій. У ньому представлено практичні кейси застосування ШІ-інструментів для формування іншомовних комунікативних навичок учнів; фрагменти занять із використанням елементів CLIL; практичні рекомендації щодо використання цифрових інструментів під час інтерактивного навчання; рекомендації щодо застосування цифрових інструментів для оцінювання усного мовлення; комплекси вправ із використанням цифрових мас-медіа та соціальних мереж; а також практичні кейси з гейміфікації освітнього процесу.

Для вчителів іноземних мов, методистів, викладачів закладів вищої освіти, усім, хто прагне підвищити ефективність формування іншомовних комунікативних навичок учнів в умовах цифрової трансформації освіти.

УДК 373.5:81.243(07)

ISBN 978-966-376-158-9

© Бутова В.О., Заремська І.М., Кочубей Н.П., Кушнерьова М.О.,
Марсєв Д.А., Мілютіна О.К., Ткаченко Н.М., Чайка О.М., 2026

© Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2026

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
ФРАГМЕНТИ ЗАНЯТЬ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ЕЛЕМЕНТІВ СЛІД ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	5
ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ПІД ЧАС ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНИХ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК УЧНІВ.....	14
РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ УСНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	27
РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО УПРОВАДЖЕННЯ ГЕЙМІФІКОВАНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ІНШОМОВНИХ МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК УЧНІВ	35
ПРАКТИЧНІ КЕЙСИ ЗАСТОСУВАННЯ ШІ-ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНИХ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК УЧНІВ.....	47
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА КОМПЛЕКС ВПРАВ З ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ МАС-МЕДІА ДЛЯ РОЗВИТКУ АНГЛОМОВНИХ МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК (РІВЕНЬ А2–В1)	65
КОМПЛЕКС ВПРАВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ТРАНСВЕРСАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ З РЕКОМЕНДАЦІЯМИ ПО ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЮ.....	75
ПРАКТИЧНІ КЕЙСИ ЩОДО ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	85

ПЕРЕДМОВА

В умовах воєнного стану, дистанційного та змішаного навчання особливої актуальності набуває питання ефективного формування іншомовних мовленнєвих навичок здобувачів загальної середньої освіти із застосуванням сучасних цифрових технологій. Тому в методичних рекомендаціях здійснено спробу теоретично обґрунтувати доцільність використання цифрових технологій у процесі розвитку іншомовних мовленнєвих навичок учнів і надати вчителям практичний інструментарій, який можна безпосередньо застосовувати в освітній діяльності.

Водночас автори свідомі того, що сьогодні цифрові технології є допоміжним дидактичним засобом. Ключовою фігурою освітнього процесу залишається вчитель, який виступає не тільки транслятором знань, а й архітектором освітнього середовища, здатним творчо адаптувати цифрові інструменти до конкретних освітніх цілей та потреб учнів.

Сподіваємося, що запропоновані матеріали стануть надійним підґрунтям для професійного зростання педагогів, допоможуть урізноманітнити форми класної та позакласної роботи, підвищити ефективність формування комунікативної компетентності здобувачів освіти в умовах цифрової реальності.

Висловлюємо щиру вдячність ГО «Острів знань» за фінансову підтримку в проведенні дослідження, а також усім педагогам-практикам, які своїми запитами, пропозиціями та відгуками сприяли вдосконаленню змісту посібника.

Бажаємо читачам плідної роботи, творчих знахідок і натхнення у впровадженні цифрових технологій у практику викладання іноземних мов!

Авторський колектив

Бутова В.О., канд. пед. наук, ст. викладач кафедри іноземних мов та методики викладання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

ФРАГМЕНТИ ЗАНЯТЬ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ЕЛЕМЕНТІВ CLIL ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Європейська Комісія та Рада Європи відіграли важливу роль у започаткуванні CLIL (Content and Language Integrated Learning – інтегроване навчання змісту та мови). Воно спочатку не задумувалося як підхід до викладання змісту та мови. Вочевидь, початковою метою була розробка інноваційного методу викладання іноземних мов, який міг би реагувати на змінні вимоги та потреби у вивченні мов; сприяти плюрилінгвізму (індивідуальної багатомовності) та створювати синергію для економічного розвитку плюрилінгвальної Європи. Цей пошук методу викладання іноземних мов, який би розширив охоплення викладанням та урізноманітнив лінгвістичний ландшафт у європейському освітньому контексті, також був натхненний успіхом програм двомовного занурення в Канаді та результатами досліджень двомовності, що підтримується змістом.

У 80-х роках ХХ століття на міжнародному рівні загальні спостереження показували, що методика викладання іноземних мов на практиці не відповідає мінливим потребам учнів та студентів. Ці поширені спостереження започаткували широкий перегляд методів викладання іноземних мов, які існували на той час. У європейському контексті викладання мов також були зроблені аналогічні спостереження. Починаючи з середини 80-х років, Рада Європи та Європейська Комісія організували низку заходів для сприяння вивченню щонайменше двох іноземних або мов місцевої громади з раннього віку. Після консультацій та експертних висновків Європейський парламент порушив питання щодо сприяння мов громади та плюрилінгвізму [4].

На початку 90-х років ХХ століття підхід CLIL був відомий лише невеликій групі європейських мовних експертів і практиків викладання мов, які брали участь у забезпеченні двомовної освіти за ініціативою Європейської Комісії. Цей рух у двомовній освіті не був унікальним для європейського освітнього контексту. Протягом останніх трьох десятиліть дослідження двомовності з використанням мовного навчання на основі контенту в північноамериканському контексті та дослідження практик CLIL у різноманітних освітніх контекстах показали, що інтеграція змісту та викладання мови не лише допомагає набутти мовної та академічної компетентності, але також має різноманітні когнітивні та мотиваційні переваги [9].

CLIL стало загальним терміном, що описує як вивчення іншого предмета, такого як фізика чи географія (зміст), за допомогою іноземної мови, так і вивчення іноземної мови шляхом вивчення предмета, що базується на змісті. Важливість цієї технології навчання неможливо переоцінити, особливо в умовах мовної ситуації та політики в європейських країнах. З розширенням Європейського Союзу різноманітність мов та потребу в комунікації розглядають як центральні питання. Навіть за умови, що англійська є основною мовою, інші мови продовжують своє активне функціонування. Зі збільшенням контактів між країнами зростатиме потреба в комунікативних навичках в межах другої чи третьої мови. Мови відіграватимуть ключову роль у навчальних програмах по всій Європі. Необхідно приділяти увагу підготовці вчителів та розробці структур і методів, які покращать якість мовної освіти. Європейська комісія вивчає стан двомовності та мовної освіти з 90-х років XX століття і має чітке бачення багатомовної Європи, в якій люди можуть функціонувати з допомогою двох або трьох мов [3].

Основою CLIL є те, що предмети викладаються та вивчаються мовою, яка не є рідною мовою учнів, отже знання мови стає засобом вивчення змісту інших навчальних предметів, при цьому мова інтегрована в ширшу навчальну програму [2].

Навчання покращується завдяки підвищеній мотивації та вивченню природної мови в контексті, коли учні зацікавлені в темі, вони мотивовані опановувати мову для спілкування. CLIL базується на природному опануванні мови, а не на її нав'язливому навчанні. Мову розглядають в реальних життєвих ситуаціях, в яких учні можуть її опановувати. Особливістю CLIL є довгострокове навчання, здобувачі досягають академічного рівня володіння англійською мовою після 5 – 7 років навчання за якісною двомовною програмою [12].

Вільне володіння мовою важливіше за точність, а помилки є природною частиною вивчення мови. Учні розвивають вільне володіння англійською мовою, використовуючи її для спілкування з різними цілями, при цьому читання є надважливою навичкою.

Дослідження цієї технології довело, що CLIL допомагає:

- ознайомитися з ширшим культурним контекстом;
- підготуватися до інтернаціоналізації освіти;
- отримати міжнародну сертифікацію та покращити профіль закладу освіти;
- покращити загальну та специфічну мовну та мовленнєву компетентність;
- підготуватися до майбутнього навчання та/або трудового життя;
- розвинути багатомовні інтереси та підходи до навчання;
- урізноманітнити методи та форми навчання іноземної мови;
- підвищити мотивацію здобувачів освіти [1].

CLIL передбачає, що вчителі-предметники здатні використовувати можливості для вивчення мови. Найкращі та найпоширеніші можливості виникають через читання текстів. CLIL спирається на лексичний підхід, заохочуючи учнів звертати увагу на мову під час читання. Обробка цієї лексики має такі особливості: сприйняття мови учнями; зосередження уваги на лексиці, а не на граматиці; зосередження уваги на мові, пов'язаній з предметом, при цьому рівень та оцінювання не мають значення; завдання до, під час та після читання є однаково доречними як у контексті предмета, так і в контексті мови [7].

Найпоширеніша структура для осмислення CLIL походить з навчальної програми 4C (перші літери складових англійською мовою) Койла. Це корисна карта того, чого намагається досягти урок CLIL, і це більше, ніж просто «викладання предмета + викладання мови».

Ці чотири області:

Зміст – Що вивчають учні? Це сам предмет, на уроці CLIL зміст – це не просто засіб для мовної практики; він має свою власну цінність і вартість вивчення.

Комунікація – Як мова використовується для доступу та поширення цього змісту? Це включає словниковий запас, необхідний учням, структури, які вони використовують для обговорення ідей, та те, як вони взаємодіють з текстами.

Пізнання – Що учні насправді роблять зі своїм мисленням? Ефективна технологія CLIL виходить за рамки простого розуміння, від здобувачів вимагають аналізувати, порівнювати, оцінювати та робити висновки, саме тут «інтегрована» частина стає цікавою.

Культура – Які перспективи та усвідомлення відкриває зміст? Це може бути усвідомлення історії різних країн, екологічного контексту, соціальних проблем або просто досвід бачення світу крізь іншу призму, ніж зазвичай пропонує їхній підручник [8; 10; 11].

Коли всі чотири аспекти працюють разом, уроки з використанням CLIL зазвичай відчуються здобувачами освіти як справжні, природні, вони щось роблять зі своєю мовою, а не просто практикують її [5].

Для ефективного впровадження методики CLIL у закладах загальної середньої освіти вчителям, на нашу думку, можуть стати в пригоді сучасні цифрові ресурси та інструменти:

1. Coursera, edX, FutureLearn є онлайн-платформами, з курсами для вчителів/викладачів щодо базової методики CLIL, методів інтеграції іноземної мови та контенту. Подібні ресурси сприяють вдосконаленню навичок створення інтегрованих навчальних програм та академічних курсів.

2. CLIL Resources є інтернет-ресурсом із матеріалами для розробки занять за методикою CLIL, де надаються приклади занять та завдань, що допомагають інтегрувати спеціальні теми з навчанням іноземною мовою.

3. British Council Teaching English є ресурсом для вчителів/викладачів, що пропонують безкоштовні матеріали, відеозаняття та шаблони для створення нових CLIL-занять; там містяться також готові вправи для застосування на заняттях з різноманітних навчальних дисциплін.

4. Ресурси Cambridge English та Oxford University Press містять методичні матеріали, навчальні посібники та підручники з використанням компонент методики CLIL. Така література може бути використана для планування інтегрованих занять з іноземної мови та окремих педагогічних дисциплін.

5. Quizlet, Kahoot, Mentimeter є інтерактивними інструментами для створення флеш-карток, вікторин тощо. Ці інструменти сприяють закріпленню специфічної термінології іноземною мовою та урізноманітненню освітнього процесу.

6. CLIL4U є європейським проектом, що пропонує набір готових CLIL-занять з різних дисциплін, зокрема природничих. Педагоги мають можливість використовувати надані приклади як шаблони або ж адаптувати їх під власні теми уроків чи практичних занять.

7. Bilingual Education Platform пристосована до двомовної освіти та методики використання CLIL, пропонує різноманітні вправи на основі реальних прикладів для викладання професійних освітніх компонент [3].

CLIL як підхід до навчання здобувачів освіти іноземних мов може бути ефективним на будь-якому етапі уроку/заняття, оскільки залежно від теми можна легко знайти цікаву і корисну інформацію з інших навчальних дисциплін для використання її іноземною мовою. При цьому вчитель має добре знати своїх учнів та їхні інтереси, щоб досягти максимальних навчальних результатів завдяки реалізації принципу активності, емоційному сприйняттю запропонованого іншомовного матеріалу та викликаній цим мовленнєвою активності.

Пропонуємо декілька текстів англійською мовою, які можуть слугувати джерелом інформації для учнів зі світової історії, країнознавства англomовних країн та зарубіжної літератури.

The Commonwealth

The Commonwealth of Nations is a worldwide political organisation of independent nations with their dependencies, all of which recognize the British monarch as the head of the Commonwealth. The origin of the Commonwealth lies in the British Empire. Starting from the 16th century, Britain invaded a lot other lands. This was very violent most of the times. Some colonies, such as India, had large local populations ruled by British overlords. Others, such as Australia, became colonies for settlement by the British. At the beginning of the 20th century, these lands of settlement, known as Dominions, were largely internally governed. As these settlements became less profitable, there came the idea of the Commonwealth. In 1931 Canada, Australia, New Zealand and South Africa were granted independence.

From the start, the UK was the dominant force in what was known as the British Commonwealth, it was run from the Commonwealth Office in London. There are fifty three members now, some are very large countries like Canada, India, and Australia, the others are just small islands like Barbados and Tonga [https://thecommonwealth.org/our-member-countries].

Цей текст може бути використаний на занятті з англійської мови як для аудіювання, так і для читання. Після реценції здобувачами освіти інформації, що міститься у ньому, педагог має можливість обговорити отримані знання і в такий спосіб удосконалювати мовленнєві навички в усному монологічному та діалогічному мовленні. Текст може бути використаний і для вмінь в письмі. Можливі завдання для роботи із запропонованим текстом:

1. Which historic events influenced creating such international organisation?
2. Can you analyse the level of the development of the countries mentioned in the text?
3. Do you follow the news about the countries included into this political organisation?
4. Can you make a dialogue based on the information from this text?
5. Which country from this organisation is the most interesting for you? Why?

New Zealand's Unique Nature

The country's isolation has created unique conditions for the development of its flora and fauna, leading to the evolution of species found nowhere else in the world.

For example, of the 2,500 species of conifers, flowering plants, and ferns growing in New Zealand, more than 80% are endemic, they do not exist anywhere else on Earth. Of the 245 bird species that bred in New Zealand before human arrival, 71% were endemic. This high percentage is mainly due to the country's remote location, far from other landmasses.

Before humans arrived, there were no land mammals on the islands, except for two species of bats. Marine mammals like whales swam in coastal waters, and fur seals and sea lions basked on the shores. When humans settled in New Zealand, animals, both intentionally and accidentally, were introduced. First came rats and dogs, followed later by Europeans who brought cats, rabbits, possums, wallabies, ferrets, sheep, pigs, cows, deer, and even moose. These mammals caused severe damage to the islands' unique biodiversity.

One striking example of this is the extinction of the giant flightless Moa, which stood up to 3.5 meters tall. It is believed that the Moa were hunted to extinction by the Māori people around the 1500s. Another species under threat is the iconic flightless bird Kiwi. Its main enemies are introduced predators and rodents, as well as habitat loss due to deforestation.

To prevent the further loss of unique life forms, the government has introduced a wide range of wildlife protection measures. In total, around 30% of New Zealand's land is under protection. This includes 16 national parks (three of which are marine) along with hundreds of reserves and other zones with special visitation rules.

New Zealand is also home to two UNESCO World Heritage Sites: the Tongariro National Park on the North Island and Te Wahipounamu on the South Island. Both reserves are incredibly beautiful and unique, and hold deep cultural significance.

[https://kiwieducation.com/nz/about_country/nature-of-new-zealand/]

Запропонований текст може бути використаний на занятті з англійської мови як для аудіювання, так і для читання. Різноманітні вправи для розвитку мовленнєвої діяльності на основі здобутої з тексту інформації можуть містити відповіді на питання, постановку питань, створення діалогів, обговорення проблемних питань, висловлення власних думок та ставлень до окремих положень тексту тощо [8]. Можливі питання до тексту про унікальність флори і фауни Нової Зеландії:

1. Can you explain the reasons of the negative influence of people on the unique nature of New Zealand?
2. Will the measures of the New Zealand government be enough for preserving the unique nature of New Zealand?
3. Why is the nature of New Zealand so unique?
4. Is the situation with preserving the unique nature of New Zealand typical for the ecological policy in the world?
5. Would you like to spread the experience of New Zealand in preserving the unique nature all over the world?

George Byron

Lord Byron was the most famous and widely read poet during the Romantic period. In fact, during the 1810s and 1820s, Byron was among the most famous men in all of Europe, if not the entire Western world.

Lord Byron was born George Gordon, Lord Byron in 1788. While he was born into an elite British family, Byron was destitute until he inherited a large fortune and estate from his uncle. During his later childhood, Byron became quite wealthy and was accepted into the English aristocracy. Byron's early life was filled with adventure. He was charming, witty, intelligent, and famously brooding. Upon reaching adulthood, Byron lived a life similar to the stereotype of a contemporary rock star. His life was surrounded by rumor and innuendo, especially concerning his romantic and sexual escapades. He came upon fame early in his poetic career with the publication of the first two cantos of Childe Harold's Pilgrimage in 1812. Each subsequent publication was met with a great deal of critical and popular attention and he found himself quickly becoming incredibly famous. He traveled throughout Europe and the Mediterranean, undertook incredible adventures, romanced countless women (and men), and inspired legions of followers while

angering authority figures throughout the world. He carried on several long-term friendships, including a particularly meaningful relationship with the poet Percy Bysshe Shelley. Over the course of his career, he wrote a novel fragment that inspired the genre of the romantic vampire novel, served as an inspiration for the character of Dr. Frankenstein, and composed some of the most moving and controversial poems in the English language. Byron died of fever in Greece while fighting in the Greek War of Independence in 1822 [<https://resources.saylor.org/wwwresources/archived/site/wp-content/uploads/2012/08/ENGL404-Lord-Byron-Saylor.pdf>].

Біографія Джорджа Байрона, прочитана або прослухана англійською мовою, може стати основою для порівняння з українською літературою, аналізу світових демократичних процесів, історії Великої Британії тощо. Обговорення тексту сприятиме розвитку критичного мислення учнів, що є обов'язковою складовою освітнього процесу в XXI столітті.

1. Can Byron's life be the example of the ideal for the democratic people? Can you ground your opinion?
2. Can you compare the life and creative activity of Byron with the ones of the Ukrainian writer's?
3. Was Byron's biography typical for the English writers? Why?
4. Which Byron's works are the most popular among the Ukrainian readers? Why?
5. What is the main idea of Byron's life and poems?

Отже, можемо зробити висновки щодо корисності застосування технології CLIL для ефективного опанування учнями іноземної мови на основі здобутих іноземною ж мовою знань, коли мова є як метою, так і інструментом навчального процесу. *Природне засвоєння*: учні засвоюють англійську мову підсвідомо через змістовне застосування в реальному світі, подібно до вивчення рідної мови, а не просто виконання граматичних вправ. *Покращена швидкість опанування англійської мови*: дослідження показують, що занурення в CLIL призводить до кращої комунікативної компетенції та покращення розмовних навичок порівняно з традиційними заняттями з іноземних мов. *Глибше вивчення змісту*: використання другої мови змушує учнів більш усвідомлено обробляти академічний матеріал, що може фактично підвищити когнітивну залученість та запам'ятовування предмета.

Існують і певні негативні аспекти застосування технології CLIL в освітній процес з іноземної мови. Найсуттєвішою перешкодою у впровадженні CLIL є потреба у педагогах із подвійною компетентністю. Вчителі повинні вільно володіти англійською мовою та мати професійну підготовку з методики навчання свого конкретного предмета [6]. Можливі проблеми з наявністю достатньої кількості та якості матеріалів для впровадження технології CLIL в освітній процес з іноземної мови (вище ми наводили перелік онлайн ресурсів для подолання таких проблем). Школи часто не мають достатньої кількості підручників та автентичних матеріалів, розроблених спеціально для CLIL, що

покладає на вчителів тягар створення індивідуальних планів уроків. При цьому мотивація учнів до опанування англійської мови підвищується з використанням технології CLIL, оскільки мова служить чіткій, безпосередній меті (розуміння наукового експерименту чи історичної події), учні часто мають більшу внутрішню мотивацію, ніж на звичайних уроках англійської мови. Крім того, подолання труднощів опанування складного предмета іноземною мовою значно підвищує академічну самоефективність та самооцінку учня.

Список використаних джерел

1. Пасічник, О. (2021). Дидактичне обґрунтування змісту міжкультурної компетентності як компонента іншомовної комунікативної компетентності. *Український Педагогічний журнал*, (3), 35–44. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-3-35-44>
2. Пасічник, О.С., Пасічник, О.О. (2020). Логіко-структурний аналіз особливостей відображення тематики навчання іноземних мов у програмах для шкіл України (1991–2019 рр.). *Проблеми сучасного підручника*, (24), 216–229. doi: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2020-24-216-229>
3. Сергєєва В. Є. (2022). Специфіка використання предметно-мовного інтегрованого навчання студентів немовних спеціальностей ЗВО. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. № 2(350). С. 149–157. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2022-2\(350\)-149-157](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2022-2(350)-149-157)
4. Сура Н. А. (2025). Методика CLIL (Content and Language Integrated Learning) як інноваційний інструмент професійної підготовки майбутнього вчителя англійської мови. *Освіта та педагогічна наука*. № 3(190). С. 93–104. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2025-3\(190\)-93-104](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2025-3(190)-93-104).
5. Ткаля І., Черкашина Н., Огнівенко З. (2020). CLIL як глобальна тенденція сучасної світової педагогіки. *Проблеми сучасної освіти*. № 11. С. 59–62.
6. Alcaraz-Mármol, G. (2018). Trained and non-trained language teachers on CLIL methodology: Teachers' facts and opinions about the CLIL approach in the primary education context in Spain. *Latin American Journal of Content & Language Integrated Learning*, 11(1), 39-64. <https://doi.org/10.5294/lacil.2018.11.1.3>
DOI : [10.5294/lacil.2018.11.1.3](https://doi.org/10.5294/lacil.2018.11.1.3)
7. Azkarai, A., & Imaz Agirre, A. (2016). Negotiation of meaning strategies in child EFL mainstream and CLIL settings. *TESOL Quarterly*, 50(4), 844-870. <https://doi.org/10.1002/tesq.249>. DOI : [10.1002/tesq.249](https://doi.org/10.1002/tesq.249)
8. Berdiyeva, S. (2024). THE INFLUENCE OF CLIL ON THE CRITICAL THINKING DEVELOPMENT OF LANGUAGE. In THEORETICAL ASPECTS IN THE FORMATION OF PEDAGOGICAL SCIENCES (Vol. 3, Number 20, pp. 162–165). <https://doi.org/10.5281/zenodo.14179774>

9. Boyes N., Gallagher A. B. (2019). *Content Brings Learning to Life: A Short Introduction to the CLIL Approach*. URL: https://www.researchgate.net/publication/339787440_Content_Brings_Learning_to_Life_A_Short_Introduction_to_the_CLIL_Approach
10. Chetveryk B. K., Veretiuk T. B. (2024). Advantages and Challenges of Implementing Elements of CLIL in Higher Education. *Problems of Modern Transformations. Series: Pedagogy and Psychology*, (4). <https://doi.org/10.54929/2786-9199-2024-4-08-01>
11. Pittas E and Tompkins L (2024) A systematic review of student learning outcomes in CLIL in LOTE. *Front. Educ.* 9:1447270. doi: 10.3389/feduc.2024.1447270
12. Ruiz de Zarobe Y. (2025). *Content and Language Integrated Learning (CLIL)*. Cambridge University Press.

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ПІД ЧАС ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНИХ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК УЧНІВ

Система освіти України є невіддільним елементом функціонування нашої держави, а тому перебуває під особливим тиском як зовнішніх обставин, спричинених збройною агресією, так і внутрішніми потребами перманентного поступу, динаміки та флективності (змін та адаптування).

Виклики сьогодення, які постають перед освітою, частково вирішуються шляхом упровадження нових технологій та інструментів навчання. Зважаючи на освітні тенденції, особливо актуальними наразі є цифрові технології, які можуть використовувати як в умовах очного, так і дистанційного чи змішаного форматів здобуття освіти.

У науковій літературі наразі є значна кількість розвідок, присвячених питанням цифрових технологій, однак переважна їх більшість фокусується на теоретичному обґрунтуванні, класифікації чи характеристиці цих інструментів. Відтак вважаємо за доцільне сфокусуватися на практичних рекомендаціях використання цифрових інструментів під час інтерактивного навчання для формування комунікативних навичок учнів.

Звичайно, неспростовним є факт, що аплікація цифрових інструментів до інтерактивного навчання учнів здійснюється як дидактично-обґрунтований, науково-організований та системно-керований процес. Викладач іноземної мови більше не виконує роль «передавача знань», натомість створює живе, інтерактивне середовище, де учневі стає комфортно говорити англійською мовою через усунутий мовний бар'єр та ефективний зворотній зв'язок [7].

Цифрові інструменти в освіті еволюціонували від допоміжних засобів до необхідного елементу реалізації нової освітньої концепції, орієнтованої на створення індивідуальних освітніх траєкторій, розвиток практичних комунікативних навичок учнів.

Насамперед спробуємо систематизувати та класифікувати цифрові інструменти. За основу класифікації обираємо їхній функціонал, виокремлюючи такі категорії:

1. Системи управління навчанням (LMS та LCMS), де вчитель є модератором у єдиному цифровому середовищі освітнього процесу:

- **Moodle**, котрий дає змогу створювати цілісні онлайн-курси, глосарії, проводити тестування та відстежувати прогрес.

- **Google Classroom**, який є наразі надзвичайно популярним інструментом для обміну навчальними матеріалами та оцінювання робіт у синхронному й асинхронному режимах [3; 10].

- **Microsoft Office 365**, що є комплексною екосистемою, яка містить пошту, хмарне сховище (OneDrive), засоби спільної роботи над документами та віртуальний клас **Teams** [2; 9].

2. Платформи для комунікації та відеоконференцій, котрі забезпечують взаємодію учасників у режимі реального часу [2].

- **Zoom** ефективний, зосібна, завдяки функціям чату, опитувань (polling) та **сесійних залів (breakout rooms)** для роботи в парах чи групах [2; 8; 9].

- **Месенджери** ж використовують для оперативного інформування, швидких консультацій та створення неформальної спільноти групи [8].

3. Інструменти інтерактивності та візуалізації призначені для заміни традиційної аудиторної дошки та стимулювання творчості [10; 12].

Серед них найбільш апікабельними є:

- **Віртуальні дошки (Miro, Padlet, Linoit)**, які дозволяють учням одночасно працювати над спільним завданням. Наприклад, у **Miro** функція перенесення (**Drag-and-drop**) допомагає утримувати увагу та залучати всіх учасників [10; 12].

- **Сервіси для презентацій та контенту** зі свого боку мають вузьку спеціалізацію. Наприклад, **Genially** дає змогу створювати інтерактивні плакати; **Canva** призначена для роботи з графічним дизайном, а **Pear Deck** уможливило перетворення слайдів на інтерактивні уроки [3;9; 10].

4. Гейміфікація та мобільні додатки сприяють інтеграції ігрових механік, що підвищує мотивацію учнів до активної комунікації та розвиває їхнє критичне мислення у процесі вивчення англійської мови [3;6;9].

Аналіз методичної літератури щодо застосування ігрових інструментів показує, що найбільш вживаними серед усього розмаїття є:

- **Kahoot! та Quizizz**, за допомогою яких створюють вікторини та тести із миттєвим зворотним зв'язком [6;10].

- **Quizlet**, що дає змогу вивчати лексику за допомогою флеш-карток. Режим **Quizlet Live** дозволяє проводити командні змагання у класі [6].

- **Duolingo**, котрий призначений для щоденної самостійної практики мови через систему нагород та рівнів [1; 6].

5. Інноваційні технології: III та VR/AR можуть бути використані як для автоматизованої перевірки письма, моделювання діалогів та тренування вимови через розпізнавання мовлення (**Grammarly**) [1], так і для створення ефекту повного занурення до певного комунікативного чи соціокультурного середовища (**віртуальна (VR) та доповнена (AR) реальності**)[1; 2].

Як зазначають науковці, для успішної інтеграції технологій рекомендовано застосовувати алгоритм **SAMR** (підстановка, покращення, модифікація, перевизначення) [8; 9]. Під час вибору конкретного інструменту варто керуватися принципами **доступності, багатофункціональності та простоти** у використанні, щоб не перевантажувати та не демотивувати учнів [9].

Розглянемо спочатку основоположні рекомендації щодо використання цифрових інструментів під час інтерактивного навчання.

Одним із першочергових принципів є **обмеження інструментарію**, тобто варто використовувати 2-3 базові платформи, аби не відволікатись на технічні моменти у процесі формування іншомовних комунікативних навичок [19].

Перед виконанням завдання учням важливо продемонструвати алгоритм дій, тобто здійснити **покроковий інструктаж (Scaffolding)**.

Учителів треба бути зосередженим безпосередньо на **комунікативному аспектові**, пам'ятаючи, що технології – це лише засіб, а кінцевою метою є формування іншомовної комунікативної компетентності учня [4; 29].

Як зазначає О.В. Трубіцина, формуючи іншомовні комунікативні навички, треба враховувати низку чинників, найбільш значимими з яких є [11]:

- технології навчання;
- ступінь мотивації;
- кількість часу занять з учителем і самостійно;
- вміння концентрувати увагу;
- якість і обсяг пам'яті;
- сміливість у спілкуванні / боязнь допустити помилки;
- складність матеріалу, легкість / труднощі оволодіння їм;
- інтенсивність занять;
- рівень сформованості універсальних навчальних дій тощо.

В основу наступного кроку цього дослідження покладемо види мовленнєвої діяльності, однак завдання носитимуть комунікативний характер.

Розділяючи погляди дослідників, зазначимо, що найскладнішим етапом формування іншомовних комунікативних навичок є подолання мовного бар'єру в усному спілкуванні (**Speaking**), адже учні часто бояться зробити помилку навіть перед класом, не говорячи про реальне іншомовне середовище, тому вчителю важливо створити безпечний віртуальний простір для практики, комбінуючи синхронні та асинхронні форми роботи.

Ураховуючи зазначене, запропонуємо платформи та інструменти, використовуючи які учитель створить сприятливе інтерактивне середовище для розвитку комунікативних навичок учнів у вигляді таблиці.

Платформа/ інструмент	Короткий опис	Практична порада	Перевага використання
Flip (колишній Flipgrid)	Платформа для створення коротких відеовідповідей та проведення асинхронних дискусій. Вчитель задає тему, а учні записують свої реакції, переглядають відео однокласників та коментують їх.	Варто використовувати для домашніх завдань типу « <i>My weekend</i> » або « <i>Book review</i> », а також для організації «відеодебатів» або «щоденників мовлення». Учитель створює проблемне запитання (наприклад, « <i>Should AI replace human teachers?</i> »).	Асинхронний відеодискурс дозволяє учням перездавати відео декілька разів, що суттєво знижує рівень тривожності та сприяє формуванню впевненості у використанні іноземної мови [14; 24].
Padlet / Miro:	Інтерактивні дошки для спільної роботи та візуалізації ідей, мозкових штурмів, дискусій та проектної діяльності іноземною мовою.	Перед дискусією доцільно запропонувати учням висвітлити на дошці тези чи аргументи «за» і «проти».	Таким чином створюється наочна лексична опора, яка допомагає учням під час подальшого спонтанного усного висловлювання, забезпечуючи інтерактивну взаємодію між учнями [14; 30].
Vocaroo	Сервіс для створення аудіозаписів [32].	Учень записує монолог та надсилає вчителю коротке посилання на аудіо.	Це спрощує контроль навичок говоріння та економить час уроку.

Звичайне прослуховування автентичних аудіотреків часто втомлює учнів. Сучасні цифрові формати трансформують пасивне слухання в активну взаємодію з контентом [15]. Інтерактивне аудіювання (**Listening**) є одним із найбільш ефективних підходів до формування іншомовної комунікативної

компетентності, оскільки передбачає активну взаємодію здобувачів освіти з аудіоматеріалом, учителем та іншими учасниками освітнього процесу. На відміну від традиційного пасивного прослуховування, інтерактивне аудіювання включає виконання різноманітних комунікативних завдань до, під час і після прослуховування тексту, що сприяє розвитку критичного мислення, прогнозування змісту, інтерпретації інформації та рефлексії щодо почутого [26; 31].

Сучасні дослідники наголошують, що аудіювання є не лише рецептивним видом мовленнєвої діяльності, а й складним когнітивним процесом, під час якого слухач активно конструює значення на основі мовних знань, попереднього досвіду та контексту комунікативної ситуації [20]. Саме тому ефективне навчання аудіювання потребує використання інтерактивних методів, які забезпечують залучення студентів до осмисленої роботи з інформацією та створюють умови для її подальшого використання в усному чи письмовому мовленні.

Платформа/ інструмент	Короткий опис	Практична порада	Перевага використання
Подкасти	Надають можливість працювати з автентичними аудіоматеріалами різної тематики та складності.	Завдяки мобільності цього формату навчання може відбуватися не лише під час заняття, а й у будь-який зручний для учня час.	Сприяють розвитку навичок сприйняття природного мовлення, знайомлять учнів із різними акцентами та культурними особливостями мовного середовища [27].
Edpuzzle / Nearpod	Відеоплатформи та інтерактивні відео, які поєднують аудіальний і візуальний канали сприйняття	Учителеві корисно інтегрувати в аудіо- та відеоматеріали запитання, коментарі й завдання. Наявність субтитрів, можливість регулювання швидкості	Сприяють активному осмисленню почутого та контролю рівня розуміння змісту [21].

	інформації.	відтворення та повторного перегляду матеріалу створюють додаткові умови для ефективного розвитку навичок аудіювання.	
Kahoot! / Quizizz / Wordwall	Гейміфіковані цифрові середовища, які використовуються для перевірки розуміння аудіотекстів у формі вікторин, інтерактивних ігор та змагань.	Застосунок <i>Kahoot!</i> доцільно використовувати для проведення інтерактивних вікторин, актуалізації лексики та закріплення граматичного матеріалу. Він підвищує мотивацію учнів, активізує увагу та сприяє швидкому мовленнєвому реагуванню під час роботи в парах або командах [33]. Платформа <i>Quizizz</i> , наприклад, ефективна для формувального та підсумкового оцінювання іншомовних компетентностей. Якщо учитель спрямований на отримання максимально валідних результатів, то варто організувати індивідуальну роботу учнів і автоматичного проаналізувати результати [21]. Сервіс <i>Wordwall</i> дозволить створювати інтерактивні мовні вправи різних типів: співвіднесення, встановлення послідовності, мовні	Гейміфікація підвищує залученість студентів до навчального процесу та стимулює їхню пізнавальну активність [17].

		ігри та тренажери для повторення лексики. Його використання сприяє автоматизації мовленнєвих навичок і підтримує високий рівень залученості учнів [18]. Проводьте інтерактивні вікторини на етапі актуалізації знань або рефлексії. Важливо не просто фіксувати бали, а ініціювати обговорення неправильних відповідей іноземною мовою.	
Edpuzzle / Playposit / Lyrics Training	Дозволяють інтегрувати запитання безпосередньо у відео (з YouTube, TED-Ed) в реальному часі. Відео зупиняється, поки учень не виконає завдання.	Учителів не варто обмежуватись лише тестовими запитаннями. Краще вставляти відкриті питання (<i>Open-ended</i>), які вимагають висловити власну думку щодо почутого: «<i>How do you think, why did the character say that?</i>», що стимулює критичне мислення.	Головна методична перевага полягає у неможливості «прокрутити» відео вперед без відповіді, що стимулює усвідомлене та уважне слухання. Окрім того, функція <i>Prevent Skipping</i> (заборона пропуску) та можливість повторного перегляду саме того фрагмента, де прихована відповідь, формують навички мовної здогадки та вчать виокремлювати

			ключову інформацію з потоку мовлення [28].
VoiceThread / Padlet / Mirro	Спільна робота на цифрових дошках, де звукові файли прикріплюються до ментальних карт або картинок.	Учитель розміщує візуальний чи текстовий стимул (комікс, інфографіку, дискусійне відео). Учні коментують цей медіафайл за допомогою голосових або відеоповідомлень, реагуючи не лише на завдання вчителя, а й на репліки своїх однокласників. Учні вчаться аргументувати свою позицію, використовувати фрази-кліше для висловлення згоди/незгоди ("I see your point, but...", "In addition to what you said..."), що безпосередньо формує комунікативну компетентність відповідно до стандартів CEFR [5;12; 28].	Лінійне монологічне висловлювання переростає в розгалужений полілог (діалогічне мовлення).
LearningApps	Платформа LearningApps є доцільною для створення інтерактивних вправ на співвіднесення, реконструкцію текстів, кросвордів і мовних вікторин.	Оскільки платформа може бути використана для низки цілей, то розмежуємо й поради. 1. У створенні вправ варто мінімізувати текст, віддаючи перевагу співвіднесенням типу “зображення-текст” або “аудіо-текст”; у граматичних вправах – вибір варто звзвити до одного пропуску в	Вона сприяє розвитку мовної здогадки, самостійності та співпраці між учнями [13].

		реченні чи фразі, щоб учневі був зрозумілий контекст. 2. Використовуючи платформу в ігровому контексті, варто рухатись у напрямку поступового ускладнення завдань, формулюючи неправильні відповіді правдоподібно, аби активізувати критичне мислення учнів. Чітко формулюйте інструкції на початку вправи, не забуваючи про зворотній зв'язок, який має мотивувати учнів, а не просто констатувати результат.	
Інструментів штучного інтелекту (наприклад, ChatGPT)	Використовуються для створення діалогів, рольових ситуацій, індивідуалізованих завдань і надання оперативного мовного зворотного зв'язку.	Застосування цієї групи цифрових інструментів потребує педагогічного контролю та критичного оцінювання результатів [23; 25].	Учень може самостійно аналізувати інформацію, обирати відповідне джерело, виокремлювати есенціальну інформацію.

Робота з текстом **(Reading)** та письмова комунікація **(Writing)** зазнали значних змін, пов'язаних із використанням цифрових інструментів у навчанні цим видам діяльності. Оскільки розвиток навичок читання і письма тісно переплітаються, подамо інтерактивні інструменти в одній таблиці.

Платформа/інструмент	Короткий опис	Практична порада	Перевага використання
Actively Learn /	Інструменти для спільного аналізу	Учителю варто залишати коментарі-	Учні активно залучаються до

Kami	текстів.	підказки або запитання на логіку прямо всередині статті чи тексту.	роботи із текстом, розвиваючи критичне мислення та персоніфікуючи навчання.
Спільні Google Документи	Робота в міні-групах над одним текстом.	Реалізуйте метод <i>Storytelling</i> – учні по черзі додають по одному реченню, розвиваючи сюжет і відпрацьовуючи граматичні структури в реальному часі.	Учні можуть багаторазово редагувати текст, удосконалювати структуру висловлювання та працювати над граматичною й лексичною точністю, а вчитель відслідковує прозорість внеску кожного учасника.
Canva	Інструмент для створення постерів, коміксів чи цифрових резюме (CV), інфографік, постерів, цифрових історій та мультимедійних презентацій іноземною мовою.	Використовуючи цей інструмент, вчителю варто поєднувати розвиток мовних навичок із творчою діяльністю та медіаграмотністю [16].	Це дозволяє наблизити мовну практику до реальних життєвих ситуацій [19].
Google Classroom	Сервіс Google Classroom забезпечує організацію навчального процесу, обмін матеріалами,	Учитель встановлює дедлайни, комунікує через персоналізовані чати, залишає коментарі щодо виконання завдань	Його використання підтримує безперервність іншомовної практики та розвиток

	письмову взаємодію та індивідуальний зворотний зв'язок.	учнями та вказує на помилки. Такий вид діяльності є індивідуалізованим і персоналізованим.	автономного навчання [3].
--	---	--	---------------------------

Отже, очевидно, що інструментарій створення інтерактивного середовища щоразу розширюється, що, з одного боку, дає більше можливостей для розвитку комунікативних навичок, а з іншого – ускладнює підготовку вчителя до використання кожного окремого інструменту, адже ефективність їхньої інтеграції та застосування залежить не від кількості використаних додатків, а від глибини методичного проєктування заняття.

Неспростовним є і той факт, що систематичне та методично обґрунтоване використання цифрових інструментів значно підвищує ефективність формування іншомовних комунікативних навичок.

Список використаних джерел

1. Ісаєва, С. Д., Гринюк, С. П. (2026). Застосування сучасних цифрових технологій у процесі викладання іноземних мов. *Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи*, 11, 28–32. <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2026-11-4>
2. Коцюба, Р. Б. (2021). *Комп'ютерно орієнтована методика розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів лікувальної справи* (Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук). Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724586>
3. Методичні рекомендації: Цифрові інструменти розвитку: сучасні технології у навчанні англійської мови. (n.d.). *На Урок*. <https://naurok.com.ua/metodichni-rpekomentაცი-cifrovi-instrumenti-rozvitku-suchasni-tehnologi-u-navchanni-angliysko-movi-408279.html>
4. Морська, Л. І. (2021). *Методика навчання іноземних мов із використанням інформаційно-комунікаційних технологій*. ТНПУ.
5. Ніколаєва С. Ю. (2013). Психологічні бар'єри при навчанні говоріння та методи їх подолання.
6. Панченко, В. В., Радавська, О. М., Онищенко, І. А. (2025). Гейміфікація як інструмент підвищення мотивації студентів природничо-математичних спеціальностей у вивченні іноземних мов. *Педагогічна академія. Наукові записки*. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17188084>
7. Пометун, О. І. (2020). *Енциклопедія інтерактивного навчання*. Наша культура і наука.
8. Савченко, О. (2021). Цифрові технології в дистанційному навчанні англійської мови студентів ЗВО. *Молодь і ринок*, 9(195).

9. Сергєєва, Г. (2023). Інтерактивні методи у викладанні іноземної мови онлайн. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 61(3), 200–205. https://www.apfn-journal.in.ua/archive/61_2023/part_3/32.pdf
10. Тонконог, Н., Черепинська, А., & Лисенко, Т. (2021). Використання сучасних цифрових технологій під час дистанційного навчання іноземних мов. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 45(2), 172–180. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/45-2-29>
11. Трубіщина, О. В. (2025). *Методика навчання іноземної мови*. ПДУ імені К. Д. Ушинського. https://stud.com.ua/167132/pedagogika/metodika_navchannya_inozemnoyi_movi
12. Ципанова, Н. Я. (2023). Використання віртуальної дошки MIRO для дистанційного навчання англійської мови. *Інноваційна педагогіка*, 57. <https://dspace.nuft.edu.ua/handle/123456789/39547>
13. Beatty, K. (2013). *Teaching and researching computer-assisted language learning* (2nd ed.). Routledge.
14. Buran, A., Filyukov, A. (2022). Using Flipgrid for developing speaking skills and reducing speaking anxiety in EFL classrooms. *World Journal on Educational Technology: Current Issues*, 14(4), 1139–1150.
15. Carrier, M., Damerow, R. M., & Bailey, K. M. (2019). *Digital language learning and teaching: Research, theory, and practice*. Routledge.
16. Chapelle, C. A., & Sauro, S. (Eds.). (2017). *The handbook of technology and second language teaching and learning*. Wiley Blackwell.
17. Deterding, S., Dixon, D., Khaled, R., & Nacke, L. (2011). From game design elements to gamefulness: Defining gamification. In *Proceedings of the 15th International Academic MindTrek Conference* (pp. 9–15). ACM. <https://doi.org/10.1145/2181037.2181040>
18. Dudeney, G., & Hockly, N. (2022). *Digital literacies in language education: Concepts and practices*. Routledge.
19. Dudeney, G., & Hockly, N. (2023). *How to teach English with technology* (2nd ed.). Pearson Longman.
20. Field, J. (2008). *Listening in the language classroom*. Cambridge University Press.
21. Hockly, N. (2018). *Focus on learning technologies*. Oxford University Press.
22. Hubbard, P., & Levy, M. (2016). *The scope of CALL education*. Routledge.
23. Kohnke, L., Moorhouse, B. L., & Zou, D. (2023). ChatGPT for language teaching and learning. *RELC Journal*, 54(2), 537–550. <https://doi.org/10.1177/00336882231162868>
24. Lowenthal, P. R., & Moore, R. L. (2020). Exploring student perceptions of Flipgrid in online courses. *Online Learning Journal*, 24(4), 28–41.
25. Luckin, R., Holmes, W., Griffiths, M., & Forcier, L. B. (2016). *Intelligence unleashed: An argument for AI in education*. Pearson.

26. Richards, J. C. (2008). *Teaching listening and speaking: From theory to practice*. Cambridge University Press.
27. Rost, M. (2016). *Teaching and researching listening* (3rd ed.). Routledge.
28. Stanley, G. (2019). *Language learning with technology: Ideas for integrating technology in the classroom*. Cambridge University Press.
29. Thomas, M., Reinders, H. (Eds.). (2020). *Task-based language teaching and technology*. Bloomsbury Publishing.
30. Trust, T. (2017). Motivation, empowerment, and innovation: Teachers' beliefs about how participating in the Edmodo Math Subject Community shapes teaching and learning. *Journal of Research on Technology in Education*, 49(1–2), 16–30. <https://doi.org/10.1080/15391523.2017.1291317>
31. Vandergrift, L., & Goh, C. C. M. (2012). *Teaching and learning second language listening: Metacognition in action*. Routledge.
32. Vocaroo. (n.d.). *Online voice recorder*. <https://vocaroo.com>
33. Wang, A. I., & Tahir, R. (2020). The effect of using Kahoot! for learning: A literature review. *Computers & Education*, 149, Article 103818. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2020.103818>

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ УСНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Оцінювання усного мовлення є одним із найскладніших і водночас найважливіших компонентів навчання іноземної мови. В умовах компетентнісного підходу, відповідно до вимог Нової української школи та Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (CEFR) [3, 4, 5], усне мовлення розглядають не лише як навичку відтворення мовних структур, а як складову іншомовної комунікативної компетентності, що охоплює фонетичну правильність, лексичну різноманітність, граматичну точність, зв'язність діалогічного та монологічного мовлення та здатність до спонтанної взаємодії. Саме тому якість інструментів і методів оцінювання говоріння безпосередньо впливає на ефективність усього процесу вивчення іноземної мови.

Підходи до оцінювання усного мовлення мають суттєві методологічні обмеження і зводяться переважно до усного опитування вчителем або виконання стандартизованих завдань. Таке оцінювання відзначається значним рівнем суб'єктивності і займає багато часу, а також не забезпечує достатній і своєчасний зворотний зв'язок і не дозволяє відстежувати динаміку прогресу учня в довгостроковій перспективі. Цифрові технології відкривають принципово нові можливості для подолання зазначених обмежень. Дослідники наголошують на потребі вчителів інтегрувати технологічні засоби в процес оцінювання та демонструють, що спеціалізовані платформи здатні суттєво підвищити як точність, так і системність цього процесу [7]. До схожих висновків приходять і вчені, які зазначають, що технологічно підтримане оцінювання суттєво покращує навчальні результати та підвищує залученість учнів до процесу власного навчання [6].

Інше дослідження засвідчує, що роль цифрових технологій в оцінюванні мовлення за останні роки змінилася кардинально. Цифрові технології в освіті раніше розглядалися як допоміжний і факультативний елемент, то у сучасний освітніх реаліях вони стають основою нових систем оцінювання, що спираються на обчислювально-лінгвістичний і акустичний аналіз мовленнєвих показників [10]. Таким чином, цифрове оцінювання усного мовлення може бути визначене як відповідь на реальну педагогічну потребу в об'єктивних, систематичних і ефективних інструментах вимірювання мовленнєвої компетентності учнів.

Важливим аргументом на користь цифровізації оцінювання є нормативно-правовий контекст. Інструктивно-методичні рекомендації Міністерства

освіти і науки України на 2023–2024 навчальний рік вказують на необхідність використання цифрових компонентів у стратегіях оцінювання мовленнєвої діяльності, зокрема усного продукування та усної взаємодії [4]. Це означає, що застосування цифрових інструментів є не лише методичною доцільністю, а й регламентованою вимогою сучасної освітньої системи України.

Отже, необхідність впровадження цифрового оцінювання усного мовлення зумовлена трьома взаємопов'язаними чинниками: методологічними недоліками традиційних форм оцінювання говоріння; доведеною ефективністю технологічно підтриманого зворотного зв'язку для розвитку мовленнєвих навичок; нормативними вимогами чинного освітнього законодавства України та міжнародних стандартів мовної освіти. Саме ці вектори визначають актуальність і практичне значення розробки методичних рекомендацій щодо застосування цифрових інструментів для оцінювання усного мовлення учнів у процесі вивчення іноземної мови.

Сучасний ринок освітніх технологій пропонує широкий спектр цифрових інструментів, що можуть бути використані для оцінювання усного мовлення учнів у процесі вивчення іноземної мови. Однак відсутність чіткої систематизації цих засобів суттєво ускладнює їх педагогічно доцільний добір. На основі аналізу джерел і наявних цифрових інструментів, пропонуємо їх класифікацію за функціональними ознаками, що дозволить свідомо обирати технологічні засоби відповідно до конкретних дидактичних цілей і умов навчання.

Першу групу складають платформи управління навчанням (Learning Management Systems, LMS), такі як Moodle, Google Classroom, Blackboard Collaborate. Їх ключова перевага для оцінювання усного мовлення полягає у можливості проведення структурованих онлайн-сесій із синхронним відеозв'язком, записом виступів учнів та автоматичним збереженням матеріалів для подальшого аналізу. Дослідження, проведене у 2023 році серед 180 студентів різних освітніх програм, показало, що Blackboard Collaborate забезпечує достатню технічну якість відео- та аудіозв'язку для оцінювання лексичних, граматичних, фонетичних, дискурсивних і соціолінгвістичних параметрів усного мовлення. Принципово важливою є функція запису, що дозволяє вчителю повертатися до усних відповідей учнів після завершення заняття, уважніше аналізувати деталі мовлення та виставляти більш зважені й аргументовані оцінки [9].

Другу групу становлять інструменти на основі технологій автоматичного розпізнавання мовлення (Automatic Speech Recognition, ASR), серед яких Speechace, ELSA Speak, Google Speech-to-Text, а також вбудовані функції голосового введення у таких платформах, як Duolingo чи Rosetta Stone. Технологія ASR використовує алгоритми штучного інтелекту для аналізу акустичних параметрів мовлення (вимови, інтонації, темпу, плавності), а також для оцінювання лексичного і граматичного рівнів висловлювання. За

результатами аналізу [11], ASR-інструменти демонструють доведену ефективність у покращенні вимови учнів та є особливо результативними при систематичному застосуванні. У дослідженні, присвяченому сприйняттю студентами ASR-технологій [8], вчені підтверджують, що такі системи здатні забезпечити негайний і деталізований зворотний зв'язок, недосяжний в умовах традиційного класного оцінювання. Водночас автори застерігають від абсолютизації результатів ASR, оскільки сучасні алгоритми поки що не здатні повністю відтворити глибину людського оцінювання, особливо щодо дискурсивних і прагматичних аспектів мовлення.

Третю групу становлять платформи Zoom, Microsoft Teams, Google Meet та інші. Незважаючи на те що вони спочатку розроблялися як інструменти для ділової комунікації, у практиці викладання іноземних мов ці платформи набули статусу повноцінних засобів проведення та оцінювання усних завдань. Їх переваги включають просте підключення, надійну якість зв'язку, можливість розбивати учнів на малі групи (функція кімнати), записувати заняття та ділитися екраном. Для підвищення ефективності такого оцінювання рекомендується поєднувати відеоконференційні засоби з інструментами рубрикації, що заповнюються вчителем у режимі реального часу.

Четверта група включає спеціалізовані платформи для запису та представлення усних робіт учнів, з-поміж яких найбільш поширеними у шкільній практиці є Flip (раніше відомий як Flipgrid) та VoiceThread. Ці сервіси дозволяють учням записувати власні відеовідповіді або аудіоповідомлення у зручний для них час, а вчителям переглядати записи, залишати текстові або голосові коментарі і виставляти оцінки. Асинхронний формат роботи суттєво знижує тривожність учнів, пов'язану з публічним виступом, та дає можливість багаторазово переглядати власні записи, що сприяє розвитку навичок самооцінювання, збільшує кількість практики говоріння порівняно з традиційними класними форматами.

П'яту групу складають цифрові інструменти зворотного зв'язку Google Forms, Microsoft Forms, спеціалізовані додатки для створення рубрик (наприклад, Rubistar) та хмарні сервіси для залишення коментарів. Вони не є самостійними засобами запису мовлення, однак відіграють ключову роль у структуруванні та стандартизації процесу оцінювання. Цифрові рубрики дозволяють вчителю заздалегідь визначити і зафіксувати критерії оцінювання, зробивши їх прозорими й зрозумілими для учнів, що є важливою умовою навчального оцінювання відповідно до принципів формувального підходу.

Таким чином, класифікація цифрових інструментів для оцінювання усного мовлення охоплює п'ять функціональних груп: LMS-платформи, ASR-системи, відеоконференційні засоби, платформи для асинхронного запису та засоби цифрової рубрикації. Кожна з цих груп має власну педагогічну специфіку, сильні сторони і обмеження, що визначає

необхідність їх диференційованого застосування залежно від конкретних методичних завдань, рівня навчання та умов роботи вчителя.

Різноманітність цифрових інструментів для оцінювання усного мовлення, з одного боку, розширює педагогічні можливості вчителя, а з іншого ускладнює процес вибору найбільш доцільного засобу. Тому визначення чітких і обґрунтованих критеріїв добору цифрових інструментів є необхідною методичною умовою їх ефективного впровадження.

Оцінювання усного мовлення може мати принципово різні дидактичні цілі залежно від його місця в навчальному процесі. Формувальне оцінювання спрямоване на підтримку навчання, виявлення прогалин і надання оперативного зворотного зв'язку; підсумкове оцінювання фіксує досягнутий рівень компетентності на певному етапі навчання; діагностичне оцінювання виявляє вихідний рівень підготовки учня. Для формувального оцінювання найкраще підходять інструменти з можливістю швидкого і детального зворотного зв'язку, такі як ASR-системи, платформи для асинхронного запису з функцією коментування. Для підсумкового оцінювання важливіше забезпечити стандартизацію умов і надійність фіксації результатів, що краще реалізують LMS-платформи або відеоконференційні засоби у поєднанні зі структурованими цифровими рубриками. Отже, добір цифрових технологій для оцінювання усного мовлення має відповідати меті оцінювання.

Найдосконаліший педагогічний інструмент не матиме практичного значення, якщо учні не мають стабільного доступу до інтернету, а вчитель необхідного технічного обладнання або цифрових компетентностей для роботи з платформою, тому необхідно враховувати технічну доступність та зручність використання цифрових технологій.

На відміну від традиційного усного опитування, результати якого існують лише в момент їх отримання, цифрові інструменти дають змогу зберігати, систематизувати і порівнювати мовленнєві виступи учнів у динаміці. Можливість фіксації та архівування результатів оцінювання відкриває можливість для пролонгованого відстеження прогресу кожного учня, що є принципово важливим в контексті особистісно орієнтованого підходу до навчання. Запис усних відповідей також підвищує прозорість і відповідальність оцінювання: і вчитель, і учень, і батьки можуть звернутися до архіву записів у разі потреби.

Під час відбору цифрових технологій оцінювання усного мовлення необхідно враховувати здатність інструменту забезпечувати об'єктивність і надійність оцінювання. Цифрові засоби можуть підвищити об'єктивність у кілька способів: через стандартизацію умов виконання завдання, використання чітко структурованих рубрик і чеклістів, а також через залучення алгоритмічного аналізу фонетичних і мовленнєвих параметрів. Разом з тим необхідно враховувати, що повна автоматизація оцінювання усного мовлення нині є недосяжною: ASR-системи здатні вимірювати окремі параметри мовлення (вимова, темп, плавність), але поки що не можуть

повноцінно оцінити комунікативну ефективність, доречність лексичного вибору в контексті чи дискурсивну зв'язність на рівні людського експерта.

Не менш важливою є відповідність рівню мовної підготовки. Інструменти, ефективні для старшокласників або студентів, можуть бути недоступними або демотивуючими для молодших учнів. Зокрема, складні інтерфейси, необхідність реєстрації, англomовні меню або відсутність ігрових елементів суттєво знижують педагогічну цінність інструменту для учнів початкової та основної школи.

Проведений аналіз літературних джерел та наукових статей з теми цифрового оцінювання досягнень свідчить, що нерідко залишається поза увагою в педагогічній літературі питання захисту персональних даних та безпеки учасників освітнього процесу. Оскільки оцінювання усного мовлення передбачає запис голосу та відео, питання конфіденційності є вкрай чутливим, особливо коли йдеться про неповнолітніх. Під час вибору платформи вчитель зобов'язаний переконатися, що сервіс відповідає вимогам захисту персональних даних (Закон України «Про захист персональних даних», GDPR), не передає дані третім особам і надає можливість видалення записів після завершення оцінювання. Ігнорування цього критерію може мати не лише юридичні наслідки, а й підірвати довіру учнів і батьків до освітнього процесу.

Теоретичні засади та методичні рекомендації набувають реального педагогічного значення лише тоді, коли втілюються в конкретних сценаріях навчальної діяльності. Розглянемо приклади практичних кейсів, що охоплюють різні типи мовленнєвих завдань і цифрових інструментів.

Кейс 1: Формувальне оцінювання монологу (Flip). Вчитель публікує тему монологу на платформі Flip, учні записують відеовідповідь тривалістю 1–2 хвилини у зручний для них час. Вчитель переглядає записи, залишає голосові або текстові коментарі за критеріями рубрики (зміст, лексика, граматики, вимова, зв'язність). Асинхронний формат знижує тривожність учнів і дає вчителю можливість багаторазово повертатися до запису. Розглянемо приклад практичної реалізації.

Мета: розвиток умінь непередготовленого монологічного мовлення, формування навичок структурувати висловлювання та добирати доречну лексику.

Етапи реалізації:

Вчитель публікує на платформі Flip тему монологу (наприклад: “Describe a place you'd like to visit and explain why”) та рубрику оцінювання з п'яти критеріїв: зміст, лексика, граматики, вимова, зв'язність. Учні мають 48 годин, щоб записати відеовідповідь тривалістю 1,5–2 хвилини. Вчитель переглядає відео та залишає голосовий коментар із зазначенням двох сильних сторін і

однієї конкретної рекомендації для вдосконалення. Оцінка виставляється безпосередньо у Flip за рубрикою.

На наступному уроці вчитель без називання імен демонструє класу декілька найяскравіших прикладів монологів і разом з учнями обговорює, що вдалося, а що можна покращити.

Кейс 2: Оцінювання діалогу через Zoom із цифровою рубрикою. Учні залучені у діалог у формі рольової гри за поставленим комунікативним завданням у парах у відеоконференції, вчитель паралельно заповнює оцінювальну форму в Google Forms. Запис сесії зберігається для повторного перегляду та аргументації виставленої оцінки. Розглянемо приклад практичної реалізації.

Мета: перевірка вміння вести діалог у режимі реального часу, оцінювання спонтанного мовлення та стратегій комунікативної взаємодії.

Етапи реалізації:

Учитель заздалегідь готує Google Form із рубрикою оцінювання (5 критеріїв, кожен за шкалою 1–4) та картки з ситуаціями для діалогу (наприклад: “You are planning a trip together, but you have different preferences”).

Під час уроку в Zoom учні об’єднуються в пари та переходять у «кімнати» для підготовки (Breakout Rooms). Потім кожна пара презентує діалог (3–4 хвилини) у головній кімнаті під запис. Вчитель паралельно заповнює рубрику в Google Forms, не перериваючи учнів. Після прослуховування всіх пар вчитель озвучує загальний зворотний зв’язок, а індивідуальні результати з Google Forms надсилає кожному учню на електронну пошту. У разі спірної оцінки вчитель повертається до запису.

Кейс 3: Самооцінювання вимови через ELSA Speak. Учні самостійно виконують фонетичні вправи на платформі ELSA Speak, отримують миттєвий зворотний зв’язок щодо вимови окремих звуків, інтонації та темпу мовлення. Результати фіксуються й обговорюються на наступному уроці разом із вчителем. Розглянемо приклад практичної реалізації.

Мета: розвиток фонетичної точності, формування навички самостійного контролю вимови та усвідомленого ставлення до власних фонетичних помилок.

Етапи реалізації:

Учитель призначає в додатку ELSA Speak конкретний урок або набір вправ, пов’язаних із темою поточного розділу підручника (наприклад: вимова -ed або звуків /θ/ і /ð/). Учні виконують вправи вдома та отримують миттєвий зворотний зв’язок від AI: бал за кожен звук, інтонацію та темп мовлення, а також аудіо-приклад правильної вимови. Скріншоти або PDF-звіти з результатами учні надсилають вчителю в робочий чат або завантажують у Google Classroom до наступного уроку.

На початку наступного уроку проводиться «Фонетична п’ятихвилинка», де вчитель виводить на екран три-чотири слова з вправ і викликає учнів по

черзі. Якщо вимова правильна учень отримує бонусний бал, якщо ні, то клас разом слухає еталонну вимову з ELSA і повторює разом.

Кейс 4: Підсумкове оцінювання на платформі Moodle. Учні завантажують аудіозапис підготовленого монологу або виконують усне завдання в синхронній сесії через вбудований відеомодуль. Вчитель оцінює роботу за стандартизованою рубрикою, результати автоматично фіксуються в журналі платформи. Розглянемо приклад практичної реалізації.

Мета: підсумкова перевірка рівня усномовленнєвої компетентності наприкінці теми або семестру в стандартизованих і прозорих умовах.

Етапи реалізації:

Учитель створює в Moodle завдання на зразок «Аудіо/відео відповідь» із чітким описом завдання, часовими обмеженнями (наприклад, монолог 2–3 хвилини на тему “Environmental problems in my city”) та прикріпленою рубрикою оцінювання, доступною учням заздалегідь. Учні записують і завантажують свій виступ у Moodle до встановленого дедлайну. Система автоматично фіксує час подачі роботи. Вчитель прослуховує записи в зручний час, виставляє бали за кожним критерієм рубрики безпосередньо в Moodle та залишає текстовий коментар.

Результати автоматично переносяться до журналу оцінювання платформи. Учні бачать свою оцінку, розбивку за критеріями та коментар вчителя у власному кабінеті. Наприкінці семестру вчитель порівнює динаміку результатів кожного учня, що дає цілісну картину прогресу в усному мовленні.

Отже, добір цифрових інструментів для оцінювання усного мовлення є комплексним методичним рішенням, що потребує врахування щонайменше шести критеріїв: відповідності меті оцінювання, технічної доступності, можливості архівування результатів, забезпечення об’єктивності, відповідності віковим і рівневим особливостям учнів та захисту персональних даних. Лише системне застосування цих критеріїв дозволяє зробити усвідомлений і педагогічно обґрунтований вибір, що справді підвищить якість оцінювання, а не перетворить технологічне нововведення на формальну і неефективну процедуру.

Список використаних джерел

1. Биконя, О. П. (2019). Формувальне оцінювання у навчанні іноземної мови у вищій школі. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, 2(45), 25–29.
2. Верховна Рада України. (2017). *Закон України «Про освіту» № 2145-VIII від 05 вересня 2017 р.* Відомості Верховної Ради України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

3. Міністерство освіти і науки України. (2021). *Концепція Нової української школи*. МОН України. <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
4. Міністерство освіти і науки України. (2023, 12 вересня). *Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році. Додаток 4: Іноземні мови* (лист МОН № 1/13749-23). <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2023/09/12/IMR-2023-2024-Inozemni.movy.12.09.2023.pdf>
5. Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume*. Council of Europe Publishing. <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>
6. Demekash, A. M., Degefu, H. W., & Woldeab, T. A. (2024). Secondary school EFL teachers' awareness for formative assessment for effective learning. *Heliyon*, 10(19), e37793. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e37793>
7. Gutiérrez-Portlán, I., Prendes-Espinosa, M. P., & Sánchez-Vera, M. M. (2022). Digital technologies for the assessment of oral English skills. *Applied Sciences*, 12(22), 11635. <https://doi.org/10.3390/app122211635>
8. Liu, J., Liu, X., & Yang, C. (2022). A study of college students' perceptions of utilizing automatic speech recognition technology to assist English oral proficiency. *Frontiers in Psychology*, 13, 1049139. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1049139>
9. Muñoz-Alcón, A. I., Barahona-Esteban, M. N., & Trullén-Galve, F. (2023). Assessing foreign-language students' speaking performance through a digital platform: Challenges and findings. *Education Sciences*, 13(10), 1039. <https://doi.org/10.3390/educsci13101039>
10. Nakatsuhara, F., & Berry, V. (2021). Use of innovative technology in oral language assessment [Editorial]. *Assessment in Education: Principles, Policy and Practice*, 28(4), 343–349. <https://doi.org/10.1080/0969594X.2021.2004530>
11. Ngo, T. T.-N., Chen, H. H.-J., & Lai, K. K.-W. (2024). The effectiveness of automatic speech recognition in ESL/EFL pronunciation: A meta-analysis. *ReCALL*, 36(1), 4–21. <https://doi.org/10.1017/S0958344023000113>

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО УПРОВАДЖЕННЯ ГЕЙМІФІКОВАНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ІНШОМОВНИХ МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК УЧНІВ

Сучасні процеси глобалізації та активна інтеграція України у світовий освітній і культурний простір зумовлюють зростання ролі іноземної (англійської) мови як важливого засобу міжнародної комунікації. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває вдосконалення методів навчання іноземних мов і пошук інноваційних підходів, здатних забезпечити ефективне засвоєння мовного матеріалу. Одним із таких підходів є гейміфікація, яка розглядається як дієвий засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів, створення сприятливої атмосфери навчання та підвищення результативності оволодіння іншомовною лексикою.

Незважаючи на значну кількість традиційних і сучасних методик викладання іноземних мов, не всі з них відповідають освітнім потребам та інтересам сучасних школярів. Використання елементів гри в освітньому процесі відкриває нові можливості для підвищення зацікавленості учнів у навчанні, підтримки їхньої мотивації та формування позитивного ставлення до вивчення мови. Гейміфікація сприяє більшій залученості здобувачів освіти до навчальної діяльності, розвитку мисленнєвих процесів і підвищенню ефективності засвоєння іншомовного матеріалу.

Теоретичним підґрунтям розроблення рекомендацій щодо впровадження гейміфікованих завдань стали праці вітчизняних і зарубіжних учених у галузі методики навчання іноземних мов та освітньої гейміфікації. Зокрема, питання формування іншомовної комунікативної компетентності висвітлено в дослідженнях Д. Гаймса, М. Канейла, М. Свейн, Дж. Річардса, Дж. Гармера, Г.Д. Брауна та Д. Нунана. Наукові засади використання гейміфікації в освіті розроблено К. Каппом, С. Детердінгом, Ю. Хамарі, К. Дічевим і Д. Дічевою, які обґрунтували потенціал ігрових механік для підвищення мотивації, залученості та результативності навчання. Узагальнення положень цих досліджень дозволило визначити ефективні підходи до проєктування гейміфікованих завдань, спрямованих на формування комунікативних іншомовних мовленнєвих навичок учнів.

Іншомовні мовленнєві навички учнів – це сформовані вміння використовувати іноземну мову для спілкування в різних життєвих ситуаціях. Вони забезпечують практичне володіння мовою та реалізуються через чотири основні види мовленнєвої діяльності:

- аудіювання – уміння сприймати та розуміти усне мовлення;

- говоріння – уміння висловлювати думки в усній формі (діалогічне та монологічне мовлення);
- читання – уміння розуміти письмові тексти різних жанрів і стилів;
- письмо – уміння передавати інформацію та власні думки в письмовій формі.

Формування іншомовних мовленнєвих навичок передбачає розвиток правильної вимови; лексичних навичок (володіння словниковим запасом); граматичних навичок; уміння добирати мовні засоби відповідно до ситуації спілкування; соціокультурної компетентності.

Основною метою розвитку іншомовних мовленнєвих навичок є формування комунікативної компетентності, тобто здатності ефективно спілкуватися іноземною мовою в реальних умовах.

Ефективним методом формування іншомовних мовленнєвих навичок є гейміфікація. Сучасні тенденції розвитку освіти, спрямовані на підвищення мотивації та ефективності освітнього процесу, зумовлюють зростання теоретичного і практичного інтересу до вивчення методики навчання англійської мови за допомогою гейміфікації. Виявлення ефективних методик використання гейміфікованих завдань сприятиме покращенню якості мовної освіти, підвищенню рівня сформованості комунікативних іншомовних мовленнєвих навичок, підготовки учнів до складання іспитів, міжнародної комунікації та майбутньої професійної діяльності.

Термін «гейміфікація» (або «ігрофікація») позначає інтеграцію ігрових компонентів у прикладні, неігрові сфери. Посилаючись на концепцію К. Сален та Е. Циммермана, автори розглядають гру як структурну систему, де учасники взаємодіють у межах штучно створеного конфлікту за чіткими правилами задля отримання вимірюваного результату. Головна відмінність гейміфікації від класичних ігор полягає в її цілепокладанні: вона спрямована на розв'язання реальних практичних завдань, а не на сам ігровий процес. Впровадження таких елементів у повсякденні ситуації слугує інструментом стимулювання конкретних поведінкових моделей користувачів [Salen, Zimmerman].

Еволюція впровадження гейміфікації у практичну діяльність людини відбувалася поетапно. На основі аналізу наукових джерел можна виокремити такі ключові періоди:

- період раннього експериментування (1970–1980-ті роки): початкові спроби інтеграції ігрових інструментів у бізнес-процеси та педагогічну практику, які обмежувалися базовими елементами, як-от нарахуванням балів чи організацією змагань;
- концептуалізація та поява терміна (2000-ті роки): офіційне введення у науковий та практичний обіг поняття «гейміфікація» (зокрема з 2008 року) на тлі стрімкого поширення мобільних технологій і соціальних платформ;
- технологічна трансформація: розширення меж застосування ігрових механік від маркетингових стратегій до освітнього простору, що стало

можливим завдяки масовій цифровізації та появі успішних кейсів залучення аудиторії (наприклад, платформи Foursquare);

- масштабування в освітній та корпоративній сферах (2010-ті роки): масове впровадження ігрових моделей у менеджмент для стимулювання продуктивності персоналу, а також в освіту – задля інтенсифікації та індивідуалізації навчання;

- новітній (сучасний) етап: перетворення гейміфікації на універсальний міждисциплінарний інструмент, затребуваний у сферах охорони здоров'я, проєктного менеджменту та корпоративного навчання, який безперервно трансформується під впливом актуальних запитів суспільства [Deterding, Dixon, Khaled, Nacke].

Гейміфіковані завдання для формування комунікативних іншомовних мовленнєвих навичок учнів – це навчальні вправи, у яких використовуються ігрові елементи (бали, рівні, місії, змагання, нагороди, рольові сценарії) з метою підвищення мотивації та активізації іншомовного спілкування. Такі завдання сприяють розвитку навичок аудіювання, говоріння, читання та письма в умовах, наближених до реальної комунікації.

Ефективність використання гейміфікованих завдань у процесі навчання іноземних мов значною мірою залежить від дотримання певних методичних умов їх розроблення та впровадження. Насамперед гейміфікація повинна бути спрямована не лише на підвищення навчальної мотивації учнів, а й на створення умов для активної мовленнєвої взаємодії. У зв'язку з цим доцільно забезпечувати комунікативну спрямованість усіх гейміфікованих завдань. Ігрові елементи мають виступати засобом організації іншомовного спілкування, а не самоціллю. Відповідно, завдання повинні моделювати реальні або наближені до реального життя ситуації міжособистісної комунікації, у яких учні використовують іноземну мову для розв'язання певної проблеми, досягнення мети або виконання спільної місії.

Важливою умовою ефективного впровадження гейміфікації є використання сюжетної лінії, яка об'єднує окремі завдання в єдину систему. Наявність сюжету сприяє формуванню внутрішньої мотивації учнів, підтримує їхню зацікавленість і створює додатковий контекст для мовленнєвої діяльності. Наприклад, під час вивчення теми «Подорожі» учні можуть виконувати роль учасників міжнародної експедиції, які мають пройти низку комунікативних випробувань: отримати необхідну інформацію, провести інтерв'ю, домовитися про зустріч або вирішити проблемну ситуацію в аеропорту. Такий підхід сприяє природному використанню мовних засобів і розвитку навичок усного та писемного мовлення.

Особливу увагу доцільно приділяти організації взаємодії між учнями. Формування комунікативних іншомовних мовленнєвих навичок передбачає активне спілкування, тому гейміфіковані завдання повинні поєднувати індивідуальну, парну та групову форми роботи. Використання командних квестів, рольових ігор, проєктних місій та інших видів колективної діяльності

створює умови для розвитку навичок аргументації, ведення діалогу, узгодження спільних рішень та взаємодії іноземною мовою. Водночас така організація навчання сприяє формуванню соціальних компетентностей та навичок співпраці.

Важливим елементом гейміфікації є система зворотного зв'язку. Застосування балів, рівнів, досягнень, віртуальних нагород або рейтингів дозволяє підтримувати інтерес учнів до навчальної діяльності та забезпечує оперативне оцінювання їхніх результатів. Проте система винагород повинна враховувати не лише правильність виконання завдань, а й рівень мовленнєвої активності, ініціативність, уміння підтримувати комунікацію та ефективно взаємодіяти з іншими учасниками освітнього процесу. За таких умов оцінювання стає додатковим стимулом до розвитку комунікативної компетентності.

Не менш важливим є принцип поступового ускладнення гейміфікованих завдань. На початкових етапах навчання доцільно використовувати вправи репродуктивного характеру, що передбачають відтворення мовленнєвих зразків. Надалі завдання мають ускладнюватися шляхом переходу до продуктивної та творчої мовленнєвої діяльності. Наприклад, після опрацювання готових діалогів учням можна запропонувати створити власний діалог відповідно до запропонованої ситуації, а згодом — самостійно розв'язати комунікативну проблему в межах рольової гри або квесту. Така послідовність забезпечує поступове формування мовленнєвих навичок і створює умови для їх практичного застосування.

Крім того, під час розроблення гейміфікованих завдань необхідно враховувати вікові та психологічні особливості учнів, рівень їхньої іншомовної підготовки, а також специфіку навчального матеріалу. Ігрові механіки повинні органічно інтегруватися в зміст уроку та сприяти досягненню визначених освітніх результатів. Надмірне захоплення зовнішніми атрибутами гри може призвести до зміщення акцентів із навчальної діяльності на розважальну, що знижує педагогічну ефективність гейміфікації.

Отже, результативність упровадження гейміфікованих завдань у процес навчання іноземних мов забезпечується за умови їх комунікативної спрямованості, наявності сюжетної основи, організації активної взаємодії між учнями, використання системи мотивувального зворотного зв'язку та дотримання принципу поступового ускладнення навчальної діяльності. Реалізація зазначених рекомендацій сприятиме формуванню комунікативних іншомовних мовленнєвих навичок учнів та підвищенню ефективності освітнього процесу загалом.

Наведені нижче рекомендації ґрунтуються на сучасних досягненнях методики навчання іноземних мов, положеннях комунікативного та діяльнісного підходів, а також результатах досліджень у сфері освітньої гейміфікації. Їх використання сприятиме підвищенню ефективності навчання

англійської мови та створенню сприятливого освітнього середовища для розвитку комунікативної компетентності учнів.

Застосування гейміфікації на уроках іноземної, зокрема англійської мови, є методом підвищення ефективності навчання учнів. До ключових компонентів гейміфікованих завдань методисти зараховують наявність чіткого наративу (сюжету), присутність миттєвого зворотного зв'язку (отримання віртуальних нагород, бейджів або балів відразу після успішного висловлювання чи діалогу), кооперація та змагання: робота в парах чи командах, безпечне ігрове середовище, можливість помилятися.

Одним із прикладів ефективних гейміфікованих завдань є **комунікативні квести** (escape room). За задумом автора, вони передбачають «вихід з кімнати» через виконання комунікативного завдання: учні мають поставити запитання до персонажа (вчителя або однокласника) англійською мовою і таким чином дізнатися необхідні кодові слова.

Оскільки тема подорожей (Travelling) є наскрізною у програмі з іноземної мови та вивчається впродовж кількох років, пропонуємо розробити комунікативний квест за темою «Загублені в Лондоні» (Lost in London). За сюжетом (ігровою легендою) завдання здобувачі освіти – це група туристів, яка щойно приземлилася в аеропорту Хітроу. Вони втратили свій багаж і не можуть зв'язатися з гідом. Щоб дістатися до готелю та провести свою заплановану відпустку, учням-туристам потрібно пройти чотири локації («Митний контроль (Customs Control), «Загублений багаж» (Lost & Found), «Де тут метро?» (Lost in the Subway), «Вулична їжа для енергії» (Street Food Fuel)). На кожній з них вони виконуватимуть комунікативне завдання й матимуть за це відповідні бали («милі»), які фіксуватимуться в «Квитку мандрівника», а також частину кодового слова, що в остаточному варіанті дозволить відімкнути сейф в готелі і повернути собі документи. За умовами участі в комунікативному квесті передбачено найменший поріг набраних балів, що фіксується «відстанню» у п'ятдесят миль, а також штрафні санкції за використання рідної (української) мови (наприклад, у розмірі 5 балів або миль).

На етапі-локації «Митний контроль (Customs Control)» актуалізуються мовленнєві навички учнів, набувається перший досвід роботи в парах. В ролі працівника митниці може бути вчитель або учень, який отримує картку-інструкцію з набором запитань для здійснення опитування (т.зв. «митного огляду») учасників квесту. Прикладами запитань, що спонукатимуть учнів використовувати іншомовні комунікативні фрази й конструкції, можуть бути такі: *What is the purpose of your visit? How long are you going to stay?*

Важливо визначитися із сумою балів (кількістю подоланих «миль») та кодовим словом, першу літеру або склад якого учні отримують за виконання і успішне проходження першої зупинки.

Локація «Загублений багаж» (Lost & Found) передбачає перевірку вмінь учнів описувати предмети, демонструвати спонтанне монологічне мовлення.

Пропонуємо скористатися платформою Pinterest для візуалізації карток із зображенням різного виду валіз (з наліпками, різного кольору, з дірками тощо). Детальний і максимально точний опис «втраченої» валізи є свідченням виконання завдання на найвищому рівні. Вчитель має вгадати валізу за описом. За потреби учням може бути запропоновано описувати предмет за упорядкованим шаблоном. Наведемо приклади комунікативних фраз та виразів, що можуть бути використані на цьому етапі: «*My suitcase is medium-sized, made of leather, with a red stripe...*», «*It contains...*» Тощо.

На етапі «Де тут метро?» (*Lost in the Subway*) перевіряється вміння учнів орієнтуватися у великому місті, вести діалог. Команда отримує карту Лондонського метро (карту *Underground*) та картку, що позначає кінцевий пункт призначення. Вони мають розіграти діалог із перехожим (учасниками з іншої команди або вчителем), щоб дізнатися правильний маршрут, з'ясувати можливість пересадки, переходу на іншу лінію тощо. У вигляді підказок для учнів можуть бути такі комунікативні фрази: «*Excuse me, how can I get to...?*» «*Which line should I take?*», «*Change at Victoria Station*» тощо.

На зупинці «Вулична їжа для енергії» (*Street Food Fuel*)) перевіряється сформованість навичок переконання, аргументації, прийняття спільного рішення. За сюжетом команда учасників має економно розподілити гроші і придбати різні види їжі. Протягом трьох хвилин учасники колективно обирають варіант їжі, який задовольнить усіх, використовуючи комунікативні фрази на кшталт «*I would rather choose... because...*», «*I completely agree / I disagree, because...*».

Використання гейміфікованих завдань робить освітній процес інтерактивним і ефективним, сприяє швидкому й активному запам'ятовуванню інформації, актуалізує вивчений матеріал, а власне опертя на групові ігрові завдання допомагає розвинути комунікативні навички та налагодити взаємодію між учнями.

Серед платформ для вивчення англійської мови, виокремимо найпопулярніші та розділимо їх за форматом навчання й основними функціями. Більшість з цих платформ уже мають вбудовані елементи гейміфікації. Отже, для самостійного навчання англійської мови з використанням гейміфікованих завдань розроблені такі мобільні додатки:

- *Duolingo* (навчання побудоване як комп'ютерна гра; учні «змагаються» у лігах та отримують нагороди від талісмана гри – сови Дуо).

- *Memrise* (платформа фокусується на вивченні реальної розмовної мови за допомогою коротких відео з носіями мови; використовує систему інтервальних повторень та ігрову механіку «тренування» пам'яті);

- *Busu* (платформа пропонує структуровані навчальні курси від рівня A1 до рівня B2; платформа переважно використовується як комунікативна соціальна мережа, де письмові та усні завдання учнів перевіряють реальні носії мови).

- *Lingualeo* (платформа пропонує велику медiateку: пісні, кліпи, книги та статті англійською з можливістю клікнути на будь-яке слово для перекладу).

Серед інтерактивних платформ, орієнтованих для створення вчителями власних квестів, виокремимо:

- *Genially* (платформа для створення інтерактивного контенту, яка підходить для розробки мовних комунікативних квестів (Escape Rooms); за задумом розробників, учні клікають на предмети в кімнаті, вирішують завдання та відкривають кодові замки).

- *Wordwall / LearningApps* (сервіси для миттєвого створення навчальних мовних ігор (кросворди, відповідності, вікторини, «колесо фортуни»), які можна використовувати під час уроків на етапі актуалізації опорних знань учнів або в якості розминки).

- *Bamboozle / Kahoot!* (платформи містять інструменти для командних мовних змагань та вікторин у реальному часі; стимулюють учнів використовувати мову в умовах обмеженого часу).

Завдяки гейміфікації в освіті можна створювати симуляції реального життя, де здобувачі освіти відпрацьовують практичні навички без ризику зробити помилку. Будь-яка успішна гра базується на задоволенні трьох внутрішніх потреб учня:

- автономія: «Я сам керую процесом, обираю завдання та тактику перемоги»;

- компетентність: «Я розібрався, як це працює, і зміг виконати місію»;

- визнання: «Я пишаюся своїм результатом і можу показати його друзям».

Щоб ці потреби дійсно працювали на користь навчання, вчителю варто:

- використовувати систему винагород: нараховувати бали, дарувати бейджі тощо;

- обережно дозувати конкуренцію: рейтингові таблиці та лідерборди чудово мотивують лідерів, але можуть демотивувати та налякати менш упевнених у собі учнів через страх опинитися внизу списку;

- урізноманітнювати формати гри: чергувати режими взаємодії (дуелі «один на один», командні батли «група проти групи» або спільні кооперативні квести, де весь клас змагається проти обмежень самого завдання);

- дозволити хвалитися досягненнями: надати інструменти для демонстрації перемог як усередині гри, так і поза нею – від публікації результатів у соцмережах до створення яскравих стінгазет чи «дошок слави» в кабінеті;

- налаштувати миттєвий фідбек: забезпечити швидкий і зрозумілий автоматичний або живий зворотний зв'язок, щоб учень одразу розумів наслідки кожної своєї дії (правильної чи помилкової).

Серед основних принципів гейміфікації, які можуть бути реалізовані під час вивчення англійської мови, доцільно виокремити такі.

- **Мотиваційне заохочення** (система винагород у вигляді балів, досягнень, сертифікатів або відзнак стимулює учнів до активної участі в освітньому процесі. Нарахування балів може здійснюватися за успішне виконання мовних завдань, поповнення словникового запасу, правильне використання граматичних структур або розвиток навичок усного мовлення).

- **Використання змагальних механізмів** (конкурси, мовні турніри та командні змагання сприяють підвищенню зацікавленості учнів. Зокрема, можуть проводитися лексичні вікторини, граматичні квести, змагання зі швидкості читання текстів англійською мовою, конкурси на правильну вимову або орфографічні змагання).

- **Урахування індивідуального рівня підготовки** (ефективне використання гейміфікації передбачає адаптацію завдань до рівня мовної компетентності учнів. Диференційований підхід дозволяє створювати вправи різного ступеня складності, що забезпечує комфортні умови для навчання як початківців, так і учнів із вищим рівнем володіння мовою).

- **Інтерактивний характер навчання** (залучення цифрових платформ, мобільних застосунків та інтерактивних ресурсів робить процес вивчення англійської мови більш динамічним і цікавим. Такі інструменти дозволяють організовувати навчання у форматі ігор, вікторин, симуляцій та інтерактивних вправ).

- **Співробітництво та командна діяльність** (гейміфікація створює умови для колективної роботи, під час якої учні можуть спільно виконувати проекти, розв'язувати мовні завдання або брати участь у командних іграх. Це сприяє розвитку навичок комунікації, взаємодії та відповідальності за спільний результат).

- **Свочасний зворотний зв'язок** (швидке отримання результатів виконаної роботи допомагає учням оцінювати власний прогрес, визначати труднощі та коригувати навчальну діяльність. Особливо ефективними є автоматизовані системи оцінювання, які надають миттєвий аналіз результатів).

- **Моделювання автентичних ситуацій спілкування** (ігрові завдання можуть відтворювати реальні життєві обставини, у яких учні використовують англійську мову для розв'язання практичних комунікативних завдань. Це можуть бути рольові ігри, пов'язані з подорожами, бронюванням готелю, замовленням їжі в ресторані, проходженням співбесіди або спілкуванням у міжнародному середовищі).

- **Емоційна залученість** (важливою умовою успішного використання гейміфікації є створення позитивної атмосфери навчання. Цікаві та змістовні завдання сприяють формуванню стійкої мотивації та підтримують інтерес до вивчення англійської мови).

- **Персоналізація навчання** (ігрові механіки дають можливість враховувати індивідуальні особливості учнів, їхні інтереси, потреби та темп

навчання. Це сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу та забезпечує більш комфортні умови для досягнення навчальних результатів).

- **Інтеграція сучасних технологій** (використання мобільних додатків, онлайн-платформ, технологій доповненої та віртуальної реальності розширює можливості для практичного застосування англійської мови та підвищує якість навчання).

- **Системність використання** (гейміфікація повинна бути органічно інтегрована в освітній процес і використовуватися регулярно. Систематичне впровадження ігрових елементів забезпечує стабільний розвиток мовних навичок та підтримує навчальну мотивацію).

- **Рефлексія та самооцінювання** (невід'ємною складовою гейміфікованого навчання є аналіз власних досягнень і труднощів. Учні отримують можливість оцінювати результати своєї діяльності, визначати напрями подальшого розвитку та вдосконалювати мовні компетентності).

Застосування гейміфікації у процесі навчання англійської мови сприяє не лише формуванню мовленнєвих умінь і навичок, а й розвитку критичного мислення, творчості, комунікативної культури та здатності працювати в команді. Завдяки використанню ігрових технологій навчальний процес стає більш наближеним до реальних потреб учнів, що позитивно впливає на рівень їхньої мотивації та навчальних досягнень.

Основними перевагами використання гейміфікованих завдань під час вивчення англійської мови є підвищення зацікавленості учнів у навчанні, розвиток ключових компетентностей, створення умов для практичного використання мовних знань та можливість індивідуалізації освітнього процесу відповідно до потреб і можливостей кожного учня.

Ефективне впровадження гейміфікованих завдань в процес навчання англійської мови потребує системного підходу та врахування вікових, психологічних і мовних особливостей учнів. Для досягнення максимального педагогічного ефекту доцільно дотримуватися таких рекомендацій:

- *Визначати чіткі навчальні цілі.* Гейміфіковані завдання повинні бути спрямовані на формування конкретних мовних компетентностей: розвиток лексичних навичок, удосконалення граматичних умінь, формування навичок аудіювання, читання, говоріння чи письма. Ігрова діяльність має бути засобом досягнення освітньої мети, а не самоціллю.

- *Добирати завдання відповідно до рівня володіння мовою.* Складність ігрових завдань повинна відповідати мовній підготовці учнів. Надто легкі справи не викликають інтересу, а надто складні можуть знижувати мотивацію та впевненість у власних силах.

- *Поєднувати індивідуальну та командну роботу.* Доцільно використовувати як індивідуальні ігрові завдання, так і командні активності. Такий підхід сприяє розвитку самостійності, відповідальності, навичок співпраці та комунікації англійською мовою.

- *Використовувати різноманітні ігрові механіки.* Для підтримання інтересу учнів рекомендується застосовувати бали, рівні, бейджі, рейтинги, квести, місії, віртуальні нагороди та інші елементи гри. Різноманітність механік допомагає уникнути одноманітності та підтримує залученість учасників.

- *Створювати автентичні комунікативні ситуації.* Гейміфіковані завдання мають відображати реальні життєві обставини, у яких учні можуть застосовувати англійську мову. Особливу ефективність демонструють рольові ігри, симуляції та мовні квести, що моделюють ситуації подорожей, навчання, працевлаштування чи міжкультурного спілкування.

- *Забезпечувати оперативний зворотний зв'язок.* Учні повинні своєчасно отримувати інформацію про результати своєї діяльності. Регулярний зворотний зв'язок дозволяє контролювати прогрес, коригувати помилки та підтримувати мотивацію до навчання.

- *Інтегрувати цифрові технології.* Використання освітніх платформ, мобільних застосунків та інтерактивних сервісів значно розширює можливості гейміфікації. Цифрові інструменти дозволяють організовувати онлайн-вікторини, мовні змагання, інтерактивні вправи та віртуальні навчальні середовища.

- *Заохочувати рефлексію та самооцінювання.* Після виконання гейміфікованих завдань доцільно організовувати обговорення результатів, під час якого учні можуть оцінити власні досягнення, визначити труднощі та окреслити шляхи подальшого вдосконалення мовних навичок.

- *Підтримувати позитивну атмосферу навчання.* Змагальні елементи повинні мотивувати учнів до розвитку, а не створювати надмірний психологічний тиск. Важливо формувати доброзичливе середовище, у якому кожен учасник відчуватиме підтримку та можливість досягнення успіху.

- *Забезпечувати систематичність використання гейміфікації.* Ігрові елементи доцільно інтегрувати в освітній процес регулярно. Систематичне використання гейміфікованих завдань сприяє підвищенню навчальної мотивації, розвитку мовленнєвих навичок та формуванню стійкого інтересу до вивчення англійської мови.

Отже, ефективне впровадження гейміфікації в навчання англійської мови передбачає поєднання педагогічної доцільності, сучасних технологій та індивідуального підходу до учнів. За умови грамотної організації гейміфіковані завдання можуть стати дієвим інструментом підвищення мотивації, активізації навчальної діяльності та вдосконалення іншомовної комунікативної компетентності.

У контексті навчання іноземних мов гейміфікація має особливий потенціал, оскільки вона відповідає основним принципам комунікативного підходу. По-перше, гейміфіковані завдання створюють умови для активного використання мови, оскільки учні виконують не ізольовані вправи, а беруть участь у мовленнєвих ситуаціях із певною метою. По-друге, ігрові формати

знижують психологічний бар'єр під час використання іноземної мови, сприяючи більш вільному та природному спілкуванню. По-третє, гейміфікація забезпечує можливість багаторазового повторення мовного матеріалу в різних контекстах, що позитивно впливає на його засвоєння.

Особливу цінність для формування іншомовних мовленнєвих навичок мають такі види гейміфікованих завдань, як рольові ігри, мовні квести, симуляції реальних ситуацій, командні змагання, інтерактивні вікторини та цифрові навчальні ігри. Такі завдання сприяють розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання та письма, а також формують здатність застосовувати англійську мову в практичних комунікативних ситуаціях.

Таким чином, поєднання комунікативного підходу та гейміфікації створює методичне підґрунтя для організації ефективного навчання англійської мови. Комунікативна спрямованість забезпечує змістовність мовленнєвої діяльності, а гейміфікація підсилює мотиваційний та емоційний компоненти навчання. Саме тому використання гейміфікованих завдань може розглядатися як перспективний інструмент формування іншомовної комунікативної компетентності учнів.

Список використаних джерел

1. Горошкін І. О. Методи формування ключових компетентностей учнів 7–9 класів у процесі навчання англійської мови. *Вісник Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука*. Серія: Педагогіка та психологія. 2025. DOI: <https://doi.org/10.32782/3041-2021/2025-2-4>
2. Крюкова Є. С., Америкідзе О. С. Гейміфікація навчання. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2019. №67, Т. 2. С. 51–55. <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2019.67-2.10>
1. Рудоман О. А., Харжевська О. М., Шикиринська О. Б. Інноваційні методи навчання англійської мови в цифрову епоху. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 10(16). С.225–243. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-10\(16\)-225-243](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-10(16)-225-243)
2. Тарнопольський О. Б., Кожушко С. П., Кабанова М. Р. Гейміфікація в навчанні іноземних мов у вищій школі. *Іноземні мови*. 2018. № 3. С. 15–22. <https://fl.knlu.edu.ua/article/view/142589/140052>
3. Шелудченко С. Б., Корень А. М. Інструменти гейміфікації як мотиватор при навчанні англійської мови. *Академічні студії*. Серія «Педагогіка», Вип. 2, 2024. С. 44-50. <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.2.7>
4. Юлдашева С. А., Калініченко Т. М., Богуславська Л. Г. Практичне застосування гейміфікації для розвитку мовленнєвих навичок здобувачів. *Вісник науки та освіти*. 2026. № 1 (43). С. 1280–1298. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-1\(43\)-1280-1298](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-1(43)-1280-1298)

5. Kapp K. M. (2012) *The Gamification of Learning and Instruction: Game-Based Methods and Strategies for Training and Education*. San Francisco: Pfeiffer. <https://doi.org/10.1145/2207270.2211316>
6. Landers, R. N. (2014). Developing a Theory of Gamified Learning: Linking Serious Games and Gamification of Learning. *Simulation & Gaming*, 45(6), 752–768. <https://doi.org/10.1177/104687811456366>

Марєєв Д.А., канд. філол. наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов та методики викладання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

ПРАКТИЧНІ КЕЙСИ ЗАСТОСУВАННЯ ШІ-ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНИХ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК УЧНІВ

Після представлення компанією OpenAI революційного чат-бота ChatGPT у світі спостерігається стрімка та повсюдна інтеграція інструментів штучного інтелекту (ШІ) в найрізноманітніші сфери суспільної діяльності. Відчутний вплив ці технології мають також на сучасний освітній процес. Сьогодні інтелектуальні алгоритми активно застосовують як викладачі, так і здобувачі освіти, зокрема для вивчення іноземних мов.

В останні роки була розроблена низка інструментів на основі ШІ, які використовують передові технології розпізнавання мовлення та обробки природної мови для оцінювання вимови, інтонації та граматики користувачів. Ці програми допомагаючи учням покращити комунікативні навички, надають індивідуальний зворотній зв'язок та імітують спілкування в реальних ситуаціях [12, с. 70 – 71].

Також з'являються наукові студії, у яких висвітлюють можливості застосування ШІ-інструментів для формування іншомовних комунікативних навичок здобувачів освіти.

Наприклад, у дослідженні І. Обіход, А. Клименка й І. Польової представлено аналіз функціональних можливостей та перспектив використання ШІ у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності здобувачів освіти в умовах змішаного навчання. Науковці проаналізували потенціал сучасних генеративних платформ, серед яких ChatGPT, Gemini, Copilot, Midjourney, BlueWillow.ai, Leonardo.ai, Canva, Suno.ai, Gamma.app, Microsoft Designer, DALL-E 3, Adobe Firefly, Adobe Express, D-ID, PromptBase.com, Lexica.art, Claude, Perplexity, у створенні особистісно-зорієнтованого, адаптивного та інтерактивного освітнього середовища [2].

У науковій розвідці З. Батринчук, О. Кравчук [1] здійснено спробу окреслити проблему використання засобів ШІ як засобу навчання на уроках англійської мови для формування й вдосконалення іншомовної комунікативної компетентності учнів. Автори вказують на брак практики спонтанного (непідготовленого) мовлення на уроках англійської мови. На їхню думку, через недостатність реального контакту з мовою в учнів вмикаються психологічні бар'єри, серед яких страх припуститися помилки, боязнь осуду з боку однокласників чи вчителя, невпевненість у спілкуванні в реальних життєвих ситуаціях. І саме інструменти ШІ (зокрема «Gliglish», «ElsaSpeak», «SmallTalk2me», «Talkpal» та «Character.ai»), на переконання

науковців, дозволяють створити «безпечний простір», де учень може тренуватися без страху оцінювання, отримуючи миттєвий і неупереджений зворотний зв'язок.

Д. Стельмах вивчила потенціал використання ІШ у навчанні та оцінюванні іншомовного мовлення здобувачів вищої освіти. До головних переваг застосування ІШ виокремлено персоналізоване навчання, цілодобовий доступ до мовної практики, миттєвий фідбек, удосконалення вимови, лексики, граматики та комунікативних навичок загалом. До недоліків віднесено ризики для безпеки даних, потребу в навчанні педагогів, технічне оснащення та недосконалість самих ІШ-систем. Тому, на думку наукині, поки технології не стали ідеальними, чат-боти краще використовувати для самостійної роботи, самооцінювання або в поєднанні з безпосередньою людською взаємодією [3].

У статті Б. Бетанкур, Е. Пердомо, Н. Контераса і Р. Кальдерона з'ясовано переваги, недоліки та наслідки інтеграції ІШ у викладання мов. Автори виявили, що інструменти ІШ, такі як Duolingo та ChatGPT, підвищують інтерес учнів, надають індивідуальний зворотний зв'язок та заохочують мотивацію, особливо в рецептивних навичках, письмі та говорінні. До недоліків віднесено відсутність справжнього людського зв'язку, надмірну залежність від технологій, проблеми адаптації в різних середовищах та можливий вплив на уяву та соціально-прагматичні здібності. Підкреслено здатність ІШ підвищувати продуктивність та підтримувати автономію, але не відтворювати емоційні, культурні та соціальні фактори вивчення мови. Тому, на переконання науковців, найкращим є гібридний підхід до навчання, де ІШ є додатковим ресурсом, а вчителі сприяють людському зв'язку [6].

Схожої думки дотримуються Х. Цао, М. Мохд Рамелі, Р. Ван. Вони з'ясували, що ІШ підтримує готовність здобувачів до спілкування через взаємодію, адаптивний зворотний зв'язок, хоча його ефекти діють через диференційовані психологічні шляхи, а не через єдиний уніфікований механізм. Водночас відзначено технічну нестабільність окремих мовних моделей, лінгвістичні та культурні обмеження, механічні моделі взаємодії, надмірну залежність та етичні проблеми. Автори висновкують, що ІШ має бути інтегрований в освітній процес з активною роллю педагога, щоб стабільно підтримувати готовність учнів спілкуватися [5].

На ефективність технологій ІШ для вивчення іноземної мови також вказує Р. Ель-Шазлі, відзначаючи сприятливий вплив на покращення усного спілкування здобувачів, які вивчали мову через чат-боти [7].

Узагальнюючи проаналізовані наукові студії, можемо дійти висновку, що формування іншомовної комунікативної компетентності учнів за допомогою ІШ можливе та ефективне, особливо для подолання психологічних комунікативних бар'єрів та розвитку саме навичок усного спілкування. Водночас, зважаючи на регламентованість освітнього процесу затвердженим навчальним планом (як уроків, так і гуртків), ІШ доцільно розглядати як

допоміжний дидактичний інструмент для покращення вимови. Крім того, без участі вчителя ШІ неспроможний забезпечити соціокультурну, прагматичну та емоційну складові комунікації. Тому, надаючи практичні кейси застосування ШІ-інструментів для формування іншомовних комунікативних навичок учнів, зазначимо, що їх ефективність буде залежати також від уміння педагога організувати освітній процес. При цьому під час надання учням цих чи інших завдань необхідно враховувати часові обмеження безкоштовної версії програмного забезпечення.

*ШІ-інструменти для формування
іншомовних комунікативних навичок учнів*

Talkpal.ai

Talkpal.ai – веб- і мобільний додаток на основі ШІ для вивчення мов, що працює як репетитор. Станом на червень 2026 року він підтримує близько 130 мов (<https://www.talkpal.ai>).

Ефективність цього програмного забезпечення у формуванні іншомовних комунікативних навичок доведена, зокрема, Д. Торхані [12].

Можливості Talkpal.ai

- доступність та ергономічність: забезпечення безперервного (у режимі 24/7) та повсюдного доступу до освітнього контенту за допомогою кросплатформових рішень – як через мобільні операційні системи (на базі iOS та Android), так і за допомогою персональних комп'ютерів;

- нівелювання мовних та психолого-педагогічних бар'єрів: мінімізація мовленнєвої тривожності (страху припущення помилки) в освітньому середовищі. Автономізація навчання дозволяє здобувачам освіти самостійно практикувати лексичні одиниці та синтаксичні структури без ризику негативного оцінювання з боку однолітків чи педагогів;

- миттєвий зворотній зв'язок: аналіз мовленнєвої діяльності в реальному часі на основі алгоритмів ШІ, що забезпечує миттєву корекцію помилок та надання рекомендацій щодо їх усунення;

- наявність різних режимів мовної практики, зокрема: рольові ігри (Roleplays) – симуляція реальних ситуацій (повсякденне життя, професійні ситуації та діалоги на різні теми); режим дебатів (Debates) – тренування аргументації та вираження думок; режим персонажів (Characters) – дозволяє користувачам спілкуватися з відомими історичними та вигаданими особистостями; режим дзвінка (Call Mode) – симуляція телефонних розмов; фоторежим (Photo Mode) – опис зображень; режим «Речення» (Sentence Mode) – ознайомлює з основами граматики, структурами та виразами, надаючи учням можливість створити основу для вільного практичного спілкування;

- різнорівнева диференціація: підходить для багатьох рівнів володіння мовою.

Недоліки Talkpal.ai

- обмеження безкоштовної версії: жорсткі часові обмеження безкоштовного тарифного плану (до 10 хвилин на добу), що унеможлиблює проведення пролонгованих мовленнєвих сесій. Для повноцінного використання функцій потрібна підписка;

- асиметрія якості лінгвістичного контенту для окремих мов: обмежена кількість та не завжди висока якість дидактичних матеріалів для менш поширених мов. Також спостерігається дефіцит мовленнєвих зразків через надмірну стилістичну маркованість (наприклад, використання книжної лексики), а також наявність інтерференційних помилок у процесах машинного перекладу та транслітерації;

- дефіцит контекстуальної пам'яті генеративних моделей III: схильність алгоритмів до продукування тавтологічних, клішованих та надміру узагальнених відповідей. Обмежене вікно контексту зумовлює втрату логічної нитки дискурсу (втрату пам'яті попередніх реплік), що призводить до перемикання III на сторонні теми під час комунікації;

- зворотній зв'язок: потенційна невідповідність автоматизованого фідбеку III конкретним дидактичним цілям педагога;

- технічні збої та хибнопозитивні спрацьовування: наявні випадки некоректного маркування синтаксичних структур, коли нормативно правильні речення спорадично кваліфікуються системою як помилкові;

- високий поріг входження для здобувачів освіти з початковим рівнем володіння мовою: відсутність адаптивних опор (інструкцій, підказок, глосаріїв тощо) під час негайного занурення в іншомовне середовище викликає перевантаження у користувачів без базової мовної підготовки та нерозуміння ними мовного матеріалу;

- обмеженість системно-структурного підходу в навчанні: відсутність чіткої лінійної дидактичної послідовності (структурованих уроків) та граматичних коментарів, що ускладнює систематизацію знань;

- відсутність аналітичної панелі для педагогічного моніторингу: неможливість автоматизованого відстеження мовного прогресу учнів у

реальному часі, що змушує вчителя вдаватися до ручного збору даних (учні самі надсилають скріншоти чи записи).

Практичні кейси застосування Talkpal.ai

Кейс 1. Симуляція реальних життєвих ситуацій

Режим TalkPal: Roleplays або Characters (Рольові ігри/Режим персонажів).

Мета: розвиток навичок спонтанного мовлення у типових побутових ситуаціях (наприклад, «Ordering Food in a Restaurant», «Booking a Hotel», «Asking for Directions») або участь у розмовах із відомими постатями.

Етапи реалізації:

<i>Підготовчий етап:</i> учитель вводить тематичну лексику та ключові фрази до теми (наприклад, через флеш-картки, інтерактивні вправи).
<i>Етап взаємодії з ШІ (домашнє завдання або індивідуальна робота):</i> учні працюють у TalkPal. Вони обирають потрібний сценарій у режимі Roleplays або Characters і спілкуються з ШІ-офіціантом, адміністратором готелю, аватаром відомої історичної постаті тощо через застосунок.
<i>Фідбек та контроль:</i> учні роблять скріншоти виправлених ШІ граматичних чи лексичних помилок і надсилають учителю через месенджер або завантажують у Google Classroom чи іншу платформу для дистанційного навчання.
<i>Робота в класі:</i> на наступному занятті учні відтворюють цей же діалог, але вже в парах, використовуючи підказки, які їм надав TalkPal під час домашньої практики.

Кейс 2. Розвиток критичного мислення та аргументації через дебати

Режим TalkPal: Debates (Дебати).

Мета: розвиток навичок спонтанного мовлення, логічного мислення, вміння висловлювати та відстоювати власну позицію англійською мовою.

Етапи реалізації:

<i>Вибір теми дебатів:</i> учитель пропонує тему для дискусії (наприклад, «Is AI good or bad for education?» або «Should school uniforms be banned?»).
<i>Взаємодія з ШІ:</i> кожен учень запускає режим Debates у TalkPal. Бот виступає як опонент. Учень висловлює свій аргумент, ШІ аналізує його, наводить контраргумент і ставить питання. У такий спосіб відбувається інтелектуальна суперечка.
<i>Аналіз помилок:</i> TalkPal оцінює правильність висловлювань та може пропонувати більш точні слова для висловлення думок. Кожен учень виписує нові вирази, які допоміг підібрати ШІ, та скориговані фрази.
<i>Презентація:</i> На основі бесіди з ШІ кожен учень готує фінальну 2-хвилинну промову для захисту своєї позиції перед класом.

Кейс 3. Опис візуальних об'єктів та розвиток уяви

Режим TalkPal: Photo Mode (опис зображень).

Мета: активізація лексичного запасу та розвиток зв'язного мовлення.

Етапи реалізації:

<i>Вибір зображення:</i> учитель пропонує учням зображення для опису (це може бути картина, пам'ятка архітектури та ін.).
<i>Практикування мовлення:</i> учень має детально описати, що він бачить (Хто зображений? Що відбувається?). ШІ ставить навідні запитання на зразок: « <i>How do you think the person on the left feels?</i> » або « <i>What do you think happened before this photo was taken?</i> ».
<i>Звітність:</i> учні роблять аудіозапис свого найкращого монологу (або скріншот текстового транскрипту з виправленнями) і діляться з учителем для оцінювання вимови та граматики.

Кейс 4. Інтерв'ю з відомою людиною

Режим TalkPal: Characters (Персонажі).

Мета: Навчитися ставити запитання різних типів (загальні, спеціальні), вести інтерв'ю.

Етапи реалізації:

На уроках зарубіжної літератури, всесвітньої історії або іншого шкільного предмета учні вивчають певну епоху чи автора, або ж ознайомлюються із законом, сформульованим відомим вченим. Учитель ставить завдання учневі у TalkPal обрати відповідну постать і взяти в неї інтерв'ю. Учень ставить питання про життя, відкриття чи творчість героя, а ШІ відповідає в стилі цього персонажа.
На основі згенерованого діалогу іноземною мовою учень оформлює коротку статтю-інтерв'ю або презентує класу найцікавіші факти, які він дізнався під час розмови з персонажем.

Speakometer

Speakometer – це тренажер англійської вимови й акценту на основі штучного інтелекту (<https://www.speakometer.net/>).

Завдяки технології розпізнавання мовлення (ASR) та вбудованим аудіофункціям, програма миттєво оцінює говоріння користувача. Результат тренування відображається у вигляді текстового відгуку та кольорової шкали – «спікометра» (від червоного до зеленого кольору).

Застосунок доступний для ПК, iOS та Android у безкоштовному форматі, а також із розширеним платним функціоналом.

Після реєстрації та вибору рідної мови користувач потрапляє до головного меню, яке поділено на 4 основні блоки:

- «Я» (*Профіль*): налаштування рідної мови та цільового акценту (британський/американський), запис голосу для самоконтролю та встановлення щоденних нагадувань.

- «Вивчення»: теоретична та практична база звуків. Ділиться на «Голосні» (короткі, довгі, дифтонги) та «Приголосні» (дзвінки, глухі тощо). Кожен звук можна слухати безліч разів. Додаються слова-приклади: одне з аудіомоделлю та три для самостійного відпрацювання.

- «Пошук»: швидкий пошук слів та прослуховування їхньої коректної вимови.

- «Практика»: тренування вимови (доступний вибір між американським та британським варіантами).

Індивідуальні рекомендації на основі рідної мови користувача та розділ «Улюблені слова» для повторення доступні лише у платній версії.

Також у застосунку є добірка найпопулярніших слів та тематичні блоки для відпрацювання складних випадків вимови. Для зручності інтегровано функцію перекладу рідною мовою.

Структура тренування:

1. Користувач обирає тему й отримує сет із 10 слів.
2. Кожне слово має транскрипцію, озвучення носієм мови та кнопку додавання в обране.
3. Учень записує свою вимову через мікрофон.
4. Алгоритм миттєво оцінює запис: на екрані з'являється колірний індикатор («Спікометр») та текстовий відгук (наприклад, для помилок: *You can do better, let's try again* – *Ви можете краще, спробуємо ще раз*).
5. Наприкінці серії виводять фінальний результат успішності зі 100 балів. Досвід використання цього програмного забезпечення описано в [9].

Можливості Speakometer

- доступність для початківців, оскільки основна увага зосереджена на ізольованих словах, а не на складних реченнях з автентичною граматиною, що полегшує навчання;

- багаторазове прослуховування та відпрацювання окремих звуків (сегментарних ознак) суттєво покращує зрозумілість вимови;

- використання якісних автентичних аудіомоделей американської та британської англійської від носіїв мови;

- функція «Відтворити мій голос» дозволяє порівнювати власну вимову із еталоном (взірцем);
- інтерфейс інтуїтивно зрозумілий, а інструкції прості.

Недоліки Speakometer

- слова вивчають відірвано від речень, поза контекстом, що погіршує їхнє засвоєння та подальше використання в реальному житті;
- додаток не вчить інтонації, наголосам та темпу мовлення, які є важливими для вимови;
- неінформативний зворотний зв'язок: система каже, *що* учень помилився, але не пояснює, *де саме* і *як* це виправити. Це може знижувати мотивацію через циклічні повторення помилок.

Практичні кейси застосування Speakometer

Кейс 1. Подолання мовної інтерференції

Мета: корекція вимови звуків, які є найбільш проблемними саме для україномовних учнів.

Етапи реалізації:

Учитель пояснює різницю між артикуляцією проблемного звука в рідній мові та англійській.
У розділі «Practice» учні відкривають список матеріалів, який алгоритм автоматично підібрав під їхню L1. Вони проходять сети з 10 слів, фокусуючись на правильному положенні губ та язика.
Учні намагаються перевести кожне слово сесії в «зелений» або «жовтий» колір Спікометра. Скриншот фінального екрана із загальним балом (зі 100 можливих) надсилають вчителю.
Учитель виписує на дошку слова, які викликали найбільше труднощів (де ШП видавав червоний маркер), і клас разом відпрацьовує їх у форматі фонетичної розминки.

Кейс 2. Розрізнення акцентів англійської мови

Мета: навчити учнів розрізняти на слух та відтворювати фонетичні відмінності між британським та американським акцентами на прикладі конкретних слів (наприклад, *water, tomato, schedule*).

Етапи реалізації:

Учитель демонструє класичні відмінності акцентів (наприклад, огублення звука /ɒ/ в UK проти /ɑ:/ в US, або артикуляція /r/).
Учні виконують одне й те саме практичне завдання двічі. Спочатку в розділі «Я» виставляють британський акцент і записують 10 слів під аудіомодель носія, а потім перемикаються на американський акцент і повторюють процедуру з тими самими словами.

Учні аналізують, з яким акцентом їм вдалося набрати вищий підсумковий бал, та фіксують письмові коментарі програми для обох варіантів.

Учні по черзі вимовляють слова з відпрацьованого сету, використовуючи специфічний акцент, а решта класу має вгадати, британський це варіант чи американський.

Цей практичний кейс більше підійде до факультативу чи гурткової роботи з англійської мови.

Кейс 3. Марафон «Ідеальний зелений»

Мета: доведення до автоматизму вимови найуживаніших слів англійської мови, мінімізація базових помилок.

Етапи реалізації:

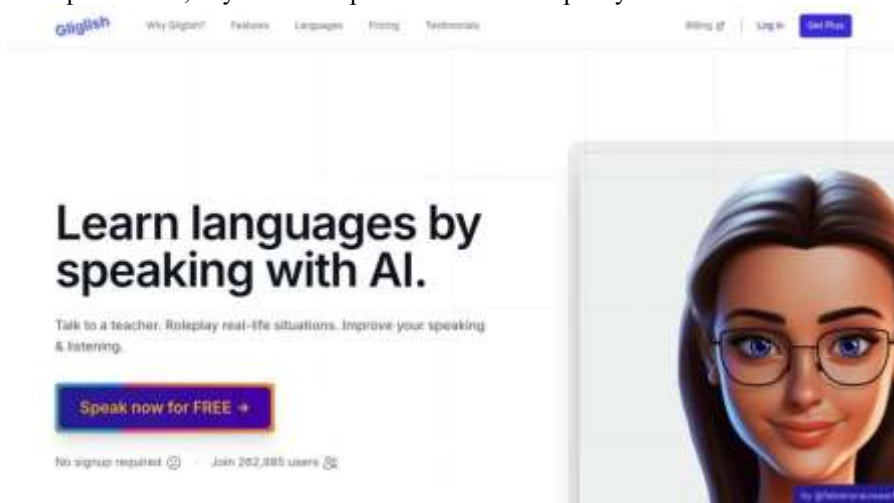
Учні отримують завдання пройти перші 3-5 сетів із категорії «Top 200 English words» та отримати за кожен сет загальний бал не нижче 90 зі 100.

Скриншоти результатів надсилають вчителю чи вантажать у робочий чат.

У класі влаштовують змагання «Фонетичний лідер». Учні ланцюжком швидко читають опрацьовані слова. Якщо хтось припускається помилки, хід переходить до іншого, а цей учень вибуває з гри. Так відбувається до тих пір, поки не лишиться один переможець.

Gliglish

Gliglish базується на передових алгоритмах неймереж і автоматичного розпізнавання мовлення (<https://gliglish.com/free>). Він створений спеціально для розвитку розмовних навичок та подолання мовного бар'єра. Учням пропонують формат вільного або тематичного діалогу з ШІ-репетитором, який розмовляє, слухає та виправляє помилки користувача.

Дослідження Х. Тх. Тхао та співавторів [11] показали вищі показники сформованості мовленнєвої компетентності добувачів, які використовували Gliglish, порівнюючи з тими, хто навчався за традиційною методикою. Експериментальна група продемонструвала значне зниження коефіцієнта хезитації (невиправданих пауз) та підвищення здатності до продукування розгорнутих висловлювань.

Можливості Gliglish

- відтворювати автентичні мовленнєві ситуації через вільне обговорення тем (як-от хобі, подорожі) або моделювання життєвих сценаріїв (на зразок «У ресторані», «Співбесіда»);

- серія мініуроків для практикування базових комунікативних навичок;

- можливість користувачеві формулювати прямі запити щодо граматичних структур чи лексичного наповнення;

- система миттєвої верифікації помилок, що диференціює граматичні, лексичні та фонетичні відхилення від норми. ШІ виправляє граматичні помилки за допомогою пояснень, коригує слова відповідно до контексту та порівнює вимову мовця з правильною версією;

- Gliglish містить функції регулювання темпу продукування мовлення ШІ, опцію синхронного виведення текстової транскрипції та білінгвальну підтримку з перекладом рідною мовою.

Недоліки Gliglish

- безкоштовно надають лише 10 хвилин розмови на день та існує ліміт до 50 повідомлень за одну бесіду;

- у пікові години безкоштовний доступ може обмежуватися;

- у структурі платформи відсутні функції архівації (збереження) вокабуляру (немає інтегрованого словника чи карток для інтервального повторення);

- слабкий аналіз прогресу в опануванні мови;

- нерівномірність представлення контенту, оскільки сценарії для популярних мов (англійська, іспанська, французька) пропрацьовано добре, тоді як для менш поширених мов діалоги можуть здаватися дещо одноманітними чи спрощеними;

- зафіксовані потенційні дефекти апаратного розпізнавання (мікрофонні збої, системні затримки відповіді);

- програма має відносно складний інтерфейс для новачків на етапі первинної адаптації.

Практичні кейси застосування Gliglish

Кейс 1. Рольові ігри

Мета: засвоєння найважливіших ідіом, формул мовного етикету та спонтанних реакцій у типових життєвих ситуаціях.

Етапи реалізації:

<i>Підготовчий етап:</i> учитель ознайомлює учнів із лексикою ввічливості (<i>Could you please...?, I'd like to register, Is it possible to...?</i>) чи найважливішими ідіомами.
<i>Взаємодія з ШІ:</i> учні обирають конкретну рольову гру (roleplaying real-life situations) в Gliglish. ШІ виступає в ролі співрозмовника. Якщо учень розгубився, він використовує вбудовану кнопку підказки « <i>What can I say next?</i> ».
<i>Робота над помилками:</i> після завершення рольової гри учень відкриває історію текстових виправлень, де Gliglish «підсвічує» граматичні помилки та пропонує більш природні альтернативи для його реплік. Ці виправлення учень має врахувати на наступному занятті.
<i>Робота в класі:</i> на наступному уроці учні розігрують цю ж ситуацію в парах перед класом, але вже без підказок ШІ, інтегрувавши в мовлення стилістичні покращення, які запропонував чат-бот.

Кейс 2. Відпрацювання граматичних правил

Мета: виправлення повторюваних граматичних помилок в учнів.

Етапи реалізації:

Учитель оголошує «Грам-варту»: фокусує увагу на певній темі (наприклад, правильне використання артиклів або часових форм).
Учні вдома спілкуються з Gliglish на довільну тему, намагаючись активно вживати цільову граматичну структуру. Коли учень припускається помилки, Gliglish показує її виправлену версію на екрані. Учень зобов'язаний одразу вголос переговорити речення правильно.
Кожен учень робить скриншоти блоків, де ШІ маркував помилки, та виписує аналітичні пари: « <i>How I said</i> » / « <i>How Gliglish corrected me</i> » та надсилає вчителю.
На основі зібраних скриншотів учитель створює анонімний експрес-тест «Знайди помилку у свого однокласника» для розминки на початку наступного уроку.

Кейс 3. Тренінг із ведення співбесід

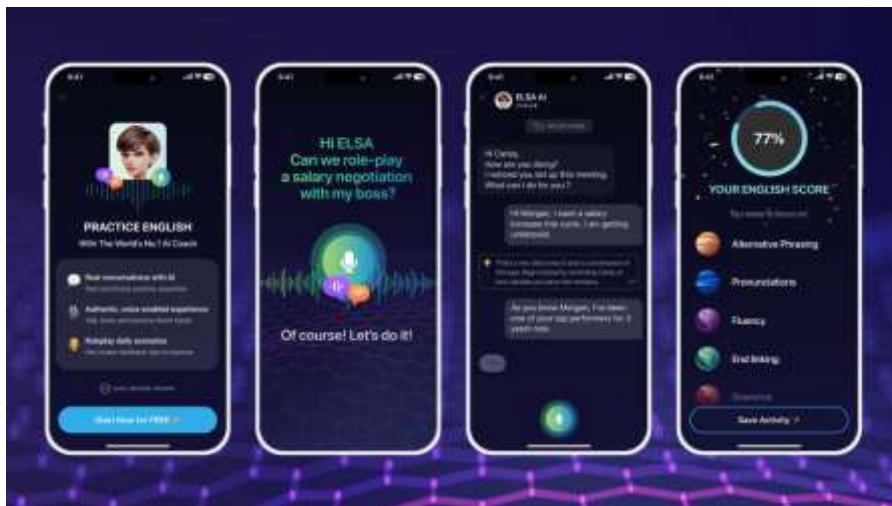
Мета: формування навичок самопрезентації, уміння відповідати на запитання під час інтерв'ю.

Етапи реалізації:

Учитель пояснює структуру успішної відповіді на співбесіді (наприклад, за методом STAR: Situation, Task, Action, Result – ситуація, завдання, дія, результат) та вводить ділові фрази-кліше.
Учні вдома працюють із функцією <i>Job Interview</i> у Gliglish, відповідаючи на запитання ШІ. Нотують запитання та відповіді на них.
Після інтерв'ю кожен учень аналізує стилістичні поради, надані ШІ.
У класі влаштовують «живе» HR-агентство. Учні об'єднуються у пари та

проводять фінальні інтерв'ю один з одним, використовуючи питання і апробовані раніше відповіді.

ELSA Speak

ELSA (English Language Speech Assistant) Speak – це мобільний застосунок для вивчення англійської мови, який використовує штучний інтелект (ШІ) та технологію розпізнавання мови, щоб допомогти користувачам покращити вимову, інтонацію, наголос та загальну впевненість у спілкуванні (<https://elsaspeak.com/>). Розробники позиціонують ELSA Speak як персонального AI-репетитора, який забезпечує миттєвий зворотний зв'язок та персоналізовані плани навчання на основі результатів вступного тесту.

Низка досліджень учених вказує на ефективність цього ШІ-інструменту для покращення вимови здобувачів освіти [4; 8; 10].

Можливості ELSA Speak

- застосунок пропонує велику кількість уроків та вправ, які охоплюють різні теми та рівні складності, й аналізує мовлення користувача за кількома параметрами: *наголос у словах (Word stress)* – правильність виділення складів у багатоскладових словах; *інтонація (Intonation)* – логічний та фразовий наголос у межах речення; *вимова (Pronunciation)* – чіткість артикуляції голосних, приголосних звуків та дифтонгів; *плавність мовлення (Fluency)* – темп, ритміко-інтонаційний малюнок та коректність пауз; *аудіювання (Listening)* – здатність диференціювати схожі за звучанням фонemi (наприклад, мінімальні пари на зразок *sit / seat*);

- після кожної вправи користувач отримує детальний аналіз помилок та поради щодо їх виправлення;
- ELSA дає змогу практикувати діалоги на основі реальних життєвих сценаріїв, зокрема співбесіди, зустрічі, презентації, подорожі;
- можливість вибору одного з декількох акцентів англійської мови: американський, британський, австралійський;
- надання детальної статистики та графіків для моніторингу власного прогресу;
- наявність гейміфікації, яка робить процес навчання більш захопливим та мотивувальним;
- наявність спеціалізованих курсів для підготовки до міжнародних іспитів IELTS, TOEFL, TOEIC тощо.

Недоліки ELSA Speak

- іноді застосунок може неточно розпізнавати вимову, особливо якщо учень має сильний акцент;
- користувачі скаржаться на затримки під час натискання кнопок, зависання або повільне завантаження матеріалів;
- функції застосунку не завжди чітко позначені, що ускладнює навігацію у застосунку;
- обмежений функціонал безкоштовної версії;
- більшість функцій застосунку потребують стабільного підключення до мережі Інтернет;
- миттєве занурення в іншомовний аудіоконтекст може викликати труднощі у користувачів із низьким рівнем володіння англійської мови.

Практичні кейси застосування ELSA Speak

Кейс 1. Відпрацювання діалогічного мовлення

Мета: подолання страху спілкування, розвиток навичок спонтанного діалогічного мовлення

Етапи реалізації:

Підготовчий етап: учитель оголошує тему для обговорення (наприклад, «Travelling» або «Ordering Food»). На уроці розбирають базові фрази-маркери для ведення бесіди.

Взаємодія з III: вдома учні заходять у вкладку ELSA AI та обирають відповідний сценарій рольової гри (наприклад, розмова на стійці реєстрації в аеропорту або замовлення кави). Учень веде усний діалог із III, реагуючи на його репліки в реальному часі.

Робота над помилками: після завершення розмови ELSA AI надає детальний звіт (Assessment Score Dashboard) із трьох параметрів: вимова, граматики та словниковий запас. Учні виписують фрази, які III запропонував перефразувати.

Робота в класі: учні розігрують аналогічні ситуації в класі (у парах), але вчитель ускладнює завдання, ставлячи свої запитання (наприклад: «Your flight has been canceled, change the dialogue»).

Кейс 2. Відпрацювання монологічного мовлення

Мета: Розвиток навичок монологічного мовлення.

Етапи реалізації:

Підготовчий етап: учні готують короткі виступи (до 2 хвилин) на тему в межах навчального проєкту, яку дав педагог.

Взаємодія з ІІІ: учні відкривають ELSA Speech Analyzer та записують свій виступ у режимі реального часу (можна завантажити аудіофайл).

Робота над помилками: ІІІ генерує детальний звіт щодо наявності слів-паразитів, пауз, зазначає помилки у граматиці (наприклад, у вживанні часів) та пропонує синоніми. Учні коригують свій текст та вимову на основі рекомендацій та роблять повторний запис до покращення метрик.

Робота в класі: Жива презентація проєктів. Учень виголошує промову, яку оцінюють учні.

Кейс 3. Відпрацювання спонтанного мовлення

Мета: Розвиток навичок спонтанного мовлення, уміння миттєво формулювати відповіді на неочікувані запитання без попередньої текстової підготовки.

Етапи реалізації:

Учитель розбирає з учнями стратегії розмовного тайм-ауту (як виграти час на роздуми за допомогою фраз: That's a tough question, Let me think, To be honest...).

Учні використовують «Surprise me» у розділі ELSA AI (система генерує випадкову тему/запитання) і намагаються відповісти монологом протягом 1–2 хвилин, формулюючи думки вголос одразу, як вони виникають. Після завершення тренування ELSA покаже детальний аналіз спонтанної промови з оцінками за чотирма параметрами: вимова, плавність, граматики, лексика.

Робота над помилками.

Після отримання звіту учень виконує такі дії:

1. Перегляд розшифровки (транскрипції) своєї відповіді, яку надає Speech Analyzer.
2. Якщо AI позначив низький бал за граматику, учень перечитує пояснення помилок. Якщо проблема у вимові – використовує функцію тренера для окремих слів.

3. Учень записує ту саму відповідь ще раз, намагаючись врахувати зауваження (наприклад, пришвидшити темп або позбутися зайвих пауз).
Найкращий варіант монологу учень презентує перед класом. Після цього учні ставлять запитання, щоб розвинути тему далі, а учень, використовуючи фрази, які вивчив, намагається надати вичерпну відповідь без зупинок.

Таблиця 1. Порівняльна таблиця ІІІ-інструментів для розвитку ініціативних комунікативних навичок

Інструмент	Найкраще підходить для:	Найсильніші функції:	Найбільші недоліки:
Talkpal.ai	- розвитку діалогічного та монологічного мовлення через рольові ігри та дебати; - вивчення рідкісних мов; - навчання з елементами гейміфікації (спілкування з історичними постатями)	- миттєве виправлення граматики, лексики та вимови; - адаптація уроків під рівень, стиль та темп учня; - різноманітність режимів: Roleplays, Debates, Characters, Call Mode, Photo Mode, Sentence Mode	- обмеження безкоштовної версії: лише 10 хвилин на добу; - асиметрія якості контенту для рідкісних мов; - обмежене вікно контексту – ІІІ може «забувати» попередні репліки в довгих розмовах
Speakometer	- цілеспрямованого тренування та корекції вимови; - роботи з мінімальними парами (звуки, які учні плутають через рідну мову); - смістивного відпрацювання окремих звуків та слів	- Спікометр – візуальна кольорова шкала (від червоного до зеленого) з миттєвою оцінкою вимови слова; - автентичні аудіомоделі носіїв американської та британської англійської; - функція порівняння власного	- вузька спеціалізація: тільки слова, поза контекстом речень; - не тренує інтонацію, наголоси в реченнях та темп мовлення; - не дуже інформативний зворотний зв'язок: система

Інструмент	Найкраще підходить для:	Найсильніші функції:	Найбільші недоліки:
		голосу з еталоном («Відтворити мій голос»); - підтримка двох акцентів (US/UK)	повідомляє про помилку, але не пояснює, як саме її виправити; - низька навчальна цінність для рівнів володіння іноземною мовою вище B1
Gliglish	- розвитку впевненості під час комунікації та подолання мовного бар'єра; - вільного діалогу з ШІ без жорсткої структури; - моделювання реальних життєвих сценаріїв (співбесіди, замовлення їжі, подорожі та ін.)	- Природна, невимушена розмова – найкраща симуляція реального діалогу завдяки нелінійному, гнучкому сценарію; - режими «Teacher» та «Role-play» і функція підказки «What can I say next?»; - миттєва верифікація помилок з диференціацією граматичних, лексичних та фонетичних відхилень; - синхронний текстовий транскрипт та білінгвальна підтримка	- жорстке обмеження безкоштовної версії: 10 хвилин на день та до 50 повідомлень за одну бесіду; - у пікові години безкоштовний доступ може додатково обмежуватися; - відсутність інтегрованого словника або карток для інтервального повторення; - складний інтерфейс для новачків на етапі первинної адаптації
ELSA Speak	- розвитку фонетичної компетенції (вимова, наголос,	- фонемний аналіз вимови з кольоровим кодуванням –	- більша зосередженість на американському варіанті

Інструмент	Найкраще підходить для:	Найсильніші функції:	Найбільші недоліки:
	інтонація); - відпрацювання спонтанного, діалогічного та монологічного мовлення; - підготовки до міжнародних іспитів (IELTS, TOEFL, TOEIC)	найдетальніший фідбек на рівні окремих звуків; - ELSA Speech Analyzer – аналіз спонтанного монологічного мовлення (паузи, слова-паразити, граматики) та пропозиція синонімів; - персоналізований план навчання після вступного тесту; - велика бібліотека уроків	англійської мови; - безкоштовна версія дуже обмежена (до 5 уроків на день); - технічні збої: неточне розпізнавання мовлення при сильному акценті, затримки, зависання; - потребує стабільного інтернету для більшості функцій

Резюмуючи викладене вище, можна стверджувати, що технології штучного інтелекту (ШІ) виступають допоміжним дидактичним інструментом для формування іншомовної комунікативної компетентності здобувачів освіти. З огляду на обмеженість часу, відведеного на аудиторні заняття, педагогічно доцільним, на наш погляд, є перенесення взаємодії учнів із ШІ-інструментами, наприклад, для самостійного відпрацювання мовлення та коригування помилок, у позааудиторну роботу. Тоді як класна робота буде зосереджена на актуалізації опорних знань, їх закріплення та комунікативної взаємодії на основі вже скоригованого технологіями мовного досвіду. Тому презентовані кейси побудовані таким чином, що ШІ-технології беруть на себе попередню практику та первинний зворотний зв'язок, а вчитель залишає за собою функцію архітектора освітнього та комунікативного середовища.

Список використаних джерел

1. Батринчук З. Р., Кравчук О. Ю. Використання засобів ШІ на уроках англійської мови для покращення комунікативної компетентності учнів. *Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи*. 2025. № 8. С. 113–117. DOI: <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2025-8-19>
2. Обіход І., Клименко А., Польова І. Використання штучного інтелекту у формуванні іншомовної комунікативної компетентності здобувачів освіти в умовах змішаного навчання. *Наукові записки Тернопільського національного*

педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка. 2025. № 2. С. 100–107. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3605.25.2.12>

3. Стельмах Д. Потенціал штучного інтелекту в навчанні та оцінюванні іншомовного мовлення. *Вісник Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т. Т. Шевченка*. 2025. Т. 188, № 32. С. 186–189. DOI: <https://doi.org/10.58407/visnik.253231>

4. Aksenta A., Wanti N., Cahyono B. Speaking with Elsa as Speech Recognition World for Smart Mobile Business Performance. *Proceedings of the 7th International Conference on Applied Economics and Social Science (ICAESS 2025)*. 2026. P. 94–101. DOI: https://doi.org/10.2991/978-94-6463-990-2_8

5. Cao H., Mohd Rameli M. R. B., Wang R. The impact of artificial intelligence on EFL/ESL students' willingness to communicate: a systematic literature review (2015–2025). *Cogent Education*. 2026. Vol. 13, Iss. 1. DOI: <https://doi.org/10.1080/2331186X.2026.2652114>

6. Cely Betancourt B. L., Jiménez Perdomo E., Méndez Contreras N., Abril Calderón R. The Contribution of Artificial Intelligence to the Teaching of Communicative Skills in the EFL Class: A Theoretical Review. *Revista Científica De Salud Y Desarrollo Humano*. 2025. Vol. 6, no. 3. P. 114–145. DOI: <https://doi.org/10.61368/r.s.d.h.v6i3.764>

7. El Shazly R. Effects of artificial intelligence on English speaking anxiety and speaking performance: A case study. *Expert Systems*. 2021. Vol. 38. Art. e12667. DOI: <https://doi.org/10.1111/exsy.12667>

8. Elsani E., Salsabila R., Putra M. F. I., Nabila N. Kh., Nahartini D. The Effect of Using Elsa Speak App for First-Semester Students' English. *Edukatif: Jurnal Ilmu Pendidikan*. 2023. Vol. 5, no. 6. P. 2644–2655. DOI: <https://doi.org/10.31004/edukatif.v5i6.5976>

9. Kurt S. Speakometer: English Pronunciation Coach. *Teaching English as a Second Language Electronic Journal (TESL-EJ)*. 2022. Vol. 26, no. 1. DOI: <https://doi.org/10.55593/ej.25101m2>

10. Pham V. Th. T., Pham A. T. English major students' satisfaction with ELSA Speak in English pronunciation courses. *PLOS ONE*. 2025. January 9. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0317378>

11. Thao H. Th., Ly L. K., Thu Ng. M., Kien Ph. Tr. Using Artificial Intelligence Tool Gliglish To Improve Speaking Fluency for English Majors. *International Journal of Social Science and Human Research*. 2025. Vol. 08, iss. 05. P. 2980–2997. DOI: <https://doi.org/10.47191/ijsshr/v8-i5-41>

12. Torkhani D. AI-enhanced language learning: The impact of Talkpal.AI on EFL undergraduate students' English-speaking skills. *American Journal of STEM Education*. 2025. Vol. 11. P. 69–82. DOI: <https://doi.org/10.32674/232w1188>

Мілютіна О.К., канд. пед. наук, доцент кафедри іноземних мов та методики викладання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА КОМПЛЕКС ВПРАВ З ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ МАС-МЕДІА ДЛЯ РОЗВИТКУ АНГЛОМОВНИХ МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК (РІВЕНЬ А2–В1)

Теоретичні засади інтеграції цифрових мас-медіа у процес навчання іноземної мови

Сучасна парадигма іншомовної освіти в умовах цифровізації суспільства вимагає переосмислення традиційних підходів до формування іншомовної комунікативної компетентності (ІКК). Згідно з положеннями Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (CEFR), мовленнєвий розвиток на рівнях А2–В1 передбачає перехід від базового виживання у мовному середовищі до відносно самостійного функціонування в автентичних ситуаціях спілкування.

Використання цифрових мас-медіа (подкасти, короткі відеоформати, інтерактивні новинні платформи, соціальні мережі) як освітнього інструменту базується на принципах **контекстуалізованого навчання (Contextualized Learning)** та **теорії мультимедійного навчання** Р. Маєра [13]. Цифрові медіа виступають джерелом автентичного мовного інпуту (linguistic input), що відображає живий, соціокультурно зумовлений стан сучасної англійської мови.

Дослідження Ahmadi [6] доводять, що інтеграція мультимедійних ресурсів суттєво підвищує внутрішню мотивацію здобувачів освіти завдяки ефекту новизни та актуальності контенту. Окрім цього, використання цифрових мас-медіа сприяє розвитку критичного та медіамислення (Media Literacy), що є невід'ємною вимогою концепції «Навички 21 століття» [7].

Лінгводидактичний потенціал цифрових медіа для здобувачів рівнів А2 та В1

Рівні А2 (Pre-Intermediate) та В1 (Intermediate) є критичними етапами у подоланні мовного бар'єру.

- **На рівні А2** здобувачі вчать розуміти ізольовані фрази та загальний зміст простих повідомлень, коментувати базові події. Цифрові медіа (наприклад, TikTok-відео з субтитрами, інфографіка) допомагають візуалізувати семантичний простір мови.

- **На рівні В1** відбувається якісний стрибок: студенти мають висловлювати власну думку, аргументувати позицію, розуміти деталі в автентичних аудіо- та відеоматеріалах. Подкасти (наприклад, BBC 6 Minute English) та адаптовані статті (наприклад, подробиці на платформні типу

News in Levels) виступають ідеальними стимулами для продукування монологів та діалогів [8].

Застосування цифрових медіа дозволяє реалізувати концепцію **Task-Based Language Teaching (TBLT)** – навчання на основі виконання комунікативних завдань [9]. Здобувачі не просто вивчають граматичні правила, а вирішують реальні життєві завдання: аналізують пост блогера, записують власну аудіовідповідь, створюють короткі медіатексти.

Принципи відбору медіаконтенту

В українській лінгводидактиці критерії відбору навчального матеріалу традиційно спираються на принципи автентичності та професійної спрямованості (Ніколаєва, 2013; Тарнопольський, 2006).

Відбір медіаконтенту має спиратися на принцип понятійної доступності $i+1$, сформульований С. Крашеном [11]. Зарубіжні дослідниці П. Лайтбаун (P. M. Lightbown) та Н. Спада (N. Spada) у своїй відомій праці «**How Languages are Learned**» (2010) детально розбирають *Input Hypothesis* ($i+1$) та підтверджують, що мовний розвиток відбувається тоді, коли вхідний матеріал є «зрозумілим» (*comprehensible input*). Лайтбаун і Спада додають важливе застереження: хоча $i+1$ є фундаментальним принципом для розуміння мови, для розвитку навичок *говоріння* самого лише слухання замало – учням потрібна ще й практика активного продукування мовлення [12]. Цей принцип повністю корелює із теорією формування змісту навчання В. Редька [4].

Важливою умовою ефективного відбору медіаконтенту є його відповідність віковим інтересам та професійній спрямованості здобувачів. Психологічним підґрунтям цього критерію є гіпотеза афективного фільтра С. Крашена [11], згідно з якою висока зацікавленість та позитивний емоційний стан учнів мінімізують когнітивні бар'єри, забезпечуючи природне засвоєння мовного матеріалу. Якщо тематика є особистісно значущою для здобувача, ефективність сприйняття інформації зростає в рази. У методиці викладання іноземних мов цей підхід традиційно пов'язують із розвитком внутрішньої мотивації [10]. Вітчизняні дослідники, зокрема О. Тарнопольський (2006), також наголошують, що пропонувана тематика повинна резонувати з віковими інтересами здобувачів та їхнім майбутнім професійним профілем [5].

Окрім цього, сучасні українські (Головач, 2015, Коваль, 2011) і зарубіжні (Maue, 2020) дослідники наголошують на важливості мультимодальності та наявності візуальних опор у відеоматеріалах для інтенсифікації сприйняття мовлення [1; 2]. Мультимодальність матеріалу, за теорією Р. Маєра [13], знижує когнітивне навантаження на здобувачів завдяки подвійному кодуванню інформації», а завдяки мультимодальним опорам (субтитрам, інфографіці) забезпечується інтенсифікація сприйняття іншомовного мовлення»

Отже, для ефективного розвитку мовленнєвих навичок вчитель має керуватися такими критеріями відбору матеріалу:

1. **Автентичність.** Матеріал має бути створений носіями мови (або для реального міжнародного спілкування), а не лише з навчальною метою.
2. **Доступність.** Текст чи аудіо повинні містити знайому базу з невеликим відсотком нових лексичних одиниць.
3. **Актуальність та емоційний відгук.** Тематика має відповідати віковим інтересам та професійній спрямованості здобувачів.
4. **Мультиmodalність.** Наявність візуальної опори (субтитри, графічні схеми, жестова анімація), що полегшує когнітивну обробку інформації.

Впровадження практичного комплексу вправ

Кожен мікроблок вправ у межах використання конкретного медіаресурсу має триетапну структуру (Three-Phase Framework):

Етап 1: Pre-viewing / Pre-listening / Pre-reading (Підготовчий етап)

Мета: зняття лексичних труднощів, актуалізація фонових знань (background knowledge), прогнозування змісту.

Методичні прийоми:

Для A2: Робота з хмарами тегів (Word Clouds), передбачення теми за прев'ю-картинкою (thumbnail) відео або за заголовком у стрічці новин.

Для B1: Обговорення провокаційного запитання, пов'язаного з темою медіафайлу; розбір специфічного сленгу чи ідіом, які зустрінуться в матеріалі.

Етап 2: While-viewing / While-listening / While-reading (Етап сприймання та аналізу)

Мета: Декодування й фіксація ключової інформації, пошук конкретних фактів, перевірка гіпотез, структурування матеріалу.

Методичні прийоми:

Для A2: Заповнення пропусків у скрипті (Gap-filling), вибір правильного варіанта (Multiple Choice), фіксація хронології подій у відео. Рекомендується поділ відео на фрагменти до 1.5–2 хвилин.

Для B1: Складання ментальної карти (Mind Mapping) під час перегляду/читання; визначення головного меседжу автора; пошук відповідей на проблемні запитання (Wh-questions).

Етап 3: Post-viewing / Post-listening / Post-reading (Продуктивний етап)

Мета: Трансформація отриманої інформації у власне писемне чи усне мовлення (дискусії, рольові ігри, створення власного медіапродукту).

Методичні прийоми:

Для А2: Короткий персоналізований коментар (3–5 речень) у симульованій стрічці новин; рольова гра на основі переглянутого (наприклад, діалог покупця та блогера).

Для В1: Участь у міні-дебатах; написання розлогого коментаря-відгуку; запис власного аудіоповідомлення-відповіді (Voice Message) тривалістю до 1.5 хвилини.

Практичний комплекс вправ, диференційований за типами цифрових мас-медіа, спрямований на розвиток говоріння (Speaking), аудіювання (Listening) та інтегрованих писемно-мовленнєвих навичок.

Блок 1. Робота з аудіо- та відеоподкастами (BBC Learning English, TED-Ed, YouTube)

Вправа 1.1. “Predicting the Trend” (Рівень А2)

Мета: Розвиток навичок прогнозування та монологічного мовлення на основі візуальних та текстових маркерів цифрового медіа.

Ресурс: Канал TED-Ed або BBC 6 Minute English.

Етапи реалізації:

1. *Pre-listening:* Вчитель демонструє здобувачам лише прев’ю (thumbnail) відео та його назву (наприклад, “Why do we sleep?” або “The history of public transport”), закривши опис. Здобувачі у парах обговорюють 3 припущення, про що буде йти мова.

2. *While-listening:* Здобувачі переглядають першу хвилину відео і перевіряють свої припущення.

3. *Post-listening:* Здобувачі складають власне висловлювання (4–5 речень), використовуючи фразу: *I thought the video would be about... but in fact, it shows...*

Вправа 1.2. “The Podcast Reporter” (Рівень В1)

Мета: Розвиток навичок діалогічного мовлення, аудіювання з фіксацією деталей (listening for specific information) та інтерпретації медіатексту.

Ресурс: Подкаст 6 Minute English (BBC).

Етапи реалізації:

1. *Pre-listening:* Ознайомлення з вокабуляром теми через інтерактивну платформу Quizlet.

2. *While-listening:* Здобувачі слухають епізод подкасту і заповнюють “Репортерську картку” (Fact Sheet): *Who? What? Where? Why? Key statistics.*

3. *Post-listening (Role-play):* Робота в парах. Один здобувач виконує роль журналіста, який бере інтерв’ю у експерта з подкасту. Вони мають використати щонайменше 5 нових лексичних одиниць з аудіотреку та обговорити почуту проблему.

Блок 2. Використання мікро-відеоконтенту та соціальних мереж (Instagram Reels, TikTok, YouTube Shorts)

Вправа 2.1. “Shadowing the Influencer” (Рівень A2–B1)

Мета: Вдосконалення фонетичної аутентичності, просодичних характеристик мовлення (інтонація, логічні наголоси) та швидкості мовленнєвої реакції методом **Shadowing** (Kato, 2019).

Ресурс: Короткі освітні чи тревел-відео (наприклад, блоги *BBC Travel* або лінгвістичних інфлюенсерів).

Етапи реалізації:

1. Здобувачі обирають автентичне відео тривалістю до 30–45 секунд.
2. Перший перегляд: аналіз міміки, жестів та інтонаційних контурів спікера.
3. Другий перегляд: синхронне повторення тексту за спікером (використовуючи субтитри).
4. *Production*: Здобувачі записують власне відео-дует (Duet/Remix) або аудіоповідомлення в закриту навчальну групу (Telegram/Viber), повторюючи інтонацію на 90% близько до оригіналу.

Вправа 2.2. “Comment Section Debate” (Рівень B1)

Мета: Розвиток навичок писемного та усного спонтанного аргументованого мовлення, аналіз чужих медіапозицій.

Ресурс: Пост із дискусійним питанням на офіційних сторінках медіа (наприклад, *National Geographic* в Instagram).

Етапи реалізації:

1. Здобувачі читають короткий пост під фото/відео та аналізують коментарі користувачів під ним.
2. Вчитель пропонує обрати два протилежних коментарі реальних людей.
3. Здобувачі об'єднуються в мінігрупи та усно моделюють дебати між цими двома коментаторами, розширюючи їхню аргументацію: “*User1546 thinks that... because... However, I side with User_Alpha who claims...*”

Блок 3. Робота з інтерактивними та адаптованими медіаплатформами (News in Levels, Lingohack)

Вправа 3.1. “Level Up Your Story” (Рівень A2)

Мета: Розширення лексичного запасу, розвиток навички перефразування (paraphrasing) та переказу тексту з ускладненням структури.

Ресурс: Платформа *News in Levels*.

Етапи реалізації:

1. Здобувачі читають та слухають новину на Рівні 1 (Level 1 – рівень A2). Фіксують базовий сюжет.
2. У парах вони переказують один одному цю новину, використовуючи прості речення (SVO structure: Subject-Verb-Object).
3. Вчитель відкриває цю ж новину на Рівні 2 (Level 2 – рівень B1). Здобувачі виділяють “синоніми-замінники” та складніші граматичні

конструкції (наприклад, замість *The police caught the man* > *The suspect was arrested by the authorities*. Відбулась зміна стилю: прості слова замінили на юридичні терміни (*the man* > *the suspect* (підозрюваний); *the police* > *the authorities* (органи влади / представники влади) та зміна фокусу (Active > Passive): У першому реченні головне – хто діяв (поліція). У другому реченні фокус змістився на того, над ким вчинили дію (на підозрюваного).

4. *Production*: Здобувачі роблять фінальний переказ новини, намагаючись “підняти” свій мовленнєвий рівень до B1 за допомогою нових маркерів.

Вправа 3.2. “The Breaking News Live”(Рівень B1)

Мета: Розвиток навичок швидкого читання/аудіювання, трансформація письмового медіатексту в усне спонтанне мовлення, імітація професійної комунікації.

Ресурс: Стрічка новин *Reuters* або *BBC News* (розділ коротких репортажів).

Етапи реалізації:

1. Здобувачі отримують посилання на свіжу новину (короткий текст до 150 слів).
2. Протягом 3 хвилин вони ознайомлюються зі змістом і виписують лише 5 ключових слів (іменники/імена/дати). Текст закривається.
3. Здобувач виступає в ролі телеведучого у прямому ефірі (“Live Reporter”): використовуючи лише свої 5 слів-маркерів, він має протягом 1 хвилини усно передати суть події для глядачів.

Блок 4. Проектна робота на основі медіапродуктів (Media Project-Based Learning)

Вправа 4.1. “The Social Media Campaign” (Рівень B1)

Мета: Інтегрований розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності, формування навичок командної роботи та медіапрезентації.

Ресурс: Графічні редактори з медіашаблонами (*Canva*) та соціальні платформи.

Етапи реалізації:

Етап 1 (Research): Команда здобувачів (3–4 особи) обирає важливу соціальну чи екологічну тему (наприклад, *Animal Rescue*, *Mental Health in College*, *Eco-friendly Habits*). Вони досліджують англomовні медіаресурси, збираючи інфографіку та факти.

Етап 2 (Creation): Здобувачі створюють концепт інформаційної кампанії: розробляють три пости для соцмережі (текст + візуальний ряд) та сценарій короткого відеозвернення (Reels).

Етап 3 (Presentation): Команда презентує свій проект перед аудиторією усно, обґрунтовуючи свій вибір медіаінструментів та відповідаючи на запитання колег.

Діагностувальний та оцінювальний інструментарій

Для відстеження ефективності розвитку мовленнєвих навичок за допомогою цифрових мас-медіа пропонується критеріальна матриця оцінювання усних висловлювань (адаптовано на основі вимог CEFR для рівнів A2–B1).

Таблиця 1
Критерії оцінювання медійно-стимульованого мовлення (*Speaking Rubric*)

Критерій	Рівень A2	Рівень B1
Комунікативна відповідність (Task Achievement)	Учень передає базовий зміст медіаповідомлення, реагує на прості запитання, але потребує навідних підказок.	Чітко висловлює власну позицію щодо медіаконтенту, детально аргументує думку, підтримує дискусію.
Пов'язаність та когезія (Coherence & Cohesion)	Використовує базові конектори (<i>and, but, because</i>). Мовлення може бути дещо фрагментарним.	Логічно структурує висловлювання, застосовує ширший спектр маркерів зв'язності (<i>however, besides, as a result, on the one hand</i>).
Лексичний діапазон (Lexical Resource)	Володіє достатнім запасом слів для опису ситуації з відео/посту, але часто повторює елементарні лексеми.	Активно інтегрує нову автентичну лексику, почуту або прочитану в цифрових медіа. Здатний до базового перифразу.
Граматична правильність (Grammatical Range)	Правильно вживає прості граматичні структури (Present/Past Simple). Допускає помилки у складних конструкціях, які не заважають розумінню.	Демонструє контроль над відносно складними структурами (Perfect tenses, Conditionals 1 & 2, Passive Voice), хоча помилки інколи трапляються.
Вільність та вимова (Fluency & Pronunciation)	Мовлення повільне, з помітними паузами для пошуку слів. Інтонація копіюється на базовому рівні.	Говорить відносно вільно. Паузи пов'язані з плануванням думки, а не з мовним дефіцитом. Інтонаційні контури наближені до автентичного зразка завдяки вправам типу

Рекомендовано використовувати:

1. **Пріоритет флюентності (Fluency) над точністю (Accuracy):** Оскільки використання цифрових медіа спрямоване на розвиток живого комунікативного мовлення, під час говоріння на етапі *Post* не треба переривати здобувача для виправлення граматичних помилок. Бажано фіксувати їх для подальшого аналізу (*Delayed Feedback*).

2. **Формувальне оцінювання (Formative Assessment):** цифрові інструменти опитування (наприклад, *Kahoot!* або *Mentimeter*) використовуються одразу після перегляду/читання медіафайлу для миттєвої перевірки розуміння лексики чи фактів.

3. **Критерії оцінювання творчих завдань (відеокоментарі, подкасти здобувачів):**

- *Task Achievement* (чи виконано комунікативне завдання);
- *Coherence* (логіка та зв'язність мовлення);
- *Vocabulary/Grammar Range* (використання лексики саме з переглянутого/прочитаного медіаджерела).

Висновки

Інтеграція цифрових мас-медіа у процес навчання англійської мови здобувачів освіти з рівнями володіння A2–B1 перетворює пасивне сприйняття інформації на активну мовленнєву практику. Використання запропонованого комплексу вправ дозволяє:

1. **Ліквідувати штучний характер мовного середовища аудиторії,** занурюючи здобувачів у живий контекст сучасного англомовного світу.

2. **Забезпечити диференційований підхід,** оскільки цифрові платформи дозволяють легко адаптувати складність контенту (налаштування швидкості відтворення, увімкнення/вимкнення субтитрів, вибір рівня складності тексту).

3. **Формувати автономію здобувача (Learner Autonomy),** навчаючи його самостійно споживати англомовний медіаконтент поза межами навчального закладу для безперервного саморозвитку (*Lifelong Learning*).

Головне завдання вчителя – виступати не єдиним джерелом знань, а фасилітатором (модератором), який спрямовує медіаактивність здобувачів у конструктивне лінгводидактичне русло, трансформуючи звичайне “гортання стрічки” (*scrolling*) на ефективне навчання.

Список використаних джерел

1. Головач Ю. В. Критерії відбору автентичних відеоматеріалів для формування англомовної компетентності в аудіюванні майбутніх філологів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 8 (52). С. 206–213.

2. Коваль Т. І. Використання мультимедійних технологій у навчанні іноземних мов. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2011. Т. 24, № 4. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/511> (дата звернення: 13.06.2026).
3. Методика навчання іноземних мов і культур у середніх навчальних закладах : підручник / С. Ю. Ніколаєва, О. Б. Бігич, Н. О. Майорова та ін. ; за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
4. Редько В. Г. Лінгводидактичні засади формування змісту навчання іноземних мов у підручниках для загальноосвітніх навчальних закладів : монографія. Київ : Генеза, 2012. 392 с.
5. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти : навч. посіб. Київ : Фірма «ІНКОС», 2006. 248 с.
6. Ahmadi M. R. The use of technology in English language learning: A literature review. *International Journal of Research in English Education*. 2018. Vol. 3, No. 2. P. 115–125. DOI: <https://doi.org/10.29252/ijree.3.2.115>
7. Buckle J. A Comprehensive Guide to 21st Century Skills. *Panorama Education*. 2020. URL: <https://www.panoramaed.com/blog/comprehensive-guide-21st-century-skills> (дата звернення: 13.06.2026).
8. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume / Council of Europe. Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2020. 273 p. URL: <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/level-descriptions> (дата звернення: 13.06.2026).
9. Ellis R., Skehan P., Li S., Shintani N., Lambert C. Task-Based Language Teaching: Theory and Practice. Cambridge : Cambridge University Press, 2020. 428 p. DOI: <https://doi.org/10.1017/9781108551472>
10. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. 5th ed. Harlow : Pearson Education, 2015. 446 p.
11. Krashen S. Principles and Practice in Second Language Acquisition. Oxford : Pergamon Press, 1982. 202 p.
12. Lightbown P. M., Spada N. How Languages are Learned. 3rd ed. Oxford : Oxford University Press, 2010. 260 p. URL: https://dl.avasshop.ir/up/files/how_languages_are_learned_avasshop.pdf (дата звернення: 13.06.2026).
13. Mayer R. E. Multimedia Learning. 3rd ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2021. 426 p. DOI: <https://doi.org/10.1017/9781316941355>

Орієнтовні цифрові джерела

1. [British Council TeachingEnglish](#)
2. [Common European Framework of Reference for Languages \(CEFR\)](#)
3. [UNESCO Media and Information Literacy](#)
4. [Cambridge English Teaching Resources](#)

5. BBC Learning English

Ткаченко Н.М., докт. пед. наук, професор кафедри іноземних мов та методики викладання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

КОМПЛЕКС ВПРАВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ТРАНСВЕРСАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ З РЕКОМЕНДАЦІЯМИ ПО ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЮ

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується стрімкими соціальними, технологічними та економічними змінами, що зумовлюють нові вимоги до підготовки молодого покоління. Успішність особистості в умовах динамічного світу визначається вже не лише обсягом предметних знань, а й здатністю ефективно застосовувати їх у різних життєвих ситуаціях, критично мислити, співпрацювати з іншими, адаптуватися до змін, самостійно здобувати нові знання та відповідально приймати рішення. Саме ці характеристики є основою трансверсальних компетентностей, які набувають особливого значення в освітньому процесі.

Трансверсальні компетентності розглядаються як універсальні, міждисциплінарні здатності, що не обмежуються межами окремого навчального предмета чи професійної сфери, а можуть бути перенесені та застосовані в різноманітних контекстах. Вони охоплюють критичне й креативне мислення, комунікацію, співпрацю, цифрову грамотність, уміння розв'язувати проблеми, самоорганізацію, міжкультурну взаємодію та здатність до навчання впродовж життя.

Особлива роль у формуванні трансверсальних компетентностей належить іншомовній освіті, оскільки вивчення іноземної мови виходить за межі засвоєння мовних структур і передбачає розвиток здатності використовувати мову як інструмент пізнання, комунікації та соціальної взаємодії. Англійська мова як одна з провідних мов міжнародного спілкування відкриває доступ до глобальних інформаційних ресурсів, наукових і культурних надбань, сприяє розвитку міжкультурної компетентності та формує готовність молоді до участі у відкритому глобальному середовищі.

Процес навчання англійської мови створює широкі можливості для розвитку трансверсальних компетентностей через використання комунікативних, проблемно-пошукових, проєктних та інтерактивних методів навчання. Виконання автентичних завдань, аналіз іншомовної інформації, участь у дискусіях, створення цифрових продуктів, робота в командах та розв'язання змодельованих життєвих ситуацій сприяють одночасному розвитку мовленнєвих умінь і універсальних навичок, необхідних для особистісного та професійного становлення.

В умовах цифровізації освітнього процесу потенціал формування трансверсальних компетентностей у процесі навчання англійської мови значно розширюється. Використання цифрових платформ, мультимедійних

ресурсів, онлайн-комунікації та інструментів спільної роботи дає змогу створювати навчальні ситуації, наближені до реальних умов сучасного інформаційного суспільства. Це сприяє розвитку інформаційної культури, автономності учнів, навичок цифрової взаємодії та відповідального використання інформаційних ресурсів.

Запропонований комплекс вправ спрямований на цілеспрямоване формування трансверсальних компетентностей учнів у процесі вивчення англійської мови. Вправи побудовано з урахуванням компетентнісного, діяльнісного та комунікативного підходів і орієнтовано на розвиток здатності учнів застосовувати мовні знання у практичних ситуаціях, взаємодіяти з іншими, аналізувати інформацію, створювати власні рішення та здійснювати рефлексію власної навчальної діяльності.

Кожна вправа передбачає визначення мети, комплексу завдань та рекомендацій щодо реалізації в цифровому освітньому середовищі, що забезпечує системність і практичну спрямованість процесу формування трансверсальних компетентностей.

Вправа 1. “Fact-checking Challenge”

Трансверсальна компетентність: інформаційно-цифрова грамотність, критичне мислення

Мета:

Формування здатності учнів аналізувати англомовну інформацію з цифрових джерел, оцінювати її достовірність та аргументовано висловлювати власну позицію.

Завдання:

1. Ознайомитися з двома англомовними текстами на одну тему з різних цифрових джерел.
2. Визначити основну ідею кожного тексту та ключові аргументи автора.
3. Проаналізувати джерела за критеріями: авторство, актуальність, наявність доказів, об'єктивність.
4. Представити результати аналізу англійською мовою та обґрунтувати, яке джерело є більш надійним.

Цифровий формат: робота з онлайн-статтями, платформами перевірки фактів, спільними документами.

Вправа 2. “Global Problem Discussion”

Трансверсальна компетентність: комунікативна компетентність, соціальна взаємодія, уміння працювати в команді

Мета:

Розвиток здатності учнів вести конструктивний діалог англійською мовою, співпрацювати та враховувати різні точки зору.

Завдання:

1. Ознайомитися з проблемою глобального характеру (екологія, цифрова безпека, міжкультурна взаємодія).

2. Розподілити ролі учасників дискусії (експерт, представник громади, учень, журналіст тощо).

3. Підготувати аргументи та контраргументи англійською мовою.

4. Провести групове обговорення та сформулювати спільне рішення.

Цифровий формат: відеоконференція, онлайн-дошки, спільні презентації.

Вправа 3. “Creative English Project”

Трансверсальна компетентність: креативність, проєктне мислення, самостійність

Мета:

Розвиток творчого мислення та здатності застосовувати англійську мову для створення нового продукту.

Завдання:

1. Обрати актуальну проблему або тему для мініпроєкту.

2. Розробити ідею цифрового продукту англійською мовою (відео, подкаст, постер, презентація).

3. Визначити цільову аудиторію та основне повідомлення.

4. Представити результат і пояснити вибір змісту та форми.

Цифровий формат: Canva, Padlet, Genially, відеоредактори.

Вправа 4. “Digital Storytelling”

Трансверсальна компетентність: цифрова компетентність, мовна творчість

Мета:

Формування вмінь використовувати цифрові інструменти для створення англійськомовного інформаційного продукту.

Завдання:

1. Обрати тему особистого, соціального або культурного значення.

2. Зібрати англійськомовну інформацію з різних джерел.

3. Створити цифрову історію з використанням тексту, зображень та аудіо.

4. Представити продукт і здійснити самооцінювання процесу роботи.

Вправа 5. “Problem Solving in English”

Трансверсальна компетентність: аналітичне мислення, прийняття рішень

Мета:

Розвиток здатності застосовувати англійську мову для аналізу проблемних ситуацій та пошуку рішень.

Завдання:

1. Ознайомитися із запропонованою ситуацією англійською мовою.

2. Визначити проблему, причини та можливі наслідки.
3. Запропонувати декілька варіантів вирішення.
4. Обґрунтувати оптимальне рішення у груповому обговоренні.

Вправа 6. “Learning Reflection Journal”

Трансверсальна компетентність: саморегуляція, навчальна автономія

Мета:

Формування здатності учнів оцінювати власний навчальний прогрес і визначати напрями саморозвитку.

Завдання:

1. Щотижня описувати англійською мовою власні навчальні досягнення.
2. Визначати труднощі та способи їх подолання.
3. Формулювати короткострокові навчальні цілі.
4. Проводити самооцінювання власної мовної та комунікативної діяльності.

Вправа 7. “Intercultural Dialogue” (Міжкультурний діалог)

Трансверсальна компетентність: міжкультурна компетентність, толерантність

Мета:

Розвиток здатності учнів взаємодіяти з представниками інших культур та розуміти культурні відмінності.

Завдання:

1. Дослідити певний аспект культури англomовної країни.
2. Порівняти культурні явища різних країн.
3. Підготувати англomовну презентацію.
4. Обговорити, як культурні особливості впливають на комунікацію.

Вправа 8. “Team Mission”

Трансверсальна компетентність: співпраця, лідерство, відповідальність

Мета:

Розвиток навичок командної роботи та ефективної взаємодії англійською мовою.

Завдання:

1. Об’єднатися у групи та розподілити ролі.
2. Виконати спільне завдання англійською мовою.
3. Організувати обмін ідеями та прийняття групового рішення.
4. Оцінити внесок кожного учасника.

Вправа 9. “Future Skills Debate”

Трансверсальна компетентність: прогностичне мислення, аргументація, громадянська відповідальність

Мета:

Розвиток здатності учнів аналізувати майбутні виклики та аргументовано висловлювати думки англійською мовою.

Завдання:

1. Опрацювати англомовні матеріали про майбутні професії та навички.
2. Сформулювати власну позицію щодо важливості певних компетентностей.
3. Провести дебати за визначеними правилами.
4. Написати коротку рефлексію після дискусії.

Вправа 10. “Media Detective”

Трансверсальна компетентність: медіаграмотність, критичне мислення, інформаційна культура

Мета:

Розвиток здатності учнів аналізувати англомовні медіаповідомлення, розпізнавати маніпулятивний контент і формувати відповідальне ставлення до інформації.

Завдання:

1. Ознайомитися з англомовними новинами, рекламними повідомленнями або публікаціями в соціальних мережах.
2. Визначити мету повідомлення, цільову аудиторію та основні мовні засоби впливу.
3. Проаналізувати достовірність поданої інформації та виявити можливі упередження автора.
4. Створити власну коротку англомовну рекомендацію щодо безпечного споживання інформації.

Цифровий формат: аналіз онлайн-медіа, робота з платформами перевірки фактів, створення цифрових постерів або інфографіки.

Вправа 11. “My Future Self” (Моє майбутнє «Я»)

Трансверсальна компетентність: самоорганізація, цілепокладання, здатність до саморозвитку

Мета:

Формування в учнів умінь визначати власні цілі, планувати розвиток компетентностей і використовувати англійську мову як інструмент особистісного розвитку.

Завдання:

1. Проаналізувати англомовні матеріали про сучасні професії та навички майбутнього.
2. Визначити компетентності, необхідні для особистого та професійного розвитку.
3. Скласти англійською мовою індивідуальний план розвитку на майбутнє.

4. Представити власну стратегію та обґрунтувати вибір цілей.

Цифровий формат: створення цифрового портфоліо, використання онлайн-планерів, презентацій.

Вправа 12. “Emotions in Communication”

Трансверсальна компетентність: емоційний інтелект, комунікативна компетентність

Мета:

Розвиток здатності учнів розпізнавати емоційні стани, ефективно взаємодіяти та використовувати англійську мову для конструктивної комунікації.

Завдання:

1. Ознайомитися з англомовними ситуаціями міжособистісного спілкування.
2. Визначити емоції учасників та можливі причини конфлікту.
3. Запропонувати способи вирішення ситуації англійською мовою.
4. Провести рольову гру та здійснити рефлексію власної комунікативної поведінки.

Цифровий формат: рольові онлайн-сценарії, відеофрагменти, інтерактивні вправи.

Вправа 13. “Young Citizens’ Forum”

Трансверсальна компетентність: громадянська відповідальність, соціальна активність, аргументація

Мета:

Формування здатності учнів висловлювати громадянську позицію англійською мовою та брати участь у суспільному діалозі.

Завдання:

1. Опрацювати англомовні матеріали щодо актуальної соціальної проблеми.
2. Визначити позиції різних соціальних груп.
3. Підготувати аргументовані пропозиції щодо розв’язання проблеми.
4. Провести обговорення та сформувані спільний план дій.

Цифровий формат: онлайн-форум, віртуальна конференція, спільні документи.

Вправа 14. “Innovation Lab”

Трансверсальна компетентність: підприємливість, креативність, інноваційне мислення

Мета:

Розвиток здатності учнів генерувати ідеї, працювати з проблемами та створювати інноваційні рішення англійською мовою.

Завдання:

1. Визначити проблему, яка потребує вирішення.
2. Провести мозковий штурм англійською мовою.
3. Розробити концепцію власного рішення або продукту.
4. Представити ідею та отримати зворотний зв'язок від інших учасників.

Цифровий формат: онлайн-дошки для мозкового штурму, презентаційні сервіси, цифрове моделювання.

Вправа 15. “Learning Beyond the Classroom”

Трансверсальна компетентність: здатність до навчання впродовж життя, автономність, пошукова діяльність

Мета:

Формування готовності учнів самостійно використовувати англійську мову для здобуття нових знань упродовж життя.

Завдання:

1. Обрати тему особистого інтересу та знайти англomовні ресурси для її дослідження.
2. Опрацювати інформацію з різних джерел.
3. Створити короткий англomовний звіт або презентацію.
4. Провести самооцінювання процесу навчання та визначити подальші освітні цілі.

Цифровий формат: онлайн-курси, відкриті освітні ресурси, цифрове портфоліо.

Розроблений комплекс вправ охоплює три виміри трансверсальних компетентностей:

- **інформаційно-інноваційний** (цифрові навички, критичне мислення, інновації);
- **соціальний** (комунікація, співпраця, міжкультурна взаємодія);
- **особистісний** (саморозвиток, рефлексія, емоційний інтелект, автономність).

Розроблений комплекс вправ спрямований на інтеграцію формування трансверсальних компетентностей у процес навчання англійської мови та може бути використаний у приватних закладах мовної освіти як доповнення до основних навчальних програм. Його застосування передбачає перехід від традиційної моделі засвоєння мовних знань до компетентісно орієнтованого навчання, у якому іноземна мова виступає не лише предметом вивчення, а й інструментом розвитку особистості, комунікації, творчого мислення та соціальної взаємодії.

Методичні рекомендації щодо застосування комплексу вправ для формування трансверсальних компетентностей учнів у процесі вивчення англійської мови в приватній школі іноземних мов

1. Забезпечення компетентнісної спрямованості навчального процесу.

Під час використання комплексу вправ рекомендується визначати не лише мовну мету заняття (формування лексичних, граматичних або мовленнєвих умінь), а й трансверсальну компетентність, розвиток якої забезпечує запропонована діяльність.

Учителю доцільно формулювати подвійну мету заняття:

- мовну (розширення словникового запасу, розвиток навичок говоріння, аудіювання, письма);
- компетентнісну (розвиток критичного мислення, співпраці, цифрової грамотності, креативності, самоорганізації тощо).

Наприклад, під час виконання вправи “Media Detective” основною мовною метою може бути розвиток навичок аргументованого висловлювання, а трансверсальною – формування медіаграмотності та критичного аналізу інформації.

2. Поетапне впровадження комплексу вправ.

Застосування комплексу доцільно здійснювати поступово:

Перший етап – мотиваційно-організаційний. Передбачає ознайомлення учнів із поняттям трансверсальних компетентностей, їх значенням у навчанні, професійному розвитку та повсякденному житті.

Другий етап – діяльнісний. Передбачає систематичне включення вправ у тематичні модулі з англійської мови. Вправи можуть використовуватися:

- як елемент основного заняття;
- як практичне завдання після вивчення теми;
- як проєктна або дослідницька діяльність.

Третій етап – рефлексивний.

Передбачає аналіз учнями власного досвіду, визначення сформованих умінь та оцінювання результатів навчальної діяльності.

3. Інтеграція вправ у цифрове освітнє середовище.

В умовах цифровізації освітнього процесу рекомендується використовувати цифрові інструменти як засіб розвитку трансверсальних компетентностей, а не лише як спосіб подачі навчального матеріалу.

Доцільним є застосування:

- цифрових дошок для спільного обговорення та генерації ідей;
- онлайн-платформ для командної роботи;
- інструментів створення презентацій, відео та цифрових історій;
- електронних портфоліо для фіксації навчального прогресу;
- платформ для організації дискусій та рефлексії.

Використання цифрових технологій сприяє розвитку інформаційної грамотності, автономності учнів та навичок відповідальної взаємодії в цифровому просторі.

4. Використання інтерактивних і діяльнісних методів навчання.

Для ефективного формування трансверсальних компетентностей рекомендується поєднувати вправи з такими методами:

- проблемне навчання;
- проєктна діяльність;
- навчання через дослідження;
- рольові ігри;
- дебати;
- командні завдання;
- аналіз реальних життєвих ситуацій.

Особливу увагу варто приділяти завданням, які мають практичний контекст і потребують застосування англійської мови для вирішення реальних або змодельованих проблем.

5. Організація індивідуальної та групової роботи учнів.

Комплекс вправ передбачає різні форми організації навчальної діяльності:

- індивідуальну роботу (саморефлексія, створення власних продуктів, пошук інформації);
- роботу в парах (діалоги, взаємооцінювання, обговорення);
- групову роботу (проєкти, дискусії, командне вирішення проблем).

Під час групової діяльності рекомендується забезпечувати розподіл ролей між учасниками, що сприяє розвитку відповідальності, лідерських якостей та навичок співпраці.

6. Роль викладача у процесі реалізації комплексу

Викладач англійської мови у процесі застосування комплексу вправ виконує роль організатора, фасилітатора та консультанта.

Його завданнями є:

- створення безпечного комунікативного середовища;
- підтримка активності учнів;
- стимулювання самостійного пошуку рішень;
- надання конструктивного зворотного зв'язку;
- сприяння рефлексії навчального досвіду.

Важливо, щоб учитель не лише оцінював мовну правильність відповідей, а й звертав увагу на якість аргументації, здатність співпрацювати, творчий підхід та самостійність учнів.

7. Оцінювання сформованості трансверсальних компетентностей

Оцінювання результатів рекомендується здійснювати комплексно, враховуючи:

- якість використання англійської мови;
- здатність аналізувати інформацію;

- уміння аргументувати власну позицію;
- ефективність командної взаємодії;
- рівень самостійності та творчості.

Доцільним є використання формувального оцінювання, самооцінювання та взаємооцінювання.

Таким чином, запропонований комплекс вправ може бути ефективним інструментом модернізації мовної освіти у приватній школі іноземних мов, оскільки забезпечує поєднання іншомовної підготовки з розвитком універсальних компетентностей, необхідних учням для успішного навчання, професійного становлення та активної участі у сучасному суспільстві.

ПРАКТИЧНІ КЕЙСИ ЩОДО ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

На сучасному етапі розвитку цифрового суспільства соціальні мережі перетворилися на важливий складник освітнього середовища та ефективний інструмент формування іншомовної комунікативної компетентності здобувачів освіти, які належать до покоління цифрових користувачів, що надають перевагу онлайн-комунікації через соціальні мережі та блоги. А. Gurleen та D. Gupta підкреслюють, що такі цифрові платформи створюють сприятливі умови для залучення здобувачів освіти до іншомовної комунікації та самостійної навчальної діяльності, забезпечення інтерактивності освітнього процесу, а також розширення можливостей доступу до автентичних матеріалів [10]. Відтак використання соціальних мереж у процесі вивчення англійської мови відповідає актуальним потребам сучасних школярів і особливостям їхнього інформаційного середовища.

Термін «соціальна мережа» був запропонований англійським соціологом J. Barnes у 1954 році для опису системи соціальних зв'язків між людьми. Нині цей термін найчастіше застосовують для позначення онлайн-платформ і цифрових спільнот, у межах яких здійснюється комунікація, співпраця та обмін контентом між користувачами [6].

На сучасному етапі розвитку інформаційно-комунікаційних технологій поняття «соціальна мережа» трактується як специфічний простір мережевої комунікації, у межах якого користувачі здійснюють взаємодію, обмін контентом і підтримують соціальні зв'язки. Зокрема K. Terrell Hanna визначає соціальні мережі як особливу соціальну структуру цифрового середовища, у межах якої користувачі встановлюють і підтримують різноманітні форми взаємодії [14]. У контексті навчання англійської мови це відкриває можливості для створення навчальних спільнот, обміну інформацією, виконання спільних проєктів і залучення здобувачів до міжкультурної комунікації. Соціальні мережі забезпечують постійний зворотний зв'язок між учасниками освітнього процесу. Така особливість є необхідною умовою ефективної комунікації та соціальної взаємодії під час навчання іноземної мови.

За твердженням О. Войтко, соціальні мережі створюють новий формат міжособистісної взаємодії, який дозволяє інтегрувати процес вивчення іноземної мови у повсякденну діяльність школярів, забезпечуючи постійний доступ до мовного середовища та реальної комунікації [2]. У цьому контексті

соціальні мережі виконують функцію своєрідного комунікативного простору, у якому здобувачі освіти можуть застосовувати набуті мовні знання в автентичних ситуаціях спілкування.

На думку Р. Бужикова та В. Доній, соціальні мережі є ефективним додатковим засобом навчання іноземних мов, оскільки поєднують можливості формального й неформального навчання, забезпечують швидкий обмін інформацією та створюють умови для розвитку навичок самостійної роботи учнів [1]. Дослідники відзначають, що такі платформи, як Instagram, Facebook, TikTok та YouTube, можуть використовувати для розвитку лексичної, граматичної та комунікативної компетентностей.

Особливу увагу дослідники приділяють мотиваційному потенціалу соціальних мереж. Так, J. Laborda and T. Rojo встановили взаємозв'язок між активністю викладача в соціальних мережах, позитивним емоційним кліматом навчання та рівнем мотивації здобувачів освіти [12]. Це свідчить про те, що використання соціальних мереж як додаткового каналу педагогічної взаємодії може підвищувати зацікавленість учнів у вивченні англійської мови та сприяти їхній активній участі в освітньому процесі.

Дослідження Н. Гостішевої та Т. Харченко засвідчують, що інтеграція соціальних мереж у процес навчання англійської мови сприяє підвищенню навчальної мотивації школярів, оскільки цифрові платформи відповідають особливостям інформаційної культури сучасного покоління та забезпечують звичне для учнів середовище комунікації [3]. Водночас соціальні мережі дозволяють урізноманітнити форми навчальної діяльності через використання відеоконтенту, освітніх блогів, тематичних спільнот, онлайн-дискусій і проектної роботи.

О. Нежива акцентує увагу на тому, що соціальні мережі, зокрема Instagram і TikTok, можуть бути ефективним засобом розвитку навичок аудіювання, говоріння та міжкультурної комунікації за умови педагогічно доцільного добору навчального контенту [5]. Дослідниця наголошує на необхідності формування у здобувачів критичного ставлення до інформації та розвитку навичок цифрової грамотності.

На питаннях формування іншомовної комунікативної компетентності, медіаграмотності та навичок співпраці в цифровому середовищі зосереджують свої наукові праці Л. Доложевська та А. Мартинюк. Вони розглядають соціальні мережі як педагогічний ресурс, що сприяє формуванню навичок співпраці, розвитку критичного мислення та використанню англійської мови в реальних комунікативних ситуаціях. Водночас дослідниці зауважують, що використання соціальних мереж у навчанні іноземної мови відповідає вимогам компетентнісного підходу та концепції Нової української школи [4].

Отже, соціальні мережі посідають важливе місце в системі сучасної іншомовної освіти, оскільки забезпечують доступ до автентичного мовного середовища, підвищують мотивацію до вивчення англійської мови, сприяють

розвитку комунікативних умінь, цифрової грамотності та навичок самостійного навчання, що є важливими складниками ключових компетентностей здобувачів закладів загальної середньої освіти, визначених концепцією Нової української школи.

Усе вищезазначене дає підстави виділити основні функції соціальних мереж в іншомовній освіті здобувачів загальної середньої освіти:

- *Комунікативна функція.* Соціальні мережі забезпечують організацію іншомовної взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу, створюють умови для обговорення навчальних питань, виконання комунікативних завдань, участі в дискусіях і підтримання постійного зворотного зв'язку. Завдяки цьому здобувачі освіти мають можливість застосовувати англійську мову в реальних ситуаціях спілкування.

- *Інформаційна функція.* Соціальні мережі слугують каналом оперативного поширення навчальної інформації, оголошень, інструкцій, рекомендацій і додаткових матеріалів. Це сприяє безперервності освітнього процесу та підвищує доступність освітніх ресурсів для здобувачів.

- *Освітньо-ресурсна функція.* Соціальні мережі надають доступ до автентичних текстів, відеоматеріалів, подкастів, електронних словників, освітніх платформ і тематичних спільнот англійською мовою. Використання таких ресурсів сприяє розширенню словникового запасу, удосконаленню мовленнєвих навичок та розвитку самостійності у навчанні.

- *Мотиваційна функція.* Інтеграція соціальних мереж у процес вивчення англійської мови підвищує освітню мотивацію школярів, оскільки навчальна діяльність переноситься у звичне для них цифрове середовище. Використання сучасних форматів контенту робить навчання цікавішим, наближеним до реального життя та особистісно значущим.

- *Соціалізувальна функція.* Соціальні мережі сприяють формуванню навичок міжособистісної взаємодії, співпраці та міжкультурної комунікації. Участь у міжнародних освітніх спільнотах та спілкування з носіями мови дозволяють школярам усвідомлювати культурне різноманіття та розвивати толерантність.

- *Функція розвитку іншомовної комунікативної компетентності.* Завдяки різноманітним формам взаємодії (коментарі, чати, форуми, відеозвернення, блоги) соціальні мережі створюють умови для комплексного розвитку навичок читання, письма, аудіювання та говоріння англійською мовою.

- *Колаборативна функція.* Соціальні мережі забезпечують можливості для групової роботи над проектами, спільного створення контенту, обміну думками та взаєонавчання. Це сприяє розвитку навичок командної роботи та відповідальності за спільний результат.

- *Функція формування цифрової та медіаграмотності.* У процесі роботи із соціальними мережами здобувачі освіти набувають умінь критично оцінювати інформацію, перевіряти її достовірність, дотримуватися правил

безпечної поведінки в цифровому середовищі та ефективно використовувати цифрові інструменти для освітніх цілей.

Аналіз сучасного цифрового освітнього середовища дає підстави виокремити кілька категорій соціальних мереж і платформ, які можуть ефективно використовуватися у процесі навчання англійської мови в закладах загальної середньої освіти.

Таблиця 1. Категорії соціальних мереж в ініомовній освіті

Категорія соціальних мереж	Характеристика	Освітній потенціал у навчанні англійської мови здобувачів ЗЗСО	Приклади платформ
Соціально-комунікативні мережі	Платформи для підтримки соціальних зв'язків, спілкування та обміну контентом між користувачами.	Створення англійськомовного комунікативного середовища, розвиток навичок письма, читання, міжкультурної комунікації та участі в тематичних дискусіях.	Facebook, Instagram
Мультимедійні соціальні мережі	Платформи, орієнтовані на поширення відео-, аудіо- та візуального контенту.	Розвиток навичок аудіювання, вимови, розширення словникового запасу, ознайомлення з автентичними мовними та культурними матеріалами.	YouTube, TikTok
Інформаційно-дискусійні платформи	Онлайн-спільноти для обговорення актуальних питань, обміну знаннями та пошуку інформації.	Формування критичного мислення, розвиток навичок читання, аргументації та письмового висловлення думок англійською мовою.	Reddit, Stack Overflow
Комунікаційні платформи (месенджери)	Засоби миттєвого обміну текстовими, голосовими та відеоповідомленнями.	Організація групової роботи, проведення консультацій, виконання комунікативних завдань та	WhatsApp, Snapchat, WeChat

Категорія соціальних мереж	Характеристика	Освітній потенціал у навчанні англійської мови здобувачів ЗЗСО	Приклади платформ
		забезпечення оперативного зворотного зв'язку між учителем і учнями.	
Освітньо-орієнтовані соціальні платформи	Цифрові середовища, що поєднують інструменти навчання, співпраці та комунікації.	Організація дистанційного та змішаного навчання, виконання проєктів, розміщення навчальних матеріалів і моніторинг навчальних досягнень учнів.	Google Classroom, LinkedIn Learning

Отже, в іншомовній освіті здобувачів ЗЗСО найбільшу цінність становлять соціально-комунікативні мережі, мультимедійні платформи, інформаційно-дискусійні ресурси, месенджери та освітньо-орієнтовані цифрові платформи. Їх комплексне використання сприяє формуванню іншомовної комунікативної компетентності, розвитку цифрової грамотності та підвищенню мотивації учнів до вивчення англійської мови.

Короткий огляд соціальних мереж в контексті іншомовної освіти здобувачів ЗЗСО

Facebook – соціальна мережа, створена компанією Meta Platforms, яка забезпечує можливості для спілкування, обміну мультимедійним контентом, участі в тематичних спільнотах та організації освітньої взаємодії. Станом на 2026 рік Facebook залишається однією з найпоширеніших соціальних платформ у світі та активно використовується в освітніх цілях, зокрема для підтримки формального, неформального й інформального навчання іноземних мов.

Результати наукових досліджень засвідчують значний дидактичний потенціал Facebook у навчанні англійської мови. Зокрема, встановлено, що залучення учнів до роботи в тематичних спільнотах, участі в онлайн-дискусіях та взаємодії з інтерактивним контентом позитивно впливає на розвиток рецептивних і продуктивних видів мовленнєвої діяльності, міжкультурної компетентності та навчальної мотивації [8–9;13].

Можливості Facebook:

- створення навчальних груп і спільнот для вивчення англійської мови;

- організація комунікації між учителем та учнями в синхронному й асинхронному режимах;
 - публікація текстових, аудіо- та відеоматеріалів англійською мовою;
 - проведення опитувань, дискусій та групових проєктів;
 - залучення учнів до автентичного англомовного контенту;
 - розвиток навичок письма через коментування, створення дописів і ведення обговорень;
 - підтримка міжкультурної взаємодії через міжнародні освітні спільноти.
- Недоліки Facebook:*

- наявність значної кількості відволікаючого контенту, не пов'язаного з навчанням;
- ризик зниження концентрації уваги учнів під час роботи на платформі;
- можливість поширення недостовірної інформації;
- потреба в постійному педагогічному супроводі та модерації навчальної діяльності;
- потенційні загрози конфіденційності та безпеці персональних даних користувачів;
- обмежені можливості для системного оцінювання навчальних досягнень порівняно зі спеціалізованими освітніми платформами.

Instagram – соціальна мережа для обміну фотографіями, відео та короткими мультимедійними повідомленнями, яка належить компанії Meta Platforms. Платформа широко використовується молоддю та підлітками, що зумовлює її значний потенціал у навчанні англійської мови. Завдяки візуальній спрямованості Instagram сприяє розвитку лексичної компетентності, формуванню навичок читання та письма, а також залученню учнів до автентичного іншомовного контенту.

Можливості Instagram:

- використання автентичних текстових і візуальних матеріалів англійською мовою;
- розвиток словникового запасу через тематичні сторінки та освітні блоги;
- створення навчальних дописів, сторіс і відеороликів англійською мовою;
- організація інтерактивних опитувань, вікторин та мовних челенджів;
- формування навичок міжкультурної комунікації через взаємодію з користувачами з різних країн;
- підвищення мотивації до вивчення англійської мови завдяки привабливому формату подання інформації.

Недоліки Instagram:

- домінування розважального контенту над освітнім;
- ризик поверхового сприйняття інформації;
- можливість відволікання учнів від навчальної діяльності;
- обмежені можливості для розгорнутих академічних дискусій;
- необхідність контролю безпечної поведінки учнів у цифровому середовищі.

Практичні кейси використання Facebook та Instagram у формуванні іншомовної комунікативної компетентності здобувачів ЗЗСО

Кейс 1. Розвиток письмової іншомовної комунікації через тематичні групи (Facebook)

Ефективний у формуванні навичок писемного мовлення та міжкультурної комунікації через участь у тематичних іншомовних групах (English Learning Groups, pen-pal communities).

Режим застосування: асинхронний (позаурочний), групова та індивідуальна онлайн-взаємодія.

Мета: розвиток умінь писати повідомлення іноземною мовою в автентичному соціальному середовищі, формування лексико-граматичної правильності та комунікативної доречності висловлювань.

Етапи застосування:

1. **Підготовчий етап:** добір тематичних Facebook-груп, інструктаж щодо цифрової безпеки та правил онлайн-етикету.
2. **Мовленнєво-орієнтований етап:** створення профілю іноземною мовою та написання перших постів/коментарів за заданими темами.
3. **Комунікативний етап:** активна участь у дискусіях, коментування дописів носіїв мови, взаємодія з іншими учасниками групи.
4. **Рефлексивний етап:** аналіз мовних помилок, обговорення труднощів, узагальнення нової лексики.

Кейс 2. Розвиток усного та писемного мовлення через мультимедійний контент (Instagram)

Ефективний у формуванні іншомовної комунікативної компетентності через створення коротких відео (Reels), сторіс та підписів до візуального контенту.

Режим застосування: асинхронний із елементами синхронної взаємодії (коментування, живе обговорення).

Мета: розвиток навичок монологічного мовлення, розширення словникового запасу та формування вміння висловлювати думки іноземною мовою у стислій формі.

Етапи застосування:

1. **Підготовчий етап:** добір тем (наприклад: “My school day”, “My hobby”, “My city”), ознайомлення з мовними зразками.
2. **Контент-створення:** підготовка коротких відео або фото з англomовними підписами.
3. **Комунікативна взаємодія:** коментування робіт однокласників, взаємне оцінювання, обговорення контенту іноземною мовою.
4. **Редагування та вдосконалення:** виправлення мовних помилок, повторне створення контенту з урахуванням зворотного зв'язку.

5. **Підсумковий етап:** створення тематичного Instagram-проекту (наприклад, “My English Digital Portfolio”).

Кейс 3. Симуляція реальних життєвих ситуацій у іноземному середовищі

Ефективний у моделюванні реальних життєвих комунікативних ситуацій іноземною мовою (подорожі, покупки, замовлення послуг, знайомство, вирішення побутових проблем) через інтерактивну взаємодію у соціальних мережах Facebook та Instagram.

Режим застосування: змішаний (синхронно-асинхронний):

асинхронно – підготовка завдань, створення контенту, письмова взаємодія;

синхронно – рольові обговорення в чатах, коментарях або відеосесіях.

Мета: формування у здобувачів здатності використовувати іноземну мову в умовах наближених до реального життя комунікативних ситуацій, розвиток спонтанного мовлення, прагматичної компетентності та навичок міжкультурної взаємодії.

Етапи застосування:

1. Підготовчий етап (моделювання ситуації): визначення сценарію (наприклад: “at a café”, “at the airport”, “in a shop”, “meeting new friends”); опрацювання необхідної лексики та мовних кліше; розподіл ролей між учнями (клієнт, продавець, турист, адміністратор тощо).

2. Створення цифрового середовища: створення закритої групи у Facebook або навчального акаунта / чату в Instagram; публікація “ситуаційних постів” або “сторіс-завдань” від імені викладача (наприклад: “You are at the airport and your flight is delayed. What will you do?”).

3. Рольова комунікація: учні взаємодіють у коментарях або чаті, виконуючи ролі відповідно до сценарію; використання іноземної мови для вирішення змодельованих проблемних ситуацій; стимулювання діалогічного мовлення та імпровізації.

4. Мовленнєва трансформація (рефлексія): аналіз використаних мовних конструкцій; виправлення помилок та вдосконалення висловлювань; повторне моделювання ситуації з покращеними мовними засобами.

5. Підсумковий етап: створення “цифрового кейс-портфолію ситуацій” (добірка постів, діалогів, сторіс); самооцінювання та взаємооцінювання комунікативної ефективності.

TikTok – соціальна мережа для створення та поширення коротких відеороликів, яка останніми роками стала однією з найпопулярніших платформ серед школярів. У контексті іноземної освіти TikTok може використовуватися як інструмент розвитку аудіювання, говоріння та мовленнєвої взаємодії.

Можливості TikTok:

- ознайомлення учнів з автентичним англомовним контентом;

- розвиток навичок аудіювання та правильної вимови;
- створення власних відео англійською мовою;
- участь у мовних челенджах і творчих проєктах;
- засвоєння сучасної розмовної лексики та мовленнєвих моделей;
- підвищення навчальної мотивації через використання популярного цифрового ресурсу.

Недоліки TikTok:

- короткий формат відео не завжди забезпечує глибоке опрацювання матеріалу;
- можливість поширення недостовірного або неякісного контенту;
- надмірна орієнтація на розважальний аспект;
- ризик формування фрагментарного сприйняття навчальної інформації;
- висока ймовірність відволікання учнів на сторонній контент.

YouTube – відеохостинг і соціальна медіаплатформа, що надає доступ до значної кількості автентичних освітніх матеріалів англійською мовою. У процесі навчання англійської мови здобувачів ЗЗСО YouTube може використовуватися як джерело навчального контенту для розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності.

Можливості YouTube:

- використання автентичних відеоматеріалів різного рівня складності;
- розвиток навичок аудіювання та усного мовлення;
- ознайомлення з культурою англomовних країн;
- доступ до спеціалізованих освітніх каналів для вивчення англійської мови;
- можливість організації змішаного та перевернутого навчання;
- розвиток критичного мислення через аналіз мультимедійного контенту.

Недоліки YouTube:

- значний обсяг нерелевантного або розважального контенту;
- потреба у ретельному доборі матеріалів учителем;
- можливість появи реклами, що відволікає від навчання;
- різний рівень якості освітніх ресурсів;
- складність контролю самостійної роботи учнів на платформі.

Практичні кейси використання TikTok та YouTube у формуванні іншомовної комунікативної компетентності здобувачів ЗЗСО

Кейс 1. Розвиток усного монологічного мовлення через короткі відеовисловлювання

Ефективний у формуванні навичок усного монологічного мовлення шляхом створення коротких відео (60–90 секунд) іноземною мовою.

Режим застосування: асинхронний (позаурочний), індивідуальна робота з елементами взаємооцінювання.

Мета: розвиток навичок усного мовлення, вимови, інтонації та вміння лаконічно висловлювати думки іноземною мовою.

Етапи застосування:

1. Підготовчий етап (моделювання мовленнєвої ситуації): визначення теми відеовисловлювання (“My school”, “My hobby”, “My day” тощо); добір необхідного лексико-граматичного матеріалу; аналіз зразків автентичного мовлення у TikTok.

2. Основний етап (мовленнєва діяльність): створення короткого відео іноземною мовою; тренування вимови та інтонації під час запису; публікація відео та взаємодія з коментарями.

3. Завершальний (рефлексивний) етап: аналіз мовленнєвих помилок; самооцінювання виконання завдання; повторний запис відео з урахуванням корекції.

Кейс 2. Розвиток аудіювання та комунікативного розуміння через освітні відео

Ефективний у формуванні навичок аудіювання та розуміння автентичного мовлення через перегляд навчальних відео.

Режим застосування: асинхронний, індивідуально-груповий (домашня та класна робота).

Мета: розвиток навичок сприймання на слух, розширення словникового запасу та розуміння різних акцентів.

Етапи застосування:

1. Підготовчий етап (моделювання навчальної діяльності): добір відеоматеріалів відповідно до рівня володіння мовою; ознайомлення з ключовою лексикою та темою відео; постановка навчальних завдань перед переглядом.

2. Основний етап (робота з автентичним контентом): перегляд відео з виконанням завдань на розуміння; виділення основної інформації та ключових ідей; обговорення змісту в групі або навчальному чаті.

3. Завершальний (рефлексивний) етап: переказ змісту відео іноземною мовою; виконання вправ на узагальнення; аналіз труднощів сприйняття аудіоматеріалу.

Кейс 3. Симуляція комунікативних ситуацій через інтерактивний відеоконтент

Ефективний у моделюванні реальних життєвих ситуацій (подорожі, покупки, спілкування з друзями) через створення та коментування відеоконтенту.

Режим застосування: змішаний (асинхронний + синхронний).

Мета: формування спонтанного мовлення, прагматичної компетентності та навичок комунікації в умовах, наближених до реальних.

Етапи застосування:

1. Підготовчий етап (моделювання комунікативної ситуації): визначення сценаріїв (at a café, at the airport, in a shop, meeting new friends); опрацювання мовленнєвих кліше та необхідної лексики; аналіз відеозразків реальних комунікативних ситуацій.

2. Основний етап (рольова комунікація та створення контенту): створення учнями відео-діалогів або рольових сцен; використання іноземної мови у змодельованих ситуаціях; взаємодія через коментарі, обговорення та зворотний зв'язок.

3. Завершальний (рефлексивний) етап: аналіз мовленнєвих стратегій і помилок; повторне виконання завдання з удосконаленням мовлення; створення цифрового портфоліо комунікативних ситуацій.

Reddit – це соціальна медіаплатформа, побудована за форумним принципом, де контент організовано у тематичні спільноти (subreddits). Користувачі публікують дописи, коментують і оцінюють їх за допомогою системи голосування, що забезпечує швидке поширення найбільш релевантного контенту. У контексті вивчення мов Reddit використовують як середовище для автентичної комунікації, читання реальних текстів носіїв мови, участі в дискусіях і розвитку письмових навичок у неформальному стилі.

Можливості Reddit:

- доступ до автентичного мовного матеріалу (пости, коментарі носіїв мови);
- розвиток навичок читання через тематичні спільноти (мовні, освітні, культурні subreddits);
- практика письма в реальних комунікативних ситуаціях;
- формування міжкультурної компетентності через обговорення глобальних тем;
- можливість отримання зворотного зв'язку від носіїв мови.

Недоліки Reddit:

- значна варіативність мовного рівня (від академічного до розмовного і сленгу);
- ризик некоректної або неперевіреної інформації;
- відсутність структурованої методики навчання;
- можливі труднощі для початківців через складність автентичного контенту.

Stack Overflow – це міжнародна платформа запитань і відповідей, орієнтована переважно на програмування та інформаційні технології. Вона функціонує як система колективного знання, де користувачі ставлять технічні запитання, а спільнота надає відповіді, які оцінюються через механізм голосування. Для іншомовної комунікативної компетентності Stack Overflow

є цінним ресурсом, оскільки більшість контенту представлена англійською мовою та має чітко структурований науково-технічний стиль.

Можливості Stack Overflow:

- розвиток академічного та технічного стилю англійської мови;
- формування навичок читання спеціалізованих текстів;
- ознайомлення з професійною термінологією (ІТ, програмування);
- практика розуміння структурованих відповідей і логічних пояснень;
- опосередковане навчання через аналіз питань і відповідей.

Недоліки Stack Overflow:

- вузька предметна спрямованість (переважно ІТ-сфера);
- складність контенту для нефахівців;
- обмежені можливості для розвитку розмовного мовлення;
- іноді жорстка модерація та формалізовані правила взаємодії, що можуть ускладнювати участь новачків.

Практичні кейси використання Reddit у формуванні іншомовної комунікативної компетентності здобувачів ЗЗСО

Кейс 1. Розвиток навичок читання автентичних текстів через тематичні спільноти

Ефективний у формуванні рецептивних навичок (reading comprehension) через роботу з тематичними subreddit-спільнотами (education, travel, school life, hobbies).

Режим застосування: асинхронний (самостійна позаурочна діяльність).

Мета: розвиток навичок читання автентичних текстів, розширення словникового запасу та формування вміння розуміти неадаптоване мовлення.

Етапи застосування:

1. Підготовчий етап (моделювання навчальної діяльності): добір відповідних subreddit-спільнот за рівнем мови; ознайомлення з тематичною лексикою; інструктаж щодо безпечної онлайн-взаємодії.

2. Основний етап (робота з автентичним контентом): читання постів і коментарів носіїв мови; виділення ключових ідей та нової лексики; виконання завдань на розуміння тексту.

3. Завершальний (рефлексивний) етап: короткий письмовий переказ прочитаного; створення словникових карток; обговорення складних моментів у класі.

Кейс 2. Розвиток писемного мовлення через участь у дискусіях

Ефективний у формуванні навичок письма іноземною мовою через коментування та участь у дискусіях у Reddit.

Режим застосування: змішаний (асинхронна онлайн-взаємодія + класна рефлексія).

Мета: розвиток уміння формулювати власну думку іноземною мовою в реальних комунікативних ситуаціях.

Етапи застосування:

1. Підготовчий етап (мовна підготовка): опрацювання мовних кліше для висловлення думки (I think..., In my opinion...); аналіз прикладів коментарів; вибір тем для дискусії.

2. Основний етап (комунікативна взаємодія): написання коментарів до постів; участь у тематичних обговореннях; реагування на коментарі інших користувачів.

3. Завершальний (рефлексивний) етап: аналіз мовних помилок; редагування власних коментарів; узагальнення нових мовних конструкцій.

Кейс 3. Розвиток міжкультурної компетентності через глобальні дискусії

Ефективний у формуванні міжкультурної та соціокультурної компетентності через участь у міжнародних обговореннях у Reddit.

Режим застосування: змішаний (асинхронний + контрольований синхронний аналіз у класі).

Мета: розвиток здатності розуміти культурні особливості носіїв мови та формувати толерантне ставлення до різних точок зору.

Етапи застосування:

1. Підготовчий етап (культурне моделювання): ознайомлення з культурними темами ("School life", "Traditions", "Holidays"); аналіз культурних відмінностей; підготовка тематичної лексики.

2. Основний етап (інтерактивна взаємодія): участь у міжнародних дискусіях; порівняння культурних явищ; обговорення поглядів користувачів з різних країн.

3. Завершальний (рефлексивний) етап: написання короткого есе "What I learned about other cultures"; обговорення у класі; формування підсумкових висновків.

WhatsApp – це кросплатформений месенджер, що забезпечує текстову, голосову та відеокommunікацію в режимі реального часу. У контексті навчання іноземних мов він використовується як засіб організації міжособистісного спілкування, групових навчальних чатів і виконання комунікативних завдань.

Можливості WhatsApp:

- розвиток навичок письмового мовлення через чат-спілкування;
- формування навичок аудіювання через голосові повідомлення;
- організація навчальних груп і парної роботи;
- підтримка реальної комунікації з носіями мови;
- використання мультимедійного контенту (фото, відео, документи) для навчальних цілей.

Недоліки WhatsApp:

- переважання неформального стилю мовлення;
- обмеженість навчальної структурованості;
- можливі відволікання від навчального процесу;
- залежність від рівня цифрової грамотності користувачів.

Snapchat — це мультимедійний месенджер, орієнтований на обмін короткотривалими повідомленнями, фото та відео. У навчанні мов він використовується переважно для розвитку спонтанного мовлення та залучення до автентичної комунікації.

Можливості Snapchat:

- розвиток усного мовлення через короткі відео- та аудіоповідомлення;
- формування спонтанної комунікативної реакції іноземною мовою;
- використання візуального контексту для кращого розуміння лексики;
- залучення до неформального спілкування з носіями мови;
- підвищення мотивації через інтерактивний та ігровий формат.

Недоліки Snapchat:

- обмежена навчальна спрямованість;
- швидкоплинність контенту (повідомлення зникають);
- переважання сленгу та неформальної лексики;
- складність використання для систематичного навчання.

WeChat — це багатофункціональна платформа, що поєднує месенджер, соціальну мережу та цифрові сервіси. У контексті вивчення іноземних мов вона особливо активно використовується в азієцькому освітньому просторі як інструмент інтегрованої комунікації.

Можливості WeChat:

- підтримка текстового, аудіо- та відеоспілкування;
- використання офіційних навчальних акаунтів та освітніх каналів;
- доступ до міні-програм і навчальних сервісів у межах платформи;
- розвиток міжкультурної комунікації через міжнародні контакти;
- інтеграція навчального контенту в щоденну комунікацію.

Недоліки WeChat:

- складність інтерфейсу для нових користувачів;
- регіональні обмеження функціональності;
- можливі питання приватності та контролю даних;
- перевантаженість функціями, що відволікає від навчальної мети.

Практичні кейси використання WhatsApp, Snapchat, WeChat у формуванні іншомовної комунікативної компетентності здобувачів ЗЗСО

Кейс 1. Розвиток діалогічного мовлення через навчальні чати (WhatsApp)

Ефективний у формуванні навичок діалогічного мовлення іноземною мовою через створення навчальних групових чатів.

Режим застосування: змішаний (асинхронний + синхронний онлайн-діалог).

Мета: розвиток умінь підтримувати спонтанну письмову та усну (voice message) комунікацію в реальних ситуаціях.

Етапи застосування:

1. Підготовчий етап (моделювання комунікативної ситуації): створення навчальної групи у WhatsApp; визначення тем спілкування (“School life”, “Hobbies”, “Travel”); опрацювання мовних кліше для діалогу.

2. Основний етап (комунікативна взаємодія): обмін текстовими та голосовими повідомленнями; виконання рольових завдань у чаті (student–teacher, customer–seller); підтримка дискусій іноземною мовою.

3. Завершальний етап (рефлексія): аналіз мовних помилок; повторне формулювання повідомлень; створення словника нової лексики.

Кейс 2. Розвиток спонтанного усного мовлення через короткі відеоповідомлення (Snapchat)

Ефективний у формуванні спонтанного усного мовлення через створення коротких відео- та аудіоповідомлень.

Режим застосування: асинхронний із елементами ситуативної синхронної взаємодії.

Мета: розвиток вимови, інтонації та швидкої мовленнєвої реакції.

Етапи застосування:

1. Підготовчий етап (мовленнєве моделювання): добір тем (“My day”, “My school”, “My city”); ознайомлення з мовними зразками; підготовка ключової лексики.

2. Основний етап (створення контенту): запис коротких відео/аудіо у Snapchat; виконання рольових завдань у форматі “говори одразу”; обмін повідомленнями з однокласниками.

3. Завершальний етап (рефлексія): аналіз вимови та граматичних помилок; повторний запис покращеної версії; самооцінювання мовлення.

Кейс 3. Розвиток міжкультурної та професійної комунікації через інтегровані міні-сервіси (WeChat)

Ефективний у формуванні міжкультурної комунікативної компетентності через багатofункціональну платформу.

Режим застосування: змішаний (навчально-комунікативна діяльність + самостійна робота).

Мета: розвиток навичок міжкультурного спілкування, письмової та усної комунікації в цифровому середовищі.

Етапи застосування:

1. Підготовчий етап (культурно-комунікативне моделювання): ознайомлення з функціоналом WeChat; підготовка тематичних ситуацій (“School exchange”, “Travel”, “Friendship”); вивчення культурних особливостей комунікації.

2. Основний етап (інтерактивна взаємодія): текстове та голосове спілкування з партнерами; участь у навчальних каналах і групах; виконання ситуативних мовленнєвих завдань.

3. Завершальний етап (рефлексивний аналіз): аналіз комунікативних стратегій; узагальнення культурних відмінностей; створення підсумкового мовного портфоліо.

Google Classroom – це хмарна освітня платформа, що входить до екосистеми освітніх сервісів Google і використовується для організації освітнього процесу, обміну матеріалами та управління завданнями. У контексті формування іншомовної комунікативної компетентності вона виступає як інструмент структурованої навчальної взаємодії між викладачем і здобувачами освіти.

Можливості Google Classroom:

- організація навчального контенту (завдання, матеріали, інструкції);
- розвиток письмової комунікації через виконання завдань і коментарі;
- інтеграція з іншими сервісами Google (Docs, Drive, Meet);
- підтримка індивідуальної та групової роботи;
- систематичний контроль і зворотний зв'язок у навчанні мов.

Недоліки Google Classroom:

- обмеженість живої спонтанної комунікації;
- залежність від стабільного інтернет-з'єднання;
- недостатня інтерактивність порівняно з месенджерами;
- орієнтація більше на організацію навчання, ніж на мовну практику.

LinkedIn Learning – це освітня платформа, що надає доступ до відеокурсів із різних галузей, зокрема з розвитку мовних і професійних навичок. У процесі формування іншомовної комунікативної компетентності вона використовується для розвитку академічної та професійної англійської мови.

Можливості LinkedIn Learning:

- розвиток професійної та ділової англійської мови;
- формування навичок аудіювання через відеолекції носіїв мови;
- доступ до структурованих курсів із сертифікацією;
- удосконалення академічного та професійного словника;
- самостійне навчання у зручному темпі.

Недоліки LinkedIn Learning:

- платний доступ до більшості курсів;
- обмежена інтерактивність (переважно пасивне навчання);

- недостатня практика живого мовлення;
- орієнтація переважно на професійний контекст, а не на загальну комунікацію.

Практичні кейси використання Google Classroom та LinkedIn Learning у формуванні іншомовної комунікативної компетентності здобувачів ЗЗСО

Кейс 1. Формування письмової іншомовної комунікації через структуровані навчальні завдання (Google Classroom)

Ефективний у формуванні навичок писемного мовлення та академічної іншомовної комунікації через виконання структурованих завдань у навчальному середовищі.

Режим застосування: змішаний (урочна та позаурочна діяльність, асинхронна взаємодія).

Мета: розвиток умінь писати зв'язні тексти іноземною мовою, формування граматичної правильності та навичок академічного письма.

Етапи застосування:

1. Підготовчий етап (організаційно-мовленнєве моделювання): створення курсу в Google Classroom; постановка навчальних цілей і критеріїв оцінювання; ознайомлення учнів із мовними зразками (essays, emails, summaries).

2. Основний етап (виконання комунікативних завдань): виконання письмових завдань (essays, messages, and answers to questions in English); коментування робіт однокласників; отримання зворотного зв'язку від учителя.

3. Завершальний етап (рефлексивно-корекційний): аналіз типових помилок; редагування текстів; повторне виконання вдосконалених завдань.

Кейс 2. Розвиток аудіювання та професійно-орієнтованого мовлення через відеокурси (LinkedIn Learning)

Ефективний у формуванні навичок аудіювання та професійного іншомовного мовлення через перегляд структурованих відеокурсів.

Режим застосування: індивідуальний, асинхронний (самостійне навчання з елементами контролю вчителя).

Мета: розвиток навичок розуміння автентичного мовлення, розширення професійної лексики та формування комунікативної компетентності в навчально-професійному контексті.

Етапи застосування:

1. Підготовчий етап (цільове планування навчання): добір курсів у LinkedIn Learning відповідно до рівня здобувачів; ознайомлення з ключовою тематичною лексикою; постановка завдань для перегляду відео.

2. Основний етап (робота з відеоконтентом): перегляд відеолекцій іноземною мовою; виконання завдань на розуміння (questions, summaries, notes); обговорення змісту в класі або онлайн.

3. Завершальний етап (узагальнення та рефлексія): створення коротких усних або письмових резюме; обговорення нової лексики; самооцінювання рівня розуміння матеріалу.

Підсумовуючи результати дослідження, зазначимо, що цифрові соціальні мережі та комунікативні платформи мають значний дидактичний потенціал у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності здобувачів закладів загальної середньої освіти. Вони створюють умови для поєднання формального та неформального навчання, забезпечуючи можливість індивідуалізації освітнього процесу, підвищення його мотиваційної складової та наближення мовної практики до реальних комунікативних ситуацій.

У ході дослідження встановлено, що використання соціальних платформ і цифрових сервісів сприяє комплексному розвитку мовленнєвих умінь учнів, зокрема аудіювання, говоріння, читання та письма. Автентичний характер контенту, інтерактивність середовища та можливість безпосередньої взаємодії з носіями мови або іншими користувачами іноземною мовою забезпечують ефективне формування комунікативних навичок, розвиток лексико-граматичної правильності та вдосконалення прагматичної компетентності.

Особливої уваги заслуговує освітній потенціал платформ, орієнтованих на мовну взаємодію та командне навчання (зокрема мовні обмінні сервіси та відеоплатформи), які забезпечують розвиток усного та писемного мовлення, удосконалення орфографічних і пунктуаційних навичок, розширення словникового запасу та формування міжкультурної компетентності. У свою чергу, соціальні мережі загального користування, такі як Instagram та Facebook, а також відеоплатформи на кшталт YouTube, розглядають як ефективні допоміжні засоби навчання іноземної мови, що підсилюють мотивацію здобувачів освіти та сприяють формуванню стійких іншомовних комунікативних умінь.

Таким чином, інтеграція соціальних мереж у процес навчання іноземних мов у ЗЗСО є педагогічно доцільною та перспективною, оскільки забезпечує активну мовленнєву практику, розвиток автономності учнів і підвищення ефективності опанування іноземної мови в умовах сучасного інформаційного суспільства.

Список використаних джерел

1. Бужиков Р., Доній В. Соціальні мережі як сучасний інструмент навчання іноземної мови. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2021. Вип. 1(19). С. 202–210. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/39391>

2. Войтко О. Вивчення іноземних мов через соціальні мережі. *Український педагогічний журнал*. 2019. № 1. С. 57–68. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2019-1-57-68>
3. Гостіщева Н., Харченко Т. Соціальні мережі в навчанні англійської мови. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. 2025. № 34. С. 7–11. DOI: <https://doi.org/10.33842/22195203-2025-34-135-7-11>
4. Доложевська Л. О., Мартинюк А. П. Соціальні мережі як педагогічний ресурс у навчанні іноземної мови. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2025. № 4. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2025.4.4>
5. Нежива О. Використання соціальних мереж в освітньому середовищі (на прикладі вивчення іноземної мови). *Наукові записки. Серія: Психолого-педагогічні науки*. 2023. № 3. С. 50–57. DOI: <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2023-PP-3-50-57>
6. Соціальна мережа. Вікіпедія : вільна енциклопедія: веб-сайт. URL : [http://uk.wikipedia.org/wiki/Соціальна мережа](http://uk.wikipedia.org/wiki/Соціальна_мережа). – Назва з екрана.
7. Соціальна мережа. Велика українська енциклопедія : офіційний вебсайт. URL: [https://vue.gov.ua/Соціальна мережа](https://vue.gov.ua/Соціальна_мережа). – Назва з екрана.
8. Birky T., Collins W. Facebook: Maintaining Ethical Practice in the Cyberspace Age. *Journal of College Student Psychotherapy*. 2011. Vol. 25, No. 3. P. 193–203.
9. Chen H. Identity Practices of Multilingual Writers in Social Networking Spaces. *Language Learning & Technology*. 2013. Vol. 17, No. 2. P. 143–170.
10. Gurleen, A. & Gupta, D. Impact of Technology-Enhanced Language Learning on the Writing Skills of Engineering Students: A Case Study. *Multiculturalism and Technology-Enhanced Language Learning*. 2017. DOI: <https://doi.org/10.4018/978-1-5225-1882-2.ch00>
11. Handley, A., Chapman, A. (2012) Content Rules. How to Create Killer Blogs, Podcasts, Videos, Ebooks, Webinars (and More) That Engage Customers and Ignite Your Business. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons. 320 p. URL: https://books.google.com.ua/books/about/Content_Rules.html?id=Swo8LIbMc54C&redir_esc=y
12. Laborda, J.G., & Royo, T.M. (2007). Book review: How to teach English with Technology (Gavin Dudeney & Nicky Hockly). *Educational Technology & Society*, 10 (3), 320-324. URL: https://www.academia.edu/1752931/How_to_teach_English_with_technology
13. Reinhardt J., Chen H. An Ecological Analysis of Social Networking Site-Mediated Identity Development. *Learning, Media and Technology*. 2013. Vol. 38, No. 3. P. 339–357.
14. Terrell Hanna, K. (2025). What is social networking and how does it work? URL: <https://www.techtarget.com/whatis/definition/social-networking>

Електронне видання

Бутова Віра Олександрівна
Заремська Іванна Мечиславівна
Кочубей Наталія Павлівна
Кушнерьова Марина Олександрівна
Марсєв Дмитро Анатолійович
Мілютіна Ольга Костянтинівна
Ткаченко Наталія Миколаївна
Чайка Олена Миколаївна

Розвиток
іншомовних мовленнєвих навичок здобувачів
загальної середньої освіти в умовах цифровізації
освітнього процесу

Методичні рекомендації

Підп. до розповсюдження 24.06.2026.
Формат 60x84/16. Облік.-вид. арк. 5,49. Умов. друк. арк. 6,10. Зам. № 3576
Видавництво Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка.
41400, м. Глухів, Сумська обл., вул. Києво-Московська, 24,
тел/факс (05444) 2-33-06.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №678 від 19.11.2001.